

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

ΕΤΟΣ ΙΔ'

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1951

ΑΡΙΘ. 112

ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ ΛΑΟΣ

Α'.

Πίκρα γεμάτος αντικρούζει ο λαός ο ελληνικός τὸν καινούργιο χρόνο. Πικραμένο τὸν ἄφησε ἡ χρονιά πὸν πέρασε. Δέκα χρόνια τώρα, γιὰ νὰ μὴν πᾶμε στὰ πὶο περασμένα, πικρὸ παράπονο εἶναι τῆς ζωῆς του τὸ καθημερινὸ ἄρτυμα. Κι' ὅμως, στὶς ἐπάλξεις ἐπάνω πέρασε ὁ λαὸς αὐτὸς τοῦτα τὰ δέκα χρόνια. «Δέκα χρόνια ἀγῶνων καὶ θυσιῶν» χωρὶς ἀνάπαυλα. Μοναδική, ἀλήθεια, περίπτωσις μέσα εἰς ὅλα τ' ἄλλα ἔθνη τῆς γῆς.

Ποῦ νὰ τὰ θυμηθοῦμε τώρα; Ἀγῶνας μὲ τὸν Ἀξονα, κατοχή κι' ἄλλοι πάλι ἀγῶνες. Κι' ὕστερα ὁ Γράμμος, τὸ Βίτσι, ἡ ἐρημιὰ, ἡ ἀναταραχή, ἕνας πόλεμος χωρὶς ἀνάσα, μιὰ αἰμορραγία χωρὶς σταματημὸ, μιὰ πάλῃ ἀτέλειωτη στῆ διάρκεια, ἀνεξάντλητη στὴν ποικιλία τῶν ἐκδηλώσεων. Καὶ ὕστερα τὸ ὅλα αὐτά, ἀπὸ τόσους ἀγῶνες καὶ τόσο αἷμα καὶ τόσες συμφορές, νὰ τὴν πάλι ἡ ἀπειλή, ἡ καινούργια ἀπειλή!

Μὲ φόβο, μὲ ἀγωνία, μὲ πανικὸ ἴσως, ἀκόμα, ἀντικρούζει τὴν καινούργια ἀπειλή ὁ λαὸς ὁ ἄλλος κόσμος. Μὰ ὅχι ὁ λαὸς τοῦτος. Οὔτε ὁ πανικός οὔτε ἡ ἀγωνία, οὔτε καλὰ-καλὰ ὁ φόβος, ἔχει θέσι μέσα στὴν ψυχὴ του. Ἄλλο εἶναι πὸν τὸν βαραίνει. Ἡ πίκρα. Δὲν εἶναι φοβισμένος ὁ λαὸς μας. Πικραμένος εἶναι. Καὶ γιὰ τὸν εὐαίσθητο καὶ φιλότιμο ἑλληνικὸ χαρακτήρα, ἡ πίκρα αὐτὴ εἶναι φοβερώτερη ἀπὸ τὸν ὅποιοδήποτε φόβο.

Β'.

Πικραμένος λαός! Πόσο φαρμάκι, ἀντάλλαγμα φοβερὸ γιὰ τὸ τίμιο αἷμα πὸν

χύθηκε, σὰν θυσία στὸν ἱερόν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ! Ὅλες οἱ μπόρες εἶχαν ξεχωριστή, λές, λύσσα, ὅταν ἦταν νὰ χτυπήσουν τὴν χώρα μας. Ἡ ἀδικία ἔπαιρνε τὴ φοβερώτερη μορφή της, ὅταν ξεσποῦσε στὸ ἀδῶο τοῦτο ἔθνος. Τί νὰ πρωτοθυμηθοῦμε; Τὸν Μουσσολίνι, τὸν Χίτλερ, τὸν τορπιλισμὸ τῆς «Ἑλλης», τὸν σχεδιασμένο λιμὸ, τὸ μαρτύριο, τὶς ὀμηρίες, τὶς ἐκτελέσεις, τὴν ἐρήμωσι... Ἀπανθρωπία, βαρβαρότης στὸ κορῦφωμα, χτυπήματα πὸν δὲν ἐτρομάζαν, μὰ ἐπίκραιναν ἕναν λαό, πὸν δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ καταλάβῃ γιὰτὶ τὸν χτυποῦσαν μὲ σκληρότητα τόσο ξεχωριστή!

Ὅμως, νὰ οἱ βάρβαροι, οἱ κατακτηταί, οἱ ἐχθροί, οἱ τύραννοι, νὰ τους, φεύγουν, ἔφυγαν φοβισμένοι, ντροπιασμένοι, ὁ ἕνας ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄλλο. Νά τὴν, ἦλθε ἡ ἐλευθερία. Καὶ ἦλθαν οἱ φίλοι, οἱ φίλοι αὐτοὶ τοῦ λαοῦ, οἱ «προσκυνηταί». Ἐκεῖνοι, πὸν τὸ καρδιοχτύπι τους ἦταν δυὸ φορὲς δικό μας καρδιοχτύπι, μ' ὅλο πού, ὅταν ἐμεῖς περνάγαμε τὶς ὥρες τῆς φοβερῆς ἀγωνίας, αὐτοὶ ἦσαν πολὺ καλὰ στὰ κέφια τους, σὲ ἄψογες σχέσεις μὲ τοὺς δημίους μας. Μαζὶ μ' αὐτοὺς καὶ οἱ Ἑλληνες σύντροφοί των, πὸν ἔκαναν τὸν πόνο τοῦ λαοῦ ἐμβλημα τοὺς, κλειδί ν' ἀνοίγουν τὶς πόρτες τῆς λαϊκῆς ψυχῆς. Νά τους! Οὔτε μιὰ πρᾶξις πὸν ν' ἀποτελῆ βοήθεια στὸ λαὸ αὐτό, κάτι πὸν ν' ἀνακουφίζῃ τὸν πόνο του. Οὔτε ἕνα σπειρὶ στάρσι ἀπὸ τοὺς συμμαχικοὺς σιτοβολῶνες τοῦ Βορᾶ. Κι' ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγγνα μας...

Μὰ τὰ ξέραμε δά, τὰ ζήσαμε, τὰ βλέπο-

με προστά μας, όπου στραφοῦμε, τὰ βλέπομε ἀκόμα, τρομεροὺς ἐφιάλτες, ὅταν πέσωμε στὸ κρεβάτι. Ἐκεῖνο ὅμως πού δὲν βλέπομε, πού μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ το νοιώσωμε καὶ γι' αὐτὸ μᾶς γεμίζει πίκρα τὴν ψυχὴ, εἶναι... μὰ γιατί ἐπὶ τέλους τέτοια ἄγρια χτυπήματα, χωρὶς οἶκτο, χωρὶς ἔλεος, χωρὶς συμπόνια; Γιατί, ποιά ἰδεολογία, ποιά λογικὴ ἐπέβαλλε στ' ὄνομα τοῦ λαοῦ, τέτοιο μαρτύριο στὸν ἀθῶο τοῦτο λαός; Γιατί αὐτὸ τὸ μακελειὸ πού γέμισε τὴ χώρα ἀπὸ μαυροφόρες, γιατί αὐτὸ τὸ ἀκράτητο «φωτιά καὶ τσεκούρι», πού ἔκαμε τὰ χωριά μας ἕνα σωρὸ χαλάσματα, γιατί τὸ ἀλύπητο ξεσπίτωμα τῶν ἀγροτῶν μας, ἢ τεχνητὴ πείνα, πού σκορπίζεται γιὰ ν' ἀποτελειώσῃ τὸ ἔργο τῆς κατοχῆς; Κι' ἐκείνη ἢ φοβερὴ «πρωτοτυπία» πάλι, τὸ παιδομάζωμα;

Γιατί, λοιπόν, ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη τῆς γῆς, εἰδικιὰ γιὰ τοῦτον τὸν ἀθῶο τόπο, τόσο ξεχωριστὴ λύσσα; Γιατί, ἀκριβῶς γιὰ τὸν λαὸ αὐτὸ τὴσῃ μανία, στὸ ἀποτρόπαιο κορύφωμά της;

Γ'.

Καὶ νὰ σταματοῦσε ἐδῶ ἢ φοβερὴ πίκρα! Ποῦ νὰ σταματήσῃ ὅμως! Ἐνισχυτὴ καὶ σύμμαχο ἔχει... τοὺς συμμάχους μας!

Οἱ σύμμαχοί μας, οἱ μεγάλοι μας σύμμαχοι, οἱ μεγάλες δυτικὲς Δημοκρατίες! Μὲ τί ἐνθουσιασμό ἐπολεμήσαμε στὸ πλευρὸ τους! Ὁ ἀγὼν μας ἦταν, ἀλήθεια, «ὑπὲρ λόγον». Ὑπὲρ λόγον ἐρριχθῆκαμε στὴ φωτιά, μ' ὄλο πού ξέραμε πολὺ καλὰ πὼς, ἂν τὸ παιγνίδι χανόταν, θὰ τὸ πληρώναμε ἐμεῖς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Καὶ οἱ σύμμαχοι; Τότε, τότε ἤμαστε θυμαῖοι. Ὅλα μας ἦσαν καλά, τότε! Καὶ ἢ Ἑλλάς; Ἄν χάσωμε τὸν πόλεμο, ἔλεγαν, θὰ εἴμαστε πρώτοι στὸ μαρτύριο. Ἄν νικήσωμε ὅμως; ὦ! Ἄν νικήσωμε! Μὰ θυμηθῆτε τὸν Τσαῶρτσιλ τί ἔλεγε τὸ τε! Θυμηθῆτε τίς ραδιοφωνικὲς ἐκπομπὲς πού μὲ φανερὸ κίνδυνο κρουφακούγαμε, στὴν κατοχή. «Ἐννοια σας, Ἑλληνας! Περιγράτε μαῦρες μέρες, μὰ ἔρχεται ἢ λαμπερὴ ἀνατολή. Μὴ σᾶς νοιάζει, ἐδῶ εἴμαστε. Ἄς καίνε τὰ χωριά σας. Ἐμεῖς θὰ τὰ ξανακτίσωμε. Ἄς σκοτώσουν τὸν πληθυσμὸ, ἐμεῖς... δὲν θὰ ἀναστήσωμε, βέβαια, τοὺς πεθαιμέ-

νους, ὅμως τὸ πένθος σας θὰ εἶναι πένθος μας, ἢ ὀρφάνια τῶν παιδιῶν σας, δική μας ὀρφάνια, ὁ πόνος σας πόνος μας, τὰ προβλήματα σας δικὰ μας προβλήματα...».

Κι' ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ; Μὰ τί νὰ τὰ ἀναφέρωμε τώρα, πού κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἐβαρεθήκαμε νὰ λέμε καὶ νὰ ξαναλέμε τόσα παράπονα! Πρῶτοι στὴ φωτιά, πρῶτοι στὴ νίκη, τελευταῖοι στὴν οὐρά. Πίσω κι' ἀπ' ἐκείνους, πού δὲν ἀγωνίσθηκαν. Πίσω ἀκόμα κι' ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς! Πίσω! Στὴν ἐγκατάλειψη, τὴν καταφρόνια, τὴν ἀμείλητη κατηγόρια, τὴν φοβερὴ συκοφαντία.

Δὲν βρέθηκε γιὰ τὸ λαὸ αὐτὸ οὔτε κἂν ὁ οἶκτος. Ἀκόμα κι' οἱ λαοὶ πού δὲν ἐπολέμησαν, βλέπουν τὴ φτώχεια μας, τὴν γύμνια μας, τὸ κατάντημα ὅπου μᾶς ἔφεραν τὰ τραύματα ἀπὸ τὸν ἱερὸ ἀγῶνα τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὄχι μόνο δὲν παραμερίζουν μὲ θαυμασμὸ καὶ δέος, ἀλλὰ καὶ μᾶς κατηγοροῦν κι' ἀπὸ πάνω γιὰ τὴν ἀναπηρία μας. Ὅμοια μὲ τὸν ἀρτιμελῆ μ' ἀπόλεμο ἀθλητῆ, πού κατηγορεῖ τὸν ἥρωϊκὸ ἀνάτηρο μὲ τὰ δεκανίκια, γιατί δὲν μετέχει σ' ἀγῶνες δρόμου!

Ἐκείνη ἢ περιφημὴ «κατανόησις», πού χαρακτηρίζει καὶ τιμᾷ τὴν ἀγγλοσαξωνικὴ νοοτροπία, ἢ κατανόησις γιὰ τίς ἀδυναμίες καὶ τὰ λάθη τῶν ἄλλων, πάει, καπνὸς ἔγινε καὶ χάθηκε, ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ μᾶς. Ὅ,τι λάθη ἐκάνουμε, λὲς καὶ τὰ ἔπαιρναν σὰν ὅπλα πολύτιμα γιὰ νὰ ἐξουδετερωθῇ τάχα ἢ μεγάλη ὀφειλὴ τους ἀπέναντι στὸ μαρτυρικὸ ἔθνος, σὰν προφάσεις εὐπρόσδεκτες γιὰ νὰ μᾶς ξεφορτωθοῦν οἱ μεγάλοι. Ἴσως θυμᾶστε ἕνα ἄρθρο ἐκείνου τοῦ ἀνεκδιηγῆτου Γερμανοῦ Σβέρμπελ, πού, ἐπὶ κατοχῆς ἔβριζε τὴν Ἑλλάδα σὰν ἕνα λαὸ ἀπατεῶνων καὶ κλεπταποδόχων. Καὶ ὅμως, καὶ ὅμως ἐδιαβάσαμε ἄρθρα σὲ γλῶσσα συμμαχική, πού θὰ μπορούσαν νὰ σταθοῦν παράπλευρα στὸ φοβερὸ ἐκεῖνο ἄρθρο τοῦ Σβέρμπελ!

Καὶ σ' ὅλα αὐτὰ ξεχνᾶνε οἱ μεγάλοι μας σύμμαχοι, πὼς κάποια συμμετοχὴ, παρασκηνιακὴ, γι' αὐτὸ ὅμως καὶ πιὸ ὑπεύθυνη ἔχουν οἱ ἴδιοι γιὰ ὅσα μᾶς σέρνουν. Ἐρχοῦν ἀκόμα τὸ εὐ ἀναμάρτητος πρώτος τὸν λίθον βαλέτω». Καὶ πρὶν πάρον τὸ λιθάρι

για να χτυπήσουν τον μικρό κι' αδύνατο ανάπηρο του μεγάλου αγώνος, ξεχνούν να αναμετρήσουν τα δικά τους, όσα οι ίδιοι όμολογούν (*).

Δ'.

—Ξεχνάτε, όμως, κι' έσεις την τόσο γενναϊόδωρη άμερικανική βοήθεια, με τό σχέδιο Μάρσαλ;

Δέν την ξεχνάμε καθόλου! Βλέπομε μ' εύγνωμοσύνη βαθύτατη τὰ εύργετικά της αποτελέσματα, πέρα για πέρα, στην ελληνική γή. Κι' άναγνωρίζομε ακόμα πώς ή βοήθεια μās παρέχεται με θυσία από μέρους τών 'Αμερικανών συμμάχων μας. Γιατί, ό εύγενικός αυτός άμερικανικός λαός, μπορεί νάvαι μεγάλος, μπορεί να είναι πλούσιος, όμως δέν είναι Μίδας. Ούτε στον δρόμο, έπι τέλους, βρίσκουν τὰ δολλάρια τους οι 'Αμερικανοί. Έργάζονται, ιδρωκοπούν κι' από τη φορολογία του μόχθου τους βγαίνει κι' αυτή ή βοήθεια, που μās δίνουν.

Με ποιόν τρόπο όμως μās την δίνουν! Με τρόπο τέτοιο, που άποτελεί, για την Έλλάδα, την ψυχολογική άπαξίωσι του δολλαρίου, που δίνει ό 'Αμερικανός φορολογούμενος.

'Από την θεωρία ως την πράξι. 'Από τὰ έπίσημα κείμενα, τις συμφωνίες για την 'Αμερικανική βοήθεια, έως τον χειρισμό από μέρους τών υπευθύνων και την κριτική τών άνευθύνων. Ούτε μια λέξις άναγνωρίζεται, ότι ή 'Έλλάς κάτι τέλος πάντων διαφέρει από τις άλλες βοηθούμενες χώρες. "Οτι έδω ή βοήθεια δίδεται στη θεία του χρέους και τών έπανορθώσεων, που σχεδόν χαρίσθηκε στους ένόχους. "Οτι ή άρωγή προσφέρεται άντάλλαγμα στο αίμα. Στο αίμα που χύθηκε. Που χύνεται. Που είναι πάλι έτοιμο να χυθί.

Μόνο αυτό; Είναι φορές που ή βοήθεια σαν να δίνεται σ' έναν δλότελα άνάξι, με χίλιες προφυλάξεις και μύριους έλέγχους. «Μά είναι βέβαιο, ότι πεινάvε αυτοί οι άνθρωποι;» Και ψάχνουν έδω και ψάχνουν εκεί, όμοια με την «φιλόανθρωπη» κυρία,

(*) Θά άρκεσθω να παραπέμψω έδω στο άποκαλυπτικώτατο έρθρο για την έκλυσι της πολιτικής ήθικης που έγραψε ό γερουσιαστής Τάφτ στο «Reader's Digest» του Νοεμβρίου 1950, σελ. 153-156.

πού, πηγαίνοντας στο σπίτι του φτωχού για να τον βοηθήση, τρέχει στην κουζίνα και ξεσκεπάζει τις κατσαρόλες για να δη άν είναι πράγματι άδειες. Κι' εκείνη ή άπότομη συμπεριφορά. Κι' εκείνα τ' άδιάκοπα: «σου κόβω την βοήθεια» «όχι για την ώρα, δέν την κόβω». «'Απελίσοι». «'Οχι, έλπίζε, μά να δούμε...». Ούτε ή κυβέρνησις μας ή ίδια δέν ξέρει τί θα διαβάση αύριο στις έφημερίδες για την περικοπή ή μη περικοπή της συμμαχικής βοήθειας.

Μās δίνουν βοήθεια. Μά έμεις ζητάμε ά γ ά π η! Κι' άγάπη δέν μās δόθηκε. Γι' αυτό ή βοήθεια δέν έσθυσε την πίκρα, αφού έγινε με τέτοιο τρόπο, και συνωδευθήκε με τέτοια ψυχρή μεταχείρισι, που άποτελεί, για τον λαό τούτο, έναν άκόμη πόλεμο, τον πόλεμο τών νεύρων. Τί μεγαλειώδης, αλήθεια, στην τραγικότητά της, τί φοβερή έπαλήθευσις τών λόγων του Παύλου: «Και εάν ψωμίσω πάντα τὰ υπάρχοντά μου, άγάπην δέ μη έχω, ουδέν ώφελούμαι!» (*)

Ε'.

Μά, να τώρα, ή πικρία που γίνεται άκόμα πιο άνυπόφορη, τό παράπονο που φουντώνει σ' άγανάκτησι. Είναι, όταν ό βασανισμένος τούτος λαός, άτενίζει εκείνο που λέγεται κράτος, εκείνο που λέγεται ήγεσία.

"Ας μη φοβηθί ό άναγνώστης. 'Από τη γραμμή μας, να είμαστε μακριά από τὰ κόμματα και τις πολιτικές διαμάχες δέν πρόκειται να ξεφύγωμε καθόλου. Ούτε χρειάζεται άλλως τε. Είναι τόσο γενική ή πίκρα του λαού, ώστε δέν μπορεί να γίνη κανένας ειδικός έντοπισμός. Κι' ούτε καχύποπτος λογισμός, ότι τάχα τούτην ή εκείνην την μερίδα έννοούμε, θάχε κάποια έλπίδα να βρηή στηρίγμα. "Ας άπελιπισθούv λοιπόν κι' όσοι ζητούν κι' όσοι υποπεύοντα τέτοια πράγματα. "Ας δσασθούv κι' αυτοί στην γενικότητά του τό ιερό παράπονο, την πίκρα, τον άναστεναγμό του λαού τούτου. Του λαού που, μέσα στο τόσα βάσανά του άναρωτιέται, που είναι τέλος πάντων τό κράτος, οι ήγέται του, οι πολιτικοί

(*) Βλ. 'Αποστόλου Παύλου 'Επιστολή Α' Κορινθίους, κεφ. ιγ', στίχ. 3.

του, τόσα χρόνια τώρα, να κάμουν, ὄχι τίποτε ἄλλο, νά, τόσο, ἴσα-ἴσα γιὰ νά δῆ κι' αὐτὸς ὁ λαός, ὅτι στ' ἀλήθεια τὸν παραστέκουν, κάποια χειρονομία μεγαλείου, πάνω ἀπὸ τὴ ρουτίνα, κι' ἔξω ἀπὸ τὰ κομματικά!

Δὲν λείπουν βέβαια, τὰ ἐλαφρυντικά! Εὐκόλο, βλέπετε, νά γίνη τὸ χάος, μὰ εὐκόλο, νομίζετε, νά ξαναδημιουργηθῆ κράτος ἀπὸ τὰ συντρίμια; Κι' ὅστερα, ἐκείνο τὸ οικονομικὸ ἀδιέξοδο... Λίγο τῶχετε λοιπόν, αὐτό;

Καθόλου λίγο! Ὅμως, κι' αὐτὸ τὸ οικονομικὸ ἀδιέξοδο, ἀράγε θὰ ἦταν στ' ἀλήθεια ἀδιέξοδο, ἂν τὸ εἶχαμε ἀντιμετωπίσει μ' ἓναν συναγερισμὸ ἀνωτερότητας, ὅπου ἡ ἡγεσία θάδινε τὸ σύνθημα καὶ τὸ παράδειγμα; Μ' ὄλες τίς ἀδικίες τῶν ἐχθρῶν, μ' ὄλα τὰ λάθη τῶν φίλων, τὰ ἴδια θὰ ἦσαν τώρα τὰ οικονομικά μας, ἂν τὸ ἐπίπεδο τῆς ὄλης διακυβερνήσεως τῆς χώρας μας, τόσα χρόνια τώρα, ἦταν διαφορετικὸ; Τὸ ἴδιο κατάντημα θὰ εἶχαμε, ἂν ὁ χειρισμὸς τῆς κρατικῆς μηχανῆς γινόταν μὲ μιὰ ψυχικὴ ἔξαρσι πὸν θὰ ἔφθανε ὄχι στὸ ὕψος τοῦ ἠρωϊσμοῦ τῶν μαχητῶν τοῦ μετώπου, ἀλλὰ, τέλος πάντων, σ' ἓνα κάποιο ὕψος; Ἄν σταματοῦσε ἡ κομματικὴ συναλλαγὴ καὶ στὴ θέσι τῆς ἐρχόταν ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη γιὰ τὸν τόπο, τὸ ἴδιο θὰ ἦταν τώρα τὰ οικονομικά μας, τὴν ἴδια μεταχειρίσει θὰ μᾶς ἔδειχναν οἱ φίλοι, μὰ κι' οἱ ἐχθροὶ ἀκόμα, ὁ κόσμος ὅλος;

Βέβαια, περνᾶμε καιροὺς σκληροὺς, παλαίβομε μὲ φουρτοῦνες πὸν μᾶς πῆραν τόσα ἀπὸ τὴν κρατικὴ μᾶς ἀρματωσιά. Ὅμως, ἐκεῖνο πὸν πρὶν ἀπ' ὄλα μᾶς λείπει εἶναι ἡ ψυχή. Ἡ στοργή. Τὸ ἐνδιαφέρον, πὸν θὰ βάλῃ κάτω τὴν ἐλληνικὴ ἔξυπνάδα καὶ θὰ προσφέρῃ στὸν λαὸ τοῦτο τοῦλάχιστον: τὴν παρηγοριά, πὸς γίνεται ὅ,τι μπορεῖ νά γίνη. Τί βλέπει ὅμως τοῦτος ὁ λαός; Τόσες ἀπασχολήσεις κι' ἀντεγκλήσεις καὶ συζητήσεις γιὰ θέματα δευτερεύοντα καὶ τριτεύοντα, τόσες διαμάχες γιὰ τούτην ἢ ἐκείνη τὴ φιλοδοξία, καὶ τοὺς κομματικούς ὑπολογισμούς, ἐνῶ τὰ ἀληθινά, τὰ μεγάλα προβλήματα δὲν ἀπασχολοῦν οὔτε καν γιὰ δημαγωγία!

Πὼς νά μὴν φθάσῃ ὡς τὰ οὐράνια τὸ

παράπονο, πὼς νά μὴν ξεχειλίσῃ ἡ ἀφόρητὴ πικρία;

ΣΤ'.

Μὰ δὲν εἶναι μόνο ἡ πολιτικὴ ἡγεσία. Ὑπάρχει κι' ἡ ἡγεσία ἡ πνευματικὴ, πρώτη, λέει ἡ ἴδια, στὴν ἀξία, πρώτη ἐπομένως καὶ στὶς εὐθύνες. Κι' ἡ ἡγεσία αὐτὴ... πὸν εἶναι, ἀλήθεια;

Ποῦ εἶναι, νά πάρῃ τὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, τὸν πόνο του, τίς δυσκολίες του, τὰ λάθη του ἐπὶ τέλους, τίς πλάνες του, νά τὰ πάρῃ μὲ τὴ δύναμι τοῦ πνεύματος, μὲ τὴν ἐπιστήμη καὶ μὲ τὴν τέχνη, μὲ τὴ διδαχὴ καὶ μὲ τὴν ζωντανὴ πνευματικὴ ἀναστροφή; Νά πάρῃ τίς πληγὲς νά τίς κἀνῃ ἀναδημιουργία, νά πάρῃ τὸν πόνο καὶ νά τὸν κἀνῃ ἐξόρμησι, νά πάρῃ τὸ παράπονο καὶ νά τὸ κἀνῃ παιᾶνα, νά πάρῃ τὸν ξεπεσμοῦ καὶ νά τὸν κἀνῃ πνευματικὸ συναγερισμὸ κι' ἀνάτασι;

Ποῦ εἶναι ἡ πνευματικὴ ἡγεσία μὲ τὸ σάλπισμα τὸ σωτήριο, πὸν θὰ καθοδηγήσῃ τὴν ἀνοικοδόμησι, θὰ ζωντανέψῃ τὸ τσαπὶ, θὰ δώσῃ δύναμι στ' ἄλλετρι, θὰ χαλυδῶσῃ τὰ νεῦρα, θὰ τονώσῃ «τὰς παρεμμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα»;

—Μὰ τόσες καὶ τόσες ἐκδηλώσεις πὸν φθάνουν σ' ἓναν ἀληθινὸ ἐθνικὸ πνευματικὸν ἀγῶνα; Τόση δημιουργία πὸν προκαλεῖ ἀκράτητο θαυμασμὸ καὶ στοὺς ξένους, ὅπου τὴν συναντοῦν; Τόση ἐργασία, τόσα ἰδρύματα, τόσες πνευματικὲς ἐξορμήσεις; Θὰ τὰ ἀγνοήσωμε λοιπόν ὄλα αὐτά;

Ὅχι! Δὲν θὰ τὰ ἀγνοήσωμε, οὔτε θὰ μπορούσαμε ἄλλωστε νά τ' ἀγνοήσωμε, κι' ἂν ἀκόμα θέλαμε. Στὸ τέλος-τέλος, ἂς ἐπιτραπῆ νά τὸ ποῦμε, καὶ τὸ περιοδικὸ τοῦτο ἴσως νά μὴν εἶναι ὀλότελα ἄσχετο καὶ ξένο στὴν δημιουργία αὐτὴ. Ὅμως, πόσες δυνάμεις εἶναι ἀκόμα ἀργές! Πόσα πνευματικὰ ἐργαστήρια κλειστά γιὰ τὸν πόνο τοῦ λαοῦ! Καὶ πόσα ταλέντα κρυμμένα στὴ γῆ, ἢ στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀρνήσεως, τὴν ὥρα πὸν τὰ φωνάζει μὲ σπαραγμὸ ὁ λαὸς τοῦτος, ἓνας λαὸς πὸν ἔχει εἰς τὴν δύναμι ἔχει τὸ πνεῦμα καὶ γι' αὐτὸ πικραίνεται, ὅταν νοιώθῃ τόση δύναμι νά χάνεται, ὅταν

τὴν βλέψη νὰ γυρίζη λὲς τὶς πλάτες στὰ τραύματά του!

Ζ'.

Σταματοῦμε ἐδῶ; Ὁχι! Τώρα μόλις ἐρχόμαστε στὸ σπουδαιότερο παράπονο. Στὸ παράπονο, στὴν πίκρα ποὺ ἔχει τοῦτος ὁ λαὸς μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του.

Ναί, μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του! Καὶ νὰ ἐξηγοῦμεθα. Δὲν ἐννοοῦμε ἐδῶ τὸ παράπονο μὲ ὅ,τι ἄρρωστο καὶ σάπιο μέσα στὸ ἐθνικὸ μας σύνολο. Ὁχι! Ἡ καλὴ μερὶς τῶν καλῶν Ἑλλήνων εἶναι τῆς πίκρας ὁ δημιουργός. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ὅσοι ποιοῦμε τοῦτον τὸν τόπο, κυττᾶμε γύρω μας, κυττᾶμε μέσα μας, συνεχίζουμε σὰν Ἕλληνες τὴν αὐτοκριτικὴν ποὺ κάναμε σὰν Χριστιανοὶ καὶ ποὺ ἐνέπνευσε τὰ δύο μας προηγούμενα ἄρθρα.

Γιατί, ἂν ἡ αὐτοκριτικὴ καὶ μόνη εἶναι ἐγγύησις γιὰ τὴν εὐλικρίνεια τοῦ Χριστιανισμοῦ μας, ἡ αὐτοκριτικὴ ποὺ κάνομε σὰν Ἕλληνες ἀποτελεῖ ἐπίγνωσι τῆς εὐθύνης τοῦ λαοῦ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, εἶναι ἡ ἀληθινὴ λαοκρατία. Ἄν ὅλοι ἐμεῖς εἶχαμε κάμει τὸ χρέος μας, δὲν θάταν τώρα τὸ ὄνομα «Ἑλλάς» σ' ἄλλη θέσι τιμῆς καὶ σ' ἄλλο δρόμο τὰ προβλήματά μας;

Μά, δὲν σηκώνει συζήτησι! Ἄν ἐμεῖς εἶχαμε κάνει τὸ χρέος μας, γιὰ ν' ἀνεβῆ ἡ πνευματικὴ στάθμη στὴ σημερινή μας ὑπόστασι καὶ πάλι, δὲν μπορεῖ, θὰ εἶχαμε ἐμπνεύσει καὶ στοὺς ἄλλους νὰ μᾶς μεταχειρισθοῦν μὲ ἄλλο τρόπο. Νὰ μᾶς πονέσουν. Νὰ μᾶς ἀγαπήσουν. Νὰ μᾶς σεβασθοῦν. Ἐπὶ τέλους νὰ μᾶς φοβηθοῦν! Ν' ἀποζητήσουν τὴν ἀγάπη μας, νὰ πασχίσουν πῶς νὰ κερδίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη μας!

Κι' ἀντὶ γι' αὐτό, ἐμεῖς—ναί, ναί, ἐμεῖς ὄχι «ἐκεῖνοι»—τὰ καταφέραμε ἔτσι, ὥστε ὅσοι καταπιάνονται μὲ τὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, δικοὶ μας καὶ ξένοι, ἐχθροὶ καὶ φίλοι, νὰ μὴν ἐνδιαφέρονται κἂν γιὰ τὰ αἰσθητάματά μας. Νὰ μὴν ἀνησχοῦν κἂν γιὰ τὸ βιογεντὸ τῆς πίκρας μας. Καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα ποὺ ἐχύθηκε, ποὺ ἂν τὸ προσέχαμε θὰ μπορούσε, ναί, καὶ καρδιᾶς καὶ μυαλὰ νὰ κινήσῃ καὶ τὴν Ἑλλάδα νὰ γεμίσῃ μὲ πολύτιμα κεφάλαια, καὶ

αὐτὸ τὸ αἷμα τὸ σκορπίσαμε λές, στῆς λήθης τὸ ποτάμι.

Η'.

Ἔνας λαός, ποὺ τοῦ φταῖνε οἱ ἄλλοι μὰ πρὶν ἀπ' ὅλα φταίει ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτὸ του... Μὰ δὲν ἐφθάσαμε ἔτσι στὸ ἀδιέξοδο;

Κάθε ἄλλο! Στὴ λύσι φθάσαμε. Στὸ δρόμο ποὺ πάει πρὸς τὴν λύσι. Γιατί τώρα, τώρα μόνο, μᾶς γίνεται φανερό καὶ πεντακάθαρο, τί πρέπει νὰ κάνομε. Δὲν θὰ περμιένουμε, πότε οἱ ἐχθροὶ μας θὰ νοιώσουν κάποιο σεβασμὸ ἀπέναντι στὸ λαὸ αὐτό. Οὔτε πότε οἱ σύμμαχοί μας θὰ μάθουν τί μᾶς χρωστοῦν—ἀπὸ ποιὸν θὰ τὸ μάθουν; Οὔτε πότε οἱ ἡγέται μας—ἐπὶ τέλους σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μας καὶ ὄστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μας εἶναι κι' αὐτοί—θὰ ἀλλάξουν, ἔτσι μόνοι τους, ἀπὸ τὴν μιὰ μέρα στὴν ἄλλη. Ἐμεῖς, ὁ λαὸς σὰν σύνολο, πρέπει νὰ ἐπιτελέσωμε τὴ μεγάλη δημιουργία, ποὺ θ' ἀνεβάσῃ τὸ πεδίο τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς καὶ θὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν γενικὴν κατὰπτωσι ποὺ μᾶς φαρμακώνει.

Καὶ γιὰ νὰ γίνῃ αὐτό, δὲν χρειάζεται ν' ἀγνοήσωμε τὴν πικρία μας. Καμμιά πραγματικότητα δὲν θ' ἀγνοήσωμε. Ὅμως θὰ πάρωμε τὴν πικρία καὶ θὰ τὴν κάνομε ἀγῶνα. Τὸν καλὸν ἀγῶνα!

Νὰ ἀξιοποιήσωμε τὸν πόνο μας. Νά, τὸ ἀγωνιστικὸ μας σύνθημα. Νὰ μετασηματίσωμε τὴν πικρία μας. Καὶ στὴ ζωὴ τῶν ἀτόμων, καὶ στῶν λαῶν τῆ ζωῆ, ἡ μεγάλη στιγμὴ εἶναι, ὅταν ἡ πικρία μετασηματίζεται σὲ στροφή δημιουργίας, καινούργιας ζωῆς. «Μετάνοια» λέγεται στὴ γλῶσσα τῆς Πίστεως ἡ στροφή αὐτή. Ἡ, ἂν ὁ ὄρος δὲν σὰς ἀρέσῃ, λέγεται: αὐτοκριτικὴ σὺν συνέπειαι.

Καὶ ἡ συνέπεια, εἶναι τὸ ἀνέβασμα τὸ πνευματικόν. «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Ἡ προτροπὴ αὐτὴ τοῦ Λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι τὸ πρόσταγμα γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς μας. Δὲν ξέρω, ἂν ὑπάρχουν λαοὶ ποὺ φαντάζονται, πῶς μποροῦν ἀτιμωρητῆ ν' ἀγωνίζονται μὲ τὴν καρδιά στὶς λάσπες. Γιὰ μᾶς τέτοιο σπῶρ εἶναι ὁ θάνατος. Ζωὴ μας, εἶναι τὸ ἀνέβασμα καὶ μόνο. Καὶ ἡ μάχη τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀκριβῶς ἡ μάχη γι' αὐτό μας τὸ ἀνέβασμα.

Στή μάχη αυτή αγωνιστής, με τις ασθε-
νεϊς του δυνάμεις, θέλει να είναι και το
περιοδικό του. Η μάχη αυτή δίνει το
νόημα του αγώνος των «Ακτινών». Αυτό
θα είναι και το νόημα της πορείας των σε
τουτον το δέκατο τέταρτο χρόνο, που αρχί-
ζει τώρα για το περιοδικό μας. Ένός τέ-
τοιου εθνικού πνευματικού αγώνος εκδή-
λωσις θέλει να είναι και πρέπει να είναι
και κάθε τι που γράφεται και στο περιο-
δικό του, από το πρώτο άρθρο ως τον
τελευταίο στίχο της αλληλογραφίας.

Σ' αυτού του αγώνος το πλαίσιο αντι-
κρούζομε τον καινούργιο χρόνο, όλοι μαζί.
'Ο αναγνώστης όπως και ο συντάκτης. Ό-
λοι μαζί, σαν Έλληνες, που πονούμε τον
τόπο μας, κι' αποζητούμε το καλύτερο αΐ-
ριο. Αντικρούζομε το χίλια έννεακόσια πε-
νήντα ένα σαν ένα χρόνο που πρέπει ν' ά-
ναλωθῆ στον ἱερὸν αγώνα.

Και του αγώνος αυτού ο καρπός ένας μό-
νο μπορεί να είναι: Οί Έλληνες, από πι-
κραμένος λαός—λαός νικητής.

Π. ΜΕΛΙΤΗΣ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Κύριε,

την προσευχή μας δέξου
κι' άκουσε
τά λόγια αυτά,
γι' αυτούς,
που ο πόνος πάτησε
βούλα πυρή
στά χείλη τους τὰ κερωμένα·
γι' αυτούς
που ξεκινᾶν και πᾶν και βρίσκουνε
άσπαρτους κάμπους,
σπίτια γκρεμισμένα....

Γι' αυτούς,

που όλα τὰ είχαν
κι' όλα τᾶχασαν,
όλα τους λείπουν
τώρα
μονάχα τὸ γυμνὸ κορμί τους μένει...
Γι' αὐτὴ τὴν ἀγροτιά
τὴν πονεμένη,
Κύριε,
λίγη χαρά,
ένα χαμόγελο
κάμε ν' ἀνθίσει ἐκεῖ...
ἐκεῖ
στά χαλασμένα μας χωριά,
στὶς πόλεις μας τὶς μαυροφόρες...
Κάμε
στ' ἀμπέλια, στὰ χωράφια ν' ἀνη-
[χοῦν

τραγούδια χαρωπά,
σε θέρου
ῶρες....

Γαλήνη

δὸς' ἐκεῖ
ἐκεῖ
π' ἀφηνιασμένα δλέθρου ἄτια,
μ' ὄπλῆς βαρειές,
καρδιές ποδοπατήσανε...
Γαλήνη
στὶς ψυχές
και φῶς
στά μάτια.

Σ' αυτούς

που ο πόνος σφράγισε
τά χείλη τους τὰ πικραμένα,
σ' αυτούς
που ξεκινᾶν, και πᾶν, και βρίσκουνε
συντρίμμα...
Σπίτια
ἔρειπωμένα...
Σ' αυτούς
που όλα τὰ είχαν
κι' όλα τᾶχασαν...
Μονάχα τὸ γυμνὸ κορμί τους μένει.
Γι' αὐτὴ τὴν ἀγροτιά
τὴν πονεμένη,
Κύριε.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ

ΜΑΚΡΥΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΛΙ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Μακριά απ' την πόλη του νησιού, σέ μιὰ μικρή πλαγιά του λόφου του, πού ἔμοιαζε μέ φόντο σκιερό, στή νοικοκυρεμένη ἀσπράδα της, κουρασμένος απ' τὸ σκαρφάλωμα, σταμάτησα σέ μιὰ καλύβα πού εἶχε γιὰ χρωματιστὴ ποδιά της μιὰν αὐλοῦλα γεμάτη ἀνθισμένα γεράνια κι' ἀνθισμένες ἀρμπαρόρριζες.

Δυὸ συμπαθητικοί, ὀλοκάθαροι ὀγδοντάρηδες—ἀντρας καὶ γυναίκα—πού καθόντουσαν στὰ πέτρινα πεζούλια τῆς πόρτας των ἤρθανε νά μέ καλωσορίσουν γελαστοί καὶ γλυκομίλητοι.

—Νά μή βασκαθῆτε, καλοί μου γερόντοι! Κι' ὁ γέρος, ἀπλώνοντας τὰ χέρια πρὸς τὴ θάλασσα, μοῦ ἀπάντησε:

—Ἐδῶ ψηλά, ξένε μου, δὲν ἔχουμε παρὰ τὸ γαλάζιο γύρω μας καὶ τὸ Θεὸ μαζί μας. Μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ μοῦ πρόσφεραν φρεσκαρμεγμένο γάλα απ' τὶς κατσίκες τους καὶ μοῦ μίλησαν γιὰ τὶς μέλισσες, γιὰ τὰ πουλιά, γιὰ τὰ λουλούδια.

Κι εἶπα μέσα μου:

—Τὶ ἀξίζουν τάχα οἱ ἀνησυχίες κι ὁ

πυρετὸς τῶν μεγάλων πόλεων;

Καὶ σὰν ἐσυλλογίστηκα τὶς ἀγωνίες μας, ξαναεἶπα:

Ποῦ πᾶμε καὶ τί ζητᾶμε; Καὶ σέ τί χρησιμεύουν τόσες σπουδὲς καὶ τόσες ἔρευνες, ἐνόσω ἕνας ἀγράμματος νησιώτης, σέ μιὰ συνηθισμένη στιγμή, δίχως ν' ἀνοίξει ποτέ του βιβλίο, κατάρθωσε νά ἐκφράσει ὅ,τι ἐξέφρασε ἕνας μεγάλος ποιητὴς μέ παγκόσμια φήμη, σὰν φιλοσοφικὸ συμπέρασμα τοῦ ἔργου του καὶ τῆς ζωῆς του:

—«Μακριὰ απ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ κοντὰ στὸ Θεό!»—

Καὶ γεμάτος ἀπὸ τὰ λόγια πού ἀντίκλισησαν στοὺς βράχους τοῦ νησιού, ἀντίκρουσα ξανά, σὰν ἐμπῆκα στὸ Πειραιώτικο λιμάνι, τὶς μηχανές, τὶς φάμπρικες, τοὺς καπνοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους μέ τὴν ἀγωνία ζωγραφισμένη στὰ μέτωπά τους.

Κι ὅταν ἡ ἄσκημη μυρουδιά τῆς μπενζίνης μ' ἔζωσεν ἀπὸ παντοῦ, ἔρπαξα τὸ μπουκέτο, πού μοῦ πρόσφεραν ἀπὸ βραδὺς ἡ γλυκεῖα γερόντισσα τοῦ νησιού, καὶ τὸ μύρισα μ' ὅλη τὴ δύναμι τῆς ὄσφρησής μου.

ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΩΝ

Ἄπ' τὴν ἱστορία πού θὰ σᾶς πῶ ἀφίνω τὸν καθένα νά κρίνει ποιά νᾶν' ἀνώτερη τάχα; Ἡ τέχνη ἢ ἡ ζωὴ;

Θὰ σᾶς μιλήσω γιὰ ἕνα κοιμητήρι θαλασσινῶν σέ κάποιο ἀπὸ τὰ πολλὰ νησιά μας. Ἐνα παλιὸ κοιμητήρι πεθαμένων, πού ζήσανε τὴν περισσότερὴ ζωὴ τους μέσ στὰ καράβια κι εἶχανε τὴ θάλασσα γιὰ μητέρα τους, ὅπως ἐμεῖς ἔχουμε γιὰ μητέρα μας τὴ στεριά. Κοντὰ στὴ θάλασσα γεννήθηκαν καὶ μεγάλωσαν μέ τὸ καθημερινὸ ὄραμά της. Καὶ σὰν ἤρθε ἡ στιγμή νά μπουὶν σέ

δούλεψη, δὲ δίστασαν οὔτε στιγμή. Ἐγίναν σφουγγαράδες ἢ μοῦτσοι στὰ καράβια. Καὶ πέρασαν τὰ χρόνια τους ταξιδεύοντας καὶ παλεύοντας ὀλοένα μέ τὰ κύματα καὶ τὶς φουρτοῦνες. Κι ὕστερα, σὰν ἤρθε ἡ στερνὴ τους ὥρα σ' ἕνα κρεβάτι σπιτικό, περιτριγυρισμένο ἀπὸ δικούς των, σφαλήξανε τὰ μάτια τους γιὰ πάντα, θαφτήκανε στὸ κοιμητήρι τῶν θαλασσινῶν πού λέγαμε, σέ μιὰν ἀκρογιαλίσια γῆ, σύνορο τῆς γῆς ἀπὸ τὴ θάλασσα, γιὰ ν' ἀκοῦν μέσ στὸ βαθὺ τους ὕπνο σὰν

παρηγορητικό νανούρισμα τὰ τραγουδία τῶν κυμάτων τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τὶς φωνές τῶν γλάρων καὶ νὰ πλέκουν ὄνειρα γαλανὰ μέσα στοὺς τάφους των.

Ὅμως μιὰ μέρα οἱ νησιῶτες περνῶντας ἀπ' τ' ἀκρογιάλι αὐτό, δὲν εἶδαν πιά τὸ κοιμητήρι τῶν θαλασσινῶν. Γιὰ πολλὴν ὥρα, γυρεύοντάς το, δὲν πίστευαν τὰ μάτια τους. Δὲν τὸ εὑρίσκαν πιά πουθενά. Ἐνα κομμάτι γῆς ἔλλειπεν ὀλόκληρο κι ἐδῶ κι ἐκεῖ, κάποιοι γυρμένοι ξύλινοι σταυροὶ καὶ κάποια σπασμένα καντηλέρια, ἔδειχναν πῶς ἐκεῖ ὡς τὰ χτές ἀκόμα ἦταν τὸ κοιμητήρι τῶν θαλασσινῶν, πού κρατοῦσε τὰ λείψανα τῶν ἐδικῶν τους.

Εἶν' εὐκόλο νὰ χάσει κάποτε κανεὶς τ' ἀχνάρια τοῦ τάφου ἑνὸς ἀγαπημένου του, ὕστερ' ἀπὸ μ' ἄγρια τρικυμία. Μὰ πρῶτη φορὰ συνέβαινε νὰ χαθεῖ ὀλόκληρο κοιμητήρι, μ' ὄλους τοὺς τάφους του καὶ μ' ὄλους τοὺς νεκροὺς πού κράταγαν στὰ βάθη τους.

Οἱ καμμένοι οἱ νησιῶτες σταυροκοπήθηκαν καὶ γύρισαν στὰ σπίτια τους μὲ τὸ διπλὸ καημὸ πῶς ἔχασαν γιὰ δεύτερη φο-

ρὰ τοὺς δικούς των.

Ὅμως αὐτὸ τάχα δὲν ἦταν τὸ πιὸ ἀφταστο ἀγαθὸ πού θὰ μπορούσε ποτὲ νὰ τοὺς γίνει;

Γιατὶ ἡ θάλασσα, πού τὴν εἶχαν ἀγαπήσει τόσο, ἄπλωσε μιὰ νύχτα τὴν ὑγρὴ ἀγκαλιά της καὶ τοὺς πήρε γιὰ νὰ τοὺς ἔχει πάντα μαζί της καὶ νεκροὺς, ὅπως τοὺς εἶχε κι' ὅταν ζοῦσαν.

Κι ἔτσι τὸ κοιμητήρι τῶν θαλασσινῶν ἔγινε θεῶρατο καράθι, πού ταξιδεύει αἰῶνια κι' ἔχει γιὰ πλήρωμά του, γιὰ καπετάνιους καὶ ναυκλήρους του ὄλους αὐτοὺς πού εἶχαν ταφεῖ στὰ μνήματά του.

Καὶ μόνο κάποιες νύχτες σκοτεινές, πού ἀγριεῦουν τὰ στοιχεῖα καὶ φυσομανοῦν οἱ δρόλαπες, ζυγώνει στὸ νησί κι ὄσοι νησιῶτες βρεθοῦν ξάγρυπνοι ξανοίγουν ἀπόμακρα κάποια φωτάκια πού μοιάζουν μὲ καντήλια κοιμητηριοῦ. Εἶναι τὰ καντήλια πού ἀναψαν χέρια εὐλαθικά στὴ μνήμη τους, καὶ φωτίζουν μὲ τὸ ἀκοίμητο φῶς τους τοὺς νεκροὺς πού ταξιδεύουν μὲ τὸ θεῶρατο καράθι τους: Τὸ παλιὸ κοιμητήρι τῶν θαλασσινῶν.

ΤΟ ΤΖΑΚΙ

...Μιὰ κουφάλα στὴ γωνιά τοῦ τοῖχου τῆς κάμαράς σου, σὰ στόμα Δράκου παραμυθιοῦ, κι ἔτοιμα λίγα ξύλα γιὰ μόνη τροφή του. Κι ὅταν ἀρχίζει τὸ κρῦο, ἕνα προσάναμα. Καὶ τὸ τζάκι γίνεται μονομιᾶς ὑπαρξη, πνεῦμα. Τὰ ξύλα τριζοβολοῦν κι ἡ φλόγα φωτίζει μὲ τὴ συμπαθητικὴ, τὴ γνώριμη λάμψη της τὴν ἴδια σου τὴν ψυχὴ.

Τότε μπορεῖς νὰ σβύσεις κάθε ἄλλο φῶς καὶ νὰ καθήσεις μόνος, σιωπηλός, ὄνειροπόλος, ἐκεῖ, σὲ μιὰν ἀκροῦλα. Δὲν θάσαι ὁμως μόνος. Γιατὶ τὸ τζάκι ζωντανεύει, γίνεται κοινωνία, γίνεται κόσμος ὀλόκληρος. Ὁ ἄνεμος πού σφυρίζει ἔξω τὸ κάνει καὶ μιλεῖ, τὸ κάνει καὶ ψιθυρίζει κουβέντες ἀλαργινές καὶ μισοξεχασμένες ἀγαπημένων προσώπων πού σκέπασε τὸ παρελθὸν γιὰ πάντα μὲ τὸν πυκνὸ μαντύα του καὶ τ' ἀναμένα ξύλα, κάτου ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς καταλύτρας φωτιάς, σὰν σὲ μιὰ κύκνεια

μουσικὴ τους συμφωνία, ἀνιστοροῦν στανάζοντας, προτοῦ χωνέψουν σὲ στάχτη, τὴν παλιά τους τὴ δόξα, γιὰ ὅταν ἦταν κλαριά δέντρων, στὸ πράσινο δάσος κι ἀπάνω τους στήναν φωλιές, ἀρίφνητα πουλιά, πού κελαΐδουσαν τὴν ἀνοιξη τῆς ζωῆς.

Γιατὶ τὸ τζάκι δὲν σοῦ ἱκανοποιεῖ μόνο τὴν ὄραση καὶ τὴν ἀκοή. Δὲν ἀπευθύνεται μόνο στὶς αἰσθήσεις σου. Ἀπευθύνεται καὶ στὴ σκέψη σου, πού σοῦ τὴν ἀναμοχλεύει ὀλόκληρη.

Εἶναι ὁ μεγάλος μεσαιωνικὸς ἀλχημιστής. Ἡ καλύτερα κάποιος παλιὸς Ἰντιάνος μεταφυσικὸς φιλόσοφος, πού σοῦ μιλάει γιὰ ψυχές στὶς μύριες τους μεταμορφώσεις.

Καὶ βγαίνουν ἀπὸ τὴν κουφάλα του, σὰν νᾶρχουνται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἱστορίας, τοῦ παρελθόντος, τῆς ζωῆς σου τῆς ἴδιας, μισόθαμπες ἀναμνήσεις. Κάθονται γιὰ λίγο

κοντά σου κι ἄλλες σοῦ χαϊδεύουν τὸ μέ-
τωπο, ἄλλες ἀκουμπώντας ἀπαλά τ' ἄυλα
χέρια τους στὴν καρδιά σου, σοῦ λένε:

—Πονᾶς;

Ἄλλες:

—Θυμᾶσαι;

Κι ἄλλες μαζί χορεύουν σὰν ἀμέτρητες
μουθικὲς νύμφες κι ὕστερα γλυστροῦν ξανά
ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν κουφάλα, ἀνεβαίνουν καὶ

φεύγουν ἀπὸ τὴν καπνοδόχη τῆς σκεπῆς
τοῦ σπιτιοῦ σου!....

Εἶν' ἡ ὥρα ποῦ τὰ κοράκια ἀρχίζουν τὸ
λάλημά τους.

Εἶν' ἡ ὥρα, ποῦ τὸ τζάκι—ἡ πελώρια
τσιμπούκα τῆς κάμαράς σου—ἄρχισε νὰ
τρεμοσβύνει.

Σ. ΣΚΙΠΗΣ

Τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ, 1950

Πές μου,
πῶς μορεῖς νὰ γεννηθεῖς ἀπόψε,
ἀφοῦ τ' ἀστέρι Σου τὸ σκέπασε
ἀπὸ τὸ μαῦρο σύννεφο: ΠΟΛΕΜΟΣ;

ᾠ πές μου,
πῶς μορεῖς νὰ ΜΗ γεννηθεῖς ἀπόψε,
ἀφοῦ Σὲ περιμέν' ἡ φάτιγη Σου:
ἡ καρδιά μας;

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ

Πές μου,
πῶς μορεῖς νὰ γεννηθεῖς ἀπόψε,
ἀφοῦ δὲν ἔχουμε ἄλλα δῶρα νὰ σοῦ φέρομε
παρὰ τὴν ἀγωνία, τὸ φόβο...;

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

VIII

Ἀπελπισμένο φωνοκόπι
—κραυγὴ πόνου—
κι' ἀτέλειωτη νύχτα τὸν κόσμο σκεπάζει.

Τὸ σφυρὶ τοῦ διέθρου στενάζει
στ' ἀμόνι ὡς πέφτει
τὸ σκεβρὸ τῆς ἀνθρωπότης κορμὶ νὰ λια-
[νίσει.

Οὔτε μιᾶς λιγαριᾶς κλώνος
κι' οὔτ' ἓνα καλάμι ξερὸ
στ' ὀρμητικὸ τῆς ζωῆς ρέμα
τὸ ναυαγὸ βέβηλο νὰ πιαστῆ χέρι.

Ἰλάσθητι,
Ἰλάσθητι, Κύριε,
τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος.

ΝΙΚΟΣ ΤΟΥΤΟΥΝΤΖΑΚΗΣ

ΓΙΑΤΙ ΠΙΣΤΕΥΩ

A. J. CRONIN

Εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα τεύχη τῶν «Ἀκτίων»⁽¹⁾ εἶχε γίνει λόγος δι' ἓνα ἄρθρον τοῦ γνωστοῦ Ἀμερικανοῦ συγγραφέως A. J. Cronin, τὸ ὄποῖον, μὲ τὸν τίτλον, Διὰ τί πιστεύω εἰς τὸν Θεόν (Why I Believe in God) εἶχε δημοσιευθῆ εἰς τὸ περιοδικὸν «Woman's Home Companion».

A. J. Cronin

Τώρα, μὲ τὴν εὐγενῶς παραχωρηθεῖσαν ἐκ μέρους τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἄδειαν, εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν ὑπόσχεσιν πού εἶχαμεν δώσει τότε, νὰ ἐμφανίσωμεν, δηλαδῆ, εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Ἀκτίων» τὸ περιεχόμενον τοῦ ἄρθρου

αὐτοῦ. Ἄς σημειωθῆ, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον ἐπροκάλεσεν ἰδιαιτέραν ὄλως αἰσθησιν, ὄχι μόνον λόγῳ τοῦ κυριολεκτικῶς παγκοσμίου κύρους τοῦ συγγραφέως (ἀκόμη καὶ εἰς τὸν κινηματογράφον ἔχουν προβληθῆ ἔργα του) ἀλλὰ καὶ διότι ἀρχίζει νὰ ἀναγνωρίζεται ὅτι τὸ θέμα ἀποτελεῖ κατὰ τὸ ζῶτικόν διὰ τὸν σημερινὸν ἀκριβῶς ἄνθρωπον.

Πράγματι, ἡ γενικὴ κρίσις πού ἐκδηλώνεται εἰς ὅλην τὴν σύγχρονον ζωὴν, εἰς τὸν πολυτάραχον αὐτὸν αἰῶνα μας, ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐκοιμᾶτο γεμάτος ψεύτικην μακαριότητα, νὰ ξυπνᾷ, νὰ βλέπῃ τὴν πραγματικότητά ὡμῆν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν πίεσιν τὴν ἰδικήν της νὰ ἀναζητῆ μὲ ἀρκετὴν ἀμεροληψίαν ἀπὸ πού θὰ ἴμποροῦσε νὰ δεχθῆ κάποια βοήθειαν. Ἔτσι, ἂν ἄλλοτε, παλαιότερα, οἱ ἄνθρωποι ἀπηξίωσαν νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ θρησκευτικὸν θέμα, σήμερα ἡ στάσις αὐτὴ ἐγκαταλείπεται ἀπὸ παντοῦ: Ὅλον ἐκαὶ περισσότερα αὐτὰ γυρίζουν—μὲ οὐσιαστικὸν καὶ μάλιστα ἀγωνιώδες ἐνδιαφέρον—διὰ νὰ ἀκούσῃν διὰ τί πιστεύει αὐτὸς ὁ ἄλλος δίπλα των, τὸν ὁποῖον τὰ πράγματα, ἡ ζωὴ, αἱ ἀνάγκαι καὶ οἱ πόνοι της, δείχνουν καθημερινῶς «κερδισμένον» εἰς τὰ ἴδια θέματα τοῦ κοινοῦ καθημερινοῦ ἀγῶνος ὅλων μας!

★

Ὁ Cronin, εἰς τὸ ἄρθρον του ὁμιλεῖ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς ἱατροῦ. Καὶ τὴν ἱατρικὴν—πρὶν ἀπὸ τὴν στροφὴν πού ἐσημειώθη κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια εἰς τὴν τροχίαν της—ἀλλὰ καὶ, γενικώτερα, τὴν γνῶσιν ὅπως ὁ αἰὼν μας μονόπλευρα τὴν εἶχεν ἀντιληφθῆ—τὴν ἐγνωρίσαμεν ὅλοι ὡς πρωτοπόρον εἰς τὸ ἔργον τῆς καταπολεμήσεως τῆς πίστεως. Ἔτσι τὴν ἐγνώρισε καὶ ὁ

(1) «Ἀκτίνες», τεύχος 108, Σεπτεμβρίου 1950, «Ἀπόψεις».

Cronin και με τὰς ἀντιλήψεις πού ἀπεκόμισε ἀπό αὐτήν ἀρχίζει τὸ ἄρθρον του:

«Οἱ σπουδασταὶ τῆς ἰατρικῆς, γράφει εἰς τὸ ὡς ἄνω ἄρθρον του, δὲν διακρίνονται συνήθως διὰ τὴν εὐσέβειάν των. Ὡς νέος καὶ ἐγώ, σπουδάζων ἰατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γλασκώβης, δὲν διέφερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἀσχολούμενος εἰς τὸ νὰ κατατένω εἰς τὰ ἀνατομεία ἀνθρώπινα λείψανα ποτισμένα με̄ φορμαλίνη, ἐνόμιζα ὅτι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα δὲν ἦτο τίποτε περισσότερον ἀπὸ μίαν πολυσύνθετον μηχανήν. Αἱ νεκροτομίαι μου δὲν μοῦ ἔδειχναν τίποτε τὸ ὅποιον θὰ ἤμποροῦσα νὰ ἀναγνωρίσω ὡς ἀθάνατον ψυχὴν. Ὅταν ἔσκεπτόμουν τὸν Θεόν, τὸ ἔκαμνα με̄ ἓνα ὑπεροπτικὸν μειδιάμα, ἐνδεικτικὸν τῆς περιφρονήσεως ἐνὸς βιολόγου πρὸς ἓνα ξεπερασμένον μῦθον».

Εὐτυχῶς ὅτι πέραν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ προσανατολίξῃ σύμφωνα με̄ τὴν διάθεσίν του καὶ ὄχι σύμφωνα με̄ τὴν πραγματικότητα, ὑπάρχει ἡ ἴδια ἡ πραγματικότης, ἡ ζωὴ, ἡ ὁποία τὴν δείχνει εἰς καθένα ὁ ὁποῖος ἔχει τὰ μάτια του διὰ νὰ βλέπῃ:

«Κατόπιν ὡς διπλωματοῦχος ἰατρός, συνεχίζει ὁ Cronin, ἦλθα εἰς πρώτην ἐπαφὴν με̄ τὴν κοινωνίαν, εἰς μίαν κοινότητα ἀνθρακωρύχων τῆς Νοτίου Οὐαλίας. Ἐδῶ, κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός μου, ἤρχισα νὰ βλέπω τὴν ζωὴν εἰς ἀπ' εὐθείας ὄψιν (ὄχι δηλαδὴ μέσῳ ἄλλων) καὶ νὰ παρατηρῶ τὸ θάρος καὶ τὴν «καλὴ καρδίαν» τῶν συνανθρώπων μου, οἱ ὁποῖοι ἐπάλαιον ὑπὸ δυσκολωτάτας συνθήκας. Διὰ πρώτην φορὰν εἰσῆλθα εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ πνεύματος. Παρέστην ὡς βοηθὸς εἰς τὸ θάψμα τῆς γεννήσεως, ἐκάθησα με̄ ἑτοιμοθάνατους εἰς τίς ἡσυχὰς ὥρες τῆς νυκτός καὶ ἤκουσα τὸ φτερουγισμα τοῦ θανάτου. Ὅλα αὐτὰ ἔκαμαν ὥστε νὰ βλέπω τὴν ζωὴν με̄ ὀλιγωτέραν αὐτοπεποιθήσιν. Ἐκατάλαβα ὅτι τὸ πεδίον τῆς πραγματικότητος ἐξετείνετο πέραν τοῦ περιεχομένου τῶν βιβλίων μου καὶ πέραν ἀκόμη τῆς σφαίρας τῶν ὀνείρων μου. Ἐν ὀλίγοις, εἶχα χάσει τὸ αἶσθημα τῆς ἀτομικῆς μου ὑπεροχῆς καὶ αὐτό, ἂν καὶ δὲν τὸ εἶχα ἀντιληφθῆ ἀκόμη, ἦτο τὸ πρῶτον μου βῆμα εἰς τὸ νὰ γνωρι-

σω τὸν Θεόν.

Οἱ κάτοικοι τῆς μικρᾶς Οὐαλικῆς κοινοτήτος εἰς τὴν ὁποίαν εἶχα ἐγκατασταθῆ, σοβαροὶ καὶ σιωπηλοὶ, ἄνθρωποι ἀπομονωμένοι πίσω ἀπὸ προσηνέμους ὄροσειράς, ἦσαν βαθύτατα θρησκευτικοί, με̄ μίαν πίστιν ἡ ὁποία ἦτο ἐμφανὴς εἰς πλείστας πράξεις τῆς ζωῆς των. Σπανίως ἐπερονοῦσε ἐβδομάς χωρὶς νὰ συμβῆ κάτι, τὸ ὅποιον θὰ μοῦ ἔδειχνε τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν.

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ κάποιαν περιστασίαν κατὰ τὴν ὁποίαν δεκατέσσαρες ἀνθρακωρύχοι ἐτάφησαν κυριολεκτικῶς εἰς ἓνα ἀνθρακωρυχεῖον, ὕστερα ἀπὸ μίαν μεγάλην ἔκρηξιν. Ἐπὶ πέντε ἡμέρας οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔμεναν θαμμένοι, ἐνῶ ὅλο τὸ χωριὸν προσήγχετο. Ἐλεῖτα, ἐκεῖνοι πού εἰργάζοντο διὰ νὰ τοὺς διασώσουν, ἐνῶ ἀνοίγαν δρόμον κάτω ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ἄκουσαν ἀπὸ βαθεῖα, μέσα ἀπὸ τὰ τοιχώματα πού εἶχαν καταπέσει, τοὺς ἀσθενεῖς ἤχους ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ ἄσματος. Αὐτὸν τὸν τρόπον εἶχαν διαλέξει οἱ θαμμένοι ἄνθρωποι διὰ νὰ κρατοῦν ὑψηλὰ τὸ θάρος των. Καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους ἐβγήκαν, ἀδύνατοι ἀλλὰ καὶ σῶοι, τὸ μεγάλο πλῆθος τῶν ἀνθρώπων πού εἶχε μαζευθῆ εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ ἴδιον ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ χιλιάδες φωνῆς ἀντηχοῦσε με̄ χαρὰν εἰς τὴν στενὴν κοιλάδα καὶ πέραν τῶν λόφων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν τριγύρω. Καθὼς ἀνέβαινα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν μαζί με̄ τοὺς ἀπελευθερωθέντας ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔκλειναν τὰ μάτια των εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ὕστερα ἀπὸ τόσον μακρὰν παραμονὴν εἰς τὸ σκοτάδι τοῦ φρέατος τοῦ ἀνθρακωρυχείου, ὁ ἤχος αὐτὸς τοῦ ἄσματος με̄ συνεπῆρε σὰν ἓνα παλιρροιακὸν κύμα, σὰν μία ἀπόδειξις τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ με̄ συνεκίνησε περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἠμπορῶ νὰ περιγράψω. Ἄν καὶ ποτὲ δὲν αἰσθάνθηκα τίποτε περισσότερον ἀπὸ μίαν συγκίνησιν τῆς στιγμῆς, ἐν τούτοις τώρα ἀναπολῶν τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐννοῶ ὅτι εἶχε ἀφήσει μέσα μου τὰ ἴχνη τῆς».

Ἐν συνεχείᾳ μᾶς δίδει ὁ Cronin μίαν εἰκόνα τῆς μεγάλης μάχης ἡ ὁποία συνάπτεται εἰς τὴν ἐποχὴν μας γύρω ἀπὸ τὴν

υπόθεσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως:

«Δὲν εἶμαι θεολόγος, λέγει. Δὲν αἰσθάνθηκα ποτὲ τὸν ἑαυτὸν μου ἀρμόδιον διὰ τὴν ὁμιλήσῃ δημοσίᾳ ἐπὶ θρησκευτικῶν θεμάτων... Ὅμιλῶ μόνον διὰ τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεόν, δι' ἓνα θέμα δηλαδή, τὸ ὁποῖον πολλοὶ ἀποφεύγουν, ὡς ἂν ἦτο κάτι τὸ ἀμφισβητήσιμον, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον προσοχῆς περισσότερον σήμερον ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην περιόδον τῆς ἱστορίας.

Πραγματικῶς, οὐδέποτε ἄλλοτε ἦτο τὸ ζήτημα αὐτὸ περισσότερον ἐπιείγον καὶ περισσότερον ζωτικόν. Τὸ ἥμισυ τῆς ἀνθρωπότητος, ὀδηγούμενον ἀπὸ μίαν ἀθεϊστικὴν ἰδεολογίαν, ἀνέλαβε μίαν ἀδυσώπητον ἐπίθεσιν κατὰ τῆς θρησκείας, ἀνηλεῆ καὶ ἀκούραστον ἐξόρμησιν διὰ τὴν καταρρακώσῃ διὰ παντὸς τὴν ἰδέαν περὶ Δημιουργοῦ. Ἐνῶ ἡμεῖς, τὸ ὑπόλοιπον ἥμισυ, παρὰ τὴν πνευματικὴν πείναν ἢ ὁποία κατατρώγει τὴν καρδιά μας, εἰμῶτε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τόσον ἀμαθεῖς εἰς τὴν στάσιν μας ἔναντι τοῦ Θεοῦ, τόσον ἀναίσθητοι ἐμπρὸς εἰς τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τῆς ὑπάρξεως, καὶ τόσον ἀπρόσεκτοι ἐμπρὸς εἰς τοὺς τρομεροὺς κινδύνους ποὺ ἀπειλοῦν τὴν πνευματικὴν μας ζωὴν...».

Αὕτῃ ἡ κατάστασις δίνει εἰς ἐκεῖνους μὲν ποὺ δὲν πιστεύουν, τὸ ἐνδιαφέρον νὰ ἀκούσουν, εἰς ἐκεῖνους δὲ ποὺ πιστεύουν τὸ χρέος νὰ ὁμιλήσουν διὰ τὴν πίστιν: «Τὸ γεγονός ὅτι μία τοιαύτη κρίσις εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ὑποθέσεις εἶναι τόσον ἐντόνως αἰσθητή, μὲ ὠθεῖ εἰς τὸ νὰ καθορίσω μερικὰς ἀπὸ τὰς πνευματικὰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι μὲ ὠδήγησαν πρὸς τὴν πίστιν...».

«Ὁ Θεὸς δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀποδειχθῇ ὡς μαθηματικὴ ἐξίσωσις, οὔτε ἢ ὑπαρξίς Του νὰ ἐκτεθῇ ὡς ἀριθμητικὸν πρόβλημα. Προφανῶς, τὸ Ἄπειρον Ὃν δὲν ἠμπορεῖ νὰ περιορισθῇ μέσα εἰς τὰ ὄρια τοῦ λογικοῦ, ἢ ἀνθρωπίνης μας ἰκανότητος εἶναι τελείως ἀκατάλληλος διὰ τὴν ἔννοιάν μας πλῆρως. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν μερικὰ ἀπλᾶ δεδομένα, τὰ ὁποῖα βοηθοῦν εἰς τὸ νὰ Τὸν ἀνακαλύψωμεν.

Παρατηροῦντες τὸ φυσικὸν σύμπαν, μὲ τὰ μυστήρια καὶ τὰ θαυμάσιά του, μὲ τὴν τάξιν καὶ τὸν πολὺπλοκον μηχανισμόν του, καὶ μὲ τὸ ἄπειρον, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει τὸν

τρόμον, δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀποφύγωμεν τὴν ἀντίληψιν περὶ ἐνός ἀρχικοῦ Δημιουργοῦ. Ποιὸς σὲ μιὰ ἡσυχὴ καλοκαιρινῇ νύκτα θὰ τολήσῃ νὰ κυττάξῃ τὰ ἄστρα ποὺ λάμπουν εἰς τὸ ἄπειρον, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀκατανίκητον πεποίθησιν ὅτι ἕνας τέτοιος κόσμος δὲν εὐρίσκεται ἐκεῖ ἀπλῶς καὶ μόνον ὡς προῖδον τυφλῆς καὶ ἀσκόπου τύχης;

Καὶ ἡ δική μας γῆ, ἡ ὁποία τρέχει μέσα εἰς τὸ διάστημα μὲ κανονικὸν ρυθμὸν καὶ μὲ τακτικὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἐποχῶν, εἶναι βεβαίως κάτι περισσότερον ἀπὸ μίαν ἀπλὴν σφαῖραν ὕλης, ἢ ὁποία ἐξετινάχθη τυχαίως ἀπὸ τὸν ἥλιον!»

«Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δέχονται τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελιξέως, ἀντιμετωπίζουν τὸ ἴδιον ἀρχικὸν καὶ βαθὺ μυστήριον: Ex nihilo nihil, τίποτε δὲν βγαίνει ἀπὸ τὸ τίποτα!»

«Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι κατόπιν ὄλων τῶν ἐρευνῶν τὰς ὁποίας ἔκαμεν ἡ ἐπιστήμη εἰς τὴν φύσιν καὶ ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν ὄλων αὐτῶν τῶν θαυμασίων λειτουργιῶν, τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς ἀβύσσους τοῦ παρελθόντος χρόνου, τῶν ὁποίων δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν παρὰ μίαν ἀμυδρὰν ἰδέαν, οὐδεμία εὐρέθη ἔγκυρος βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ ἠμπορεῖ νὰ στηριχθῇ ἡ ἀρνησις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ. Μᾶλλον ὀδηγεῖται κανεὶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς τὴν πρωτογενῆ δημιουργίαν, εἰς τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων, εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν φυσικῶν νόμων, ἀνέκαθεν ἐξεδηλοῦτο καὶ θὰ ἐκδηλοῦται πάντοτε μία Ἑπερτάτη Διάνοια».

«Ἀλλοίμονον ὅμως! Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τοῦ ὕλισμου, κυριευμένοι ἀπὸ τὸ κυνήγι τῶν διασκεδάσεων, ὀδηγούμενοι ἀπὸ ἀκόρεστον δίψαν διὰ μίαν ἀνήσυχον ζωὴν, λησμονοῦμεν ὅτι ἀπλῶς ἢ διασκέδασις δὲν εἶναι τὸ πλήρωμα τῆς ὑπάρξεώς μας. Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς μας, ἐννοοῦμεν ὅτι ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι ταξείδιον ἀναφυχῆς, ἀλλὰ χρονικὸν διάστημα—πολὺ σύντομον μάλιστα—προπαρασκευῆς. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν αἰωνιότητα εἶναι ἓν σημεῖον δοκιμασίας καὶ ὑπομονῆς, ὅπου σκεπτόμεθα ἰσορροποῦντες, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ κατώ-

φλιον τοῦ μέλλοντος».

«Δεχόμενοι τὰς στενοχωρίας καὶ τὸν πόνον, τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν κακοτυχίαν, πίνοντες μέχρι τρυγὸς τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς θλίψεως, ἐξερχόμεθα νικηταὶ ἀπὸ τὴν ὑπερτάτην δοκιμασίαν τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν Θεόν. Ἀναγνωρίζομεν τὴν ματαιότη-
τα τῶν ἐπιθυμιῶν μας, τῶν ἐπιγείων θησαυ-
ρῶν, τοὺς ὁποίους τόσον πυρετωδῶς ζη-
τοῦμεν καὶ περιθάλπομεν. Ἐνδυναμοῦμενοι
τῷ πνεύματι, ὑποτασσόμεθα. Ἔτσι ἔκαμνε
καὶ ὁ Ἰώβ, ὅταν γεμάτος ἀπὸ ὑπέροχον
καὶ θαυμαστὴν πίστιν ἐφώναξε: «Ἄς ἔλ-
θῃ ἐπ' ἐμέ ὁ,τιδήποτε... Καὶ ἂν μὲ θανατώ-
νῃ, ἐγὼ θέλω ἐλπίζει εἰς αὐτόν»⁽²⁾. Κατό-
πιν, ἐμπρὸς εἰς μίαν νέαν ὄπτασιν, συνέ-
χιζε μὲ χαράν. «Νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς μου
ἑώρακέ σε»⁽³⁾».

«Τὸ πρῶτον βῆμα εἶναι νὰ εἴπωμεν:
«Δὲν εἶμαι τίποτε, δὲν γνωρίζω τίποτε».
Ἐν τούτοις, ὅσον περισσότερο τὰ βήμα-
τά μας ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον αὐτόν, τό-
σον αὐξάνει ἡ ἐμπιστοσύνη μας καὶ αἱ γνώ-
σεις μας, μέχρως ὅπου τέλος φθάσωμεν εἰς
μίαν βεβαίαν πεποίθησιν. Καὶ ὅταν κανεὶς
βλέπῃ, ἔστω καὶ ἀμυδρῶς, τὸ πρῶτον φῶς
τοῦ τελικοῦ αὐτοῦ ὁράματος, τότε ἐννοεῖ
πολὺ καλὰ πόσον ματαία καὶ ἀναξία εἶναι
ἡ ζωὴ χωρὶς τὸ ὄραμα αὐτό».

«Ὅταν ἀκόμη ἐξήσκουν τὸ ἐπάγγελμα
τοῦ ἱατροῦ, ἐθεράπευα ἓνα ἄρρωστον, μίαν
δημοσίως γνωστὴν φυσιογνωμίαν εἰς μίαν
πόλιν τῆς Βορείου Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος καθ'
ὄλην τὴν ζωὴν του ὑπῆρξεν ὑπερήφανος
διὰ τὴν ἀθείαν του. Εἶχε μαλώσει μὲ τὴν
μοναδικὴν του θυγατέρα καὶ τὴν εἶχεν ἀ-
ποκληρώσει, ἐπειδὴ ὑπανδρεύθη μὲ ἓνα δι-
δάσκαλον, ὁ ὁποῖος εἶχε βαθὴν θρησκευτι-
κὸν συναίσθημα. Ὅταν ὁμως, κατὰ τὸ τέ-
λος τῆς ζωῆς του, προσεβλήθη ἀπὸ ἀνία-
τον νόσημα, κάποια περίεργος μεταβολὴ πα-
ρητηρήθη εἰς τὸν γηραιὸν αὐτὸν σκεπτικι-
στήν. Τώρα, ὁπότε ἡ σκιά τοῦ θανάτου τὸν
ἐπλησίαζε, ἡ ἑσωτερικὴ αὐτὴ μεταβολὴ τὸν

κατέλαβε, ἀλλὰ περισσότερο ἀκόμη τὸν
κατέλαβε ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία νὰ δικαιολο-
γηθῇ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τοῦ γαμβροῦ
του. Ἐπήγαινε ἐπανειλημμένως εἰς τὸ σπί-
τι τῆς κόρης του, διὰ ν' ἀπασχολήσῃ τὸν
νέον εἰς συζητήσεις. Ἐὰν ἐκλονίζετο, δὲν
τὸ ἐφάνερονε, διότι πάντοτε κατέληγε μὲ
τὴν ἐξῆς παρατήρησιν: «Μὴ ἀπατάσαι.
Δὲν μετενόησα. Δὲν πιστεύω ἀκόμη στὸν
Θεόν».

«Ὅποτε μίαν ἡμέραν ἡ κόρη του ἀπὸ μί-
αν λάμπιν ἐμπνεύσεως, τοῦ ἀπήντησε: «Ἄλ-
λά, πατέρα, Ἐκεῖνος σὲ πιστεύει».

Ἡ μικρὰ αὐτὴ παρατήρησις κατέβαλε
καὶ τὴν τελευταίαν ἀντίστασιν τοῦ γέρον-
τος. Καὶ εἶναι, ἀλήθεια, μία σκέψις ἡ ὁ-
ποία θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπασχολήσῃ ὅλους μας.
Ἔτσι καὶ ἂν σκεπτόμεθα, ὅτι καὶ ἂν κά-
μνωμεν, δὲν παύομεν ἀπὸ τοῦ νὰ εἴμεθα
παιδιὰ τοῦ Θεοῦ. Μᾶς περιμένει. Καὶ χρει-
άζεται μόλις μία λέξις πίστεως διὰ νὰ Τὸν
ὁμολογήσῃ κανεὶς».

«Ὁ Ἀβραάμ Λίνκολν ἐγονάτιζε κάθε
βράδυν καὶ ἔστρεφε τὰς σκέψεις του πρὸς
τὸν οὐρανόν. Εἴμεθα ἄρα γε τόσον «ἔξυ-
πνοι» ἡμεῖς διὰ νὰ μὴ ἀκολουθήσωμεν τὸ
μέγα τοῦτο παράδειγμα; Διὰ μέσου τῶν
αἰῶνων ἀμέτροτοι ἀνθρώπινος ὑπόρξεις ἀ-
νέπτυξαν τὴν ζωὴν των μὲ ἀληθὴ ἐγγένειαν
καὶ μὲ λαμπρὰ παραδείγματα ἀφοσιώσεως
εἰς τὸν Θεόν. Ἐκεῖνος εἶναι ποὺ δίδει θάρ-
ρος εἰς τὸν ἀσθενῆ, δύναμιν εἰς τὸν κου-
ρασμένον, ἐλπίδα εἰς ἐκεῖνον ποὺ ἔχει χα-
θῆ εἰς τὰ σκότη τῆς ἀπελπισίας. Εἶναι
πανταχοῦ παρών, εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς τὴν
γῆν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶναι μέσα εἰς
κάθε ἓνα ἀπὸ ἡμᾶς, ἀρκεῖ μόνον νὰ Τὸν
ἀναζητήσωμεν».

★

Πράγματι, καθένας ἡμπορεῖ νὰ εὔρη
τὸν Θεόν, ἀρκεῖ μόνον νὰ Τὸν ἀναζητήσῃ.
Καμμία ἐπιστημονικὴ ἢ ἄλλη γνῶσις—ἀρ-
κεῖ μόνον νὰ εἶναι ἀληθινή—δὲν θὰ ἔλθῃ
νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εὐτυχημένην αὐτὴν ἀνα-
κάλυψιν.

N. B.

(2) Ἰώβ ιγ' 13, 15.

(3) Ἰώβ μβ' 5. Κείμενον Ο'.

Η ΙΔΡΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ἐνδειξις τῆς βαθμίδος πολιτισμοῦ εἰς τὴν ὁποίαν ἴσταιται λαὸς τις ἀποτελεῖ ἡ ἐκδήλωσις κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, κοινωνικῆς προνοίας. Καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἀνάκαθεν τοιαύτην δράσιν. Ἡ δὴ τὰ ἀρχαῖα πολυάριθμα Ἀσκληπιεῖα μαρτυροῦν περὶ τούτου. Ὁ βυζαντινὸς χριστιανικὸς πολιτισμὸς μετ' ἐξαιρέτου ἀφοσιώσεως ἐφήρμοσεν τὰς ἀρχὰς ταύτας. Ἀπὸ τοῦ Κωνταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὠργανώθη εὐρύτατα ἡ ἐκκλησιαστικὴ φιλανθρωπία. Τότε ἰδρύθησαν τὰ πρῶτα νοσοκομεία, ὄρφανοτροφεία καὶ παντοειδῆ ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Ἡ «Βασιλεία», ἔργον Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, περιεῖχε παντοειδῆ τοιαῦτα. Τὸ δῶξιμα τοῦ ὄρφανοτρόφου, προϊσταμένου ὧν ἰδρυμάτων τούτων ἀπετέλει περιθλιπτον κρατικὴν ὑπηρεσίαν, ἥτις ἀντιτίθετο τιμητικῶς εἰς μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας.

Κατὰ τὴν μακροαῖωνα δουλείαν ὁ ἀναγεννώμενος Ἑλληνισμὸς ἐκαλλιέργησεν εὐρύτατα τὰς ἀρχὰς ταύτας. Ὁ εὐπορῶν ἀπόδημος Ἕλλην ἐμερίμνα διὰ τοιούτων ἔργων ὑπὲρ τῶν ταλαιπωρουμένων ὑποδούλων ἀδελφῶν. Τὸ νεοσύστατον ἑλληνικὸν κράτος κατόπιν, παρ' ὅλην τὴν πενίαν καὶ κοινωνικὴν καθυστέρησιν, ὡς ἐκ τοῦ μακροχρονίου ἀγῶνος, στρέφει ἀμέσως τὸ βλέμμα εἰς ἔργα κοινωνικῆς προνοίας καὶ ἰδρύει ὡς πρῶτον τοιοῦτον τὸ ἐν Αἰγίνῃ ὄρφανοτροφεῖον. Ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Ὁθων ἐκφωνεῖ αὐτοπροσώπως λόγον εἰς τὴν Βουλὴν περὶ μερίμνης τοῦ κράτους διὰ τὴν ὑγίαν τοῦ λαοῦ (1855), τοῦ ὁποίου ἐπακολούθημα ἦσαν ἀποτελεσματικὰ πρὸς τοῦτο νομοθετήματα. Καὶ μέχρι σήμερον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ Ἑλλὰς φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ἕξ ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ὅσα, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ, οὐδεμία ἄλλη χώρα.

Ἡ Ἑλλὰς λοιπὸν ἐπρωτοστάτησε εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ἔργων κοινωνικῆς προνοίας,

ἐνῷ πλούσια καὶ μᾶλλον προηγημένα κοινωνικῶς κράτη μόλις ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἤρχισαν συνειδητῶς στρεφόμενα πρὸς τοιαῦτα ἔργα. Ἦτο ὄθεν ἐπόμενον, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀσμένως νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ ἴδρυσις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, πρὸς περιθάλψιν τῶν ἕως τότε ὅλας ἐγκαταλελειμμένων τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν τῶν ἐμπολέμων στρατευμένων.

Ἴδου πῶς ἤρχισεν τὸ ἔργον τοῦτο.

Α'.

Περιγραφαὶ τῆς ἀπανθρώπου ἐγκαταλείψεως τῶν τραυματιῶν κατὰ τὸν κριμαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1853-55, συνεκίνησαν βαθύτατα τὴν εὐγενῆ καρδίαν νεαρᾶς Ἀγγλίδος, τῆς Florence Nightingale, κόρης ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, εἰς βαθμὸν, ὥστε μετὰ σκληρὸν ἀγῶνα νὰ κατορθώσῃ νὰ ὑπερνηκίῃ προλήψεως, παντοειδεῖς δυσχερίας καὶ ἀντιδράσεις καὶ ν' ἀποσταλῇ τέλος εἰς τὴν ἀέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως μικρασιατικὴν ἀκτὴν, ὅπου συνεκτροῦντο οἱ τραυματῆαι τοῦ ἐν Ρωσίᾳ μαχομένου ἀγγλικῆς στρατοῦ. Ἐκεῖ, βοηθημένη ἀπὸ ἐσχάτης τάξεως γυναικας, τὰς ὁποίας ἀπὸ τὰς ὁδοὺς τοῦ Λονδίνου συνέλεξεν, καὶ εἰς τὰς ὁποίας κατώρθωσεν αὐτὴ νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν ἰδικὸν τῆς ἐνθουσιασμὸν, ἀνεδείχθη ὁ προστάτης καὶ σωτήριος ἄγγελος πλείστων ἐκ τῶν ἀτυχῶν τραυματιῶν. Παρ' ὅλας τὰς ἀναγνωρίσεις καὶ τιμὰς, τὰς ὁποίας ἐπιστρέψασα εἰς Ἀγγλίαν ἀπεκόμισεν, ὡς ἐργάτις τοῦ φιλανθρώπου αὐτῆς ἔργου, ἐχρεοιάσθησαν ἐπίμονοι καὶ μακροχρόνιοι ἀγῶνες, μέχρις ὅτου κατώρθωσεν νὰ ἰδρύσῃ τὸ πρῶτον οἰκοτροφεῖον καὶ σχολὴν νοσοκόμων γυναικῶν.

Τὴν πρώτην ταύτην ἐκδήλωσιν παρακολουθεῖ ἡ ἐπίμονος καὶ ἀκαταπόνητος προσπάθεια τοῦ ἐκ Γενεύης τῆς Ἑλβετίας Henri Dunant, τοῦ ὁποίου ἔργον εἶναι ἡ ἴδρυσις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Οὗτος, παρακολουθήσας, ὡς δημοσιογράφος, τὴν εἰς

Ἱταλίαν ἐκστρατεῖαν Ναπολέοντος τοῦ Γ', τὸ 1859, εἶδε, ἰδίως μετὰ τὴν φοινικὴν μάχην τοῦ Solferino, τὴν ἀπάνθρωπον ἐγκατάλειψιν τῶν τραυματιῶν καὶ νεκρῶν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἄνευ οὐδεμιᾶς διὰ τοὺς πτωχοὺς ἐπιζήσαντας μερίμνης. Ἐδημοσίευσεν τότε τὸ περιώνυμον αὐτοῦ βιβλίον, Un Souvenir de Solferino. Καὶ δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τοῦτο, ἀλλὰ μὲ ἔνθερον ζήλον καὶ φανατισμὸν ἐπεδόθη πλέον εἰς τὸ ἔργον πρὸς ἐπίτευξιν ἀποτελεσματικῆς βοήθειας. Διὰ δημοσιευμάτων, ἄρθρων, ἐπιστολῶν καὶ διὰ ἐνθέρων ὁμιλιῶν καὶ συνεντεύξεων μὲ ἡγεμόνας καὶ κυβερνήτας, περιήρατο τὰς εὐρωπαϊκὰς πρωτεύουσας καὶ μεγαλοπόλεις, ὅπου ὑπεδείκνυε τὴν ἀνάγκην, ὅπως δι' ἰδιωτικῆς μερίμνης ληφθῆ ὑπὲρ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένων ἢ ἀναγκαῖα πρόνοια.

Ἰπποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Societé d' utilité Publique τῆς Γενεύης, Gustave Mounier καὶ τοῦ διαδόχου τούτου General Dufouz, ἐπέτυχεν νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἑλβετικῆς κυβερνήσεως, κατόπιν προσκλήσεως τῆς ὁποίας, συνῆλθεν κατὰ Αὐγουστον τοῦ 1864 ἡ πρώτη διεθνὴς διάσκεψις, εἰς τὴν ὅποιαν ἔλαβον μέρος 12 κράτη καὶ ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τούτων ἡ πρώτη περίφημος σύμβασις τῆς Γενεύης τοῦ 1864. Διὰ ταύτης ἀνεγνωρίζετο ἐν καιρῷ πολέμου τὸ ἀπαρᾶβιαστον τῶν τραυματιῶν, τοῦ ὑγειονομικοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ ὑγειονομικοῦ ὑλικοῦ καὶ καθορίζετο ὡς ὑποχρέωσις ἐκάστου τῶν συμβαλλομένων κρατῶν νὰ ἰδρῦσῃ εἰς τὴν ἐπικράτειάν του Σύλλογον, ὅστις δι' ἰδιωτικῶν μέσων θὰ προσέβαιεν εἰς τὴν ἀπαιτουμένην προετοιμασίαν πρὸς περιθάψιν τῶν ἐν ὄρα πολέμου τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν. Ἡ σύμβασις αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξέλιξις καὶ ἡ ἐπέκτασις τῶν ὑπ' αὐτοῦ καθιερωθεισῶν ἀρχῶν συνεληρώθη εἰς τὰς ἀνά τριετίαν συνεχόμενας συνδιασκέψεις τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν μελῶν, καὶ ἰδρῦθη πρὸς συντονισμὸν ἐργασίας τὸ ἐν Γενεύῃ ἐδρεῖον Διεθνὲς Κομιτᾶτον τοῦ Ἐρ. Σταυροῦ (Comité International de la Croix Rouge).

Σὺν τῷ χρόνῳ προσῆλθον ὡς μέλη ἅπαντα σχεδὸν τὰ κράτη τοῦ πολιτισμένου κόσμου.

Ἡ Ἑλλάς προσῆλθεν ὡς ἐν ἐκ τῶν πρώτων. Μόλις πέντε μῆνας μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς συμβάσεως τῆς Γενεύης, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1865, ἡ Ἑλλάς προσεχώρησεν εἰς ταύτην. Καὶ ἰδρύεται τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς ἀειμνήστου βασιλίσσης Ὀλγας ὁ Ε.Ε.Σ., ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σύλλογος ἐπικούρου τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν», τοῦ ὁποίου πρῶτος Πρόεδρος ἐξελέγη ὁ τότε Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης Μάρκος Ρενιέρης καὶ ἀντιπρόεδρος ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Χαράλαμπος Τυπάλδος Πρετεντέρης. Ἡ Βασίλισσα ἠδόκησε ν' ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν τοῦ Συλλόγου, ἐπιδεικνύουσα μέχρι τέλους τῆς ζωῆς ἔνθερον δια τὰς ἐργασίας αὐτοῦ ἐνδιαφέρον.

Τὰ ἀδιάλειπτα δεινοπαθήματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐμφανίζουσι ἀμέσως μετὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ε.Ε.Σ. περιστάσεις, αἵτινες προκαλοῦν τὴν ἀμεσον καὶ ἐνεργὸν αὐτοῦ ἐπέμβασιν. Ἡ ἐπανάστασις τῆς Κρήτης τοῦ 1878 καὶ ἡ ἐξέγερσις τῶν πληθυσμῶν Ἡπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, εἶναι ἡ πρώτη ἀφορμὴ. Εἰς Κρήτην ἀποστέλλονται, ἄφθονον ὑγειονομικὸν ὑλικόν, φάρμακα, εἶδη διατροφῆς, κλινικοεπάσματα κλπ. Περιθάλλονται δὲ περὶ τοὺς 30.000 πρόσφυγες, ἰδίως γυναικόπαιδα, οἵτινες γυμνοὶ καὶ πεινῶντες κατέφευγον εἰς τὴν ἐλευθέρην Ἑλλάδα. Κατὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐπανάστασιν τοῦ Arabi, τὸ 1882, συνέδραμε πάλιν ὁ Ε.Ε.Σ. πολυαριθμοὺς πρόσφυγας ὁμογενεῖς, προσελθόντας ἐξ Αἰγύπτου. Κατὰ τὰς ἐν Κρήτῃ συγκρούσεις ἀπὸ τοῦ 1896-1898 ἀπέστειλε ἐκεῖ νοσηλευτικὸν ὑλικόν, φάρμακα κλπ καὶ φορητὸν χειρουργεῖον μετὰ ὑγειονομικοῦ προσωπικοῦ καὶ πλήρους ἐγκαταστάσεως καὶ περιέθαλψεν ἐπὶ τόπου περὶ τοὺς 1.000 τραυματίας καὶ πολυαριθμοὺς ἄλλους μεταφερθέντας ἐνταῦθα, τοὺς ὁποίους, ἰδίᾳ δαπάνῃ, ἐνοσήλευσεν εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν.

Ὁ Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος τοῦ 1897 ἐπέβαλε νέας ὑποχρεώσεις. Ὁ Ε.Ε.Σ. ἐνοσήλευσε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου αὐτοῦ περὶ τοὺς 2.000 τραυματίας ἰδίᾳ δαπάνῃ εἰς διάφορα νοσοκομεῖα καὶ περι-

ἐθάλαπεν. περὶ τὰς 8.000 πάσχοντας εἰς τὰ ἐπὶ τούτου συσταθέντα ἰατρεῖα, συνέδραμε δὲ παντοιοτρόπως πλείστους πρόσφυγας ἐκ τῶν ὑποδοῦλων ἐπαρχιῶν. Ἐπίσης κατὰ τὸ 1907 περιέθαλπε πρόσφυγας ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ ἐκ Καυκάσου.

Ἐπακολουθοῦν οἱ βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912-1913. Ὁ Ε.Ε.Σ. ἀνέπτυξε καὶ τότε ἀρτιώτερον παρασκευασμένος, ἐντατικωτέραν δρᾶσιν, ἀνάλογον πρὸς τὰς περιστάσεις, ἀνταποκριθεὶς πλήρως εἰς τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας τοῦ στρατεύματος. Ἄμα τῇ ἐκκλήξει τοῦ πολέμου ἐπιτροπὴ κυριῶν ἀνέλαβε τὴν προετοιμασίαν ὑλικῶν καὶ κατασκευὴν εἰδῶν ἱματισμοῦ. Πολίται πάσης τάξεως, ἰατροί, φοιτηταί, φοιτήτριαι, ἔμπειροι περὶ τὰ οἰκιακὰ καὶ τὴν νοσηλείαν κυρίαί, προσέφερον ἐθελοντικὴν ὑπηρεσίαν ἐνταῦθα, βραδύτερον δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἀλλαχῶ. Εἰς τὰ πεδία ἐπιχειρήσεων ἀπεστάλησαν δύο, ἐκ τῶν προτέρων καθ' ὅλα ἔτοιμα φορητὰ χειρουργεῖα, τὰ ὁποῖα ἀνεπτύχθησαν εἰς νοσοκομεῖα καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς Ἑλασσῶνα, Σέρβια, Κοζάνην καὶ ὅπου ἡ διοίκησις τοῦ στρατεύματος καθώριζεν.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν πολέμων ἱδρυσεν ὁ Ε.Ε.Σ. 21 ἴδια Νοσοκομεῖα, τὰ ὁποῖα περιέλαβον ἐν συνόλῳ 3.735 κλινὰς καὶ περιέθαλπεν ἐν αὐτοῖς περὶ τὰς 19.000 τραυματίας καὶ ἀσθενεῖς, ἦτοι τὸ ἐν τρίτον περίπου τῶν νοσηλευομένων ἀνδρῶν τοῦ στρατεύματος. Ἡ ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία ἐξησχικήθη ἐθελοντικῶς ἀπὸ διακεκριμένους ἰατροὺς καὶ ἀδελφὰς ἐκ τῶν παλαιῶν τῆς Σχολῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἦτοι κυρίας καὶ δεσποινίδας, αἵτινες ἐνθουσιωδῶς πρὸς τοῦτο προεσφέρθησαν.

Κατὰ τὸν ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον (1913) ἐγκατεστάθη νοσοκομεῖον 600 κλινῶν εἰς τὸ τουρκικὸν ἴδρυμα Ἰδαδιὲ εἰς Θεσσαλονίκην, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ καθηγητὴς Friedrich τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Königsberg ἐν Γερμανίᾳ, εἰς ἀνακοίνωσίν του εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Γερμανῶν χειρουργῶν ἐν Βερολίῳ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1914 ἔλεγεν ὅτι εὗρεν ἐκεῖ ἄρτιον νοσοκομεῖον μὲ καθ' ὅλα τέλεια χειρουργεῖα, ὅπου μὲ ἄνεσιν καὶ πλήρη ἐμπιστοσύνην τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ἐγχειρήσῃ, ἰδίως τραύματα

κρανίου καὶ ἐγκεφάλου ὡς νὰ ἐχειρουργεῖ ἐκ τῶν ἰδικῶν του πανεπιστημιακῶν κλινικῶν».

Τὰς δαπάνας διὰ τὴν συντήρησιν ὄλων τούτων τῶν νοσοκομείων καὶ πλήρωσιν τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν, ἐκάλυπεν ὁ Ε.Ε.Σ. ἐκ τοῦ, κατόπιν ἐκκλήσεως αὐτοῦ, ἐνεργηθέντος πανελληνίου ἐράνου καὶ τῶν πλουσίων δωρεῶν εἰς ὑγειονομικὸν ὑλικὸν τῶν ἀδελφῶν Ἐρ. Σταυρῶν.

Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος τοῦ 1914-1915 εὗρε τὸν Ε.Ε.Σ. ὡς ἐκ τῆς πείρας τῆς κτηθείσης κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους καὶ τῆς ἰδρύσεως ἰδίας Σχολῆς Ἐθελοντῶν Νοσοκόμων ἀρτιώτερον παρασκευασμένον. Ἦδη τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1914 ἀποστέλλονται δύο φορητὰ χειρουργεῖα μὲ πλήρεις ἐγκαταστάσεις καὶ δόκιμον ὑγειονομικὸν προσωπικόν, τὸ ἐν εἰς Σερβίαν, τὸ ἔτερον εἰς Μαυροβούνιον, κατόπιν αἰτήσεως τῶν ἐκεῖ κυβερνήσεων. Ταῦτα παρέμειναν μέχρι Φεβρουαρίου τοῦ 1915 εἰς διαφόρους πόλεις ἐγκατασταθέντα καὶ περιέθαλπαν περὶ τὰς 3.000 τραυματίας καὶ ἀσθενεῖς.

Διὰ πᾶσαν δὲ νέαν ἀνάγκην προητοίμασεν εἰς τὴν ἀνεγερθεῖσαν νέαν ἀποθήκην ὑλικῶν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἕτερα τρία χειρουργεῖα, ἕκαστον ἐκ 50 κλινῶν καὶ ἅπαν τὸ ἀπαιτούμενον ὑλικὸν διὰ τὴν ἐγκατάστασιν πέντε ἐτέρων νοσοκομείων, ἕκαστον ἐξ 100 κλινῶν. Εἰς ἐκκλήσιν τῆς ἀειμνήστου βασιλίσσης Σοφίας, Προέδρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἕλληνας τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, ἐπηκολούθησαν πλούσιαι εἰσφοραί, αἱ ὁποῖα παρέσχον τὰ χρηματικὰ μέσα διὰ τὰς προετοιμασίας ταύτας. Βραδύτερον ἐγκατεστάθη νοσοκομεῖον 200 κλινῶν εἰς Θεσσαλονίκην, τὸ ὁποῖον ἐξυπηρέτησε τὰς ἀνάγκας τοῦ μετὰ τῶν συμμάχων μαχομένου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Πολυτίμους ἐξ ἄλλου ὑπηρεσίας παρέσχον ἄρτιον νοσοκομεῖον 100 κλινῶν, συσταθὲν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς στρατιάς τοῦ Στρυμῶνος. Εἰς Ἀθήνας ἐγκατεστάθη ἕτερον νοσοκομεῖον, εἰς τὸ Μαράσλειον Διδασκαλεῖον.

Τὴν εἰσοδὸν ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 1918, πα-

ρηκολούθησεν ὑγειονομικὴ ἀποστολὴ μετὰ ἱατρῶν καὶ νοσοκόμων ἀδελφῶν, ἐτέρου βροηθιτικοῦ προσωπικοῦ, καὶ πλήρους ὑγειονομικοῦ ἐξοπλισμοῦ, δι' ἐγκατάστασιν νοσοκομείου 150 κλινῶν.

Μετὰ τὴν ἔνθερον ὑποστήρηξιν καὶ συνεργασίαν ἐντοπιῶν ἱατρῶν, κυρίων καὶ κυριῶν, ἠδυνήθη ὁ Ε.Ε.Σ. νὰ ἰδρῦσῃ κατὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πέντε νοσοκομεία, δυνάμεως ἐν συνόλῳ 610 κλινῶν, τὰ ὁποῖα ἐλειτούργησαν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη σχεδόν, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1918 μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1922, καὶ περιέθαλψαν περὶ τοὺς 4.555 ἀσθενεῖς. Διετήρησε προσέτι πλείστα ἰατρεῖα εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς Τσατάλτσαν, Ἀδριανούπολιν, Ραιδεστόν, Σινώπην, Κερασσοῦντα, Τραπεζοῦντα καὶ εἰς ἄλλας πόλεις, ὅπου προσῆλθον περὶ τὰς 86.000 ἀσθενεῖς, ὄχι μόνον Ἑλλήνες, ἀλλὰ καὶ Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καὶ Τούρκοι. Οἱ τελευταῖοι μετὰ δυσπιστίας καὶ ἐχθρότητος ἔβλεπον τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἱατρῶν τούτων. Ἄλλ' ἡ ἀμερόληπτος καὶ εὐδόκιμος ἐν αὐτοῖς ἐργασία καὶ ἡ παροχὴ βοήθειας εἰς πάντα προσερχόμενον ἄπορον, προεκάλεσαν ταχέως τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐδραῖωσιν, τὴν κοινὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀναγνώρισιν.

Ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1919 ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι ὑγειονομικαὶ ἀποστολαί, πρῶτον εἰς Σμύρνην, ὅπου ἐγκατεστάθη νοσοκομεῖον καὶ ἰατρεῖα. Ἰδρῦθησαν προσέτι ἰατρεῖα εἰς Βρύουλα, Αἰδίνιον, Μαγνησίαν, Ἰκόνιον. Ἡ ἀρχικῶς παρατηρηθεῖσα καὶ εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἀντίδρασις τῶν Τούρκων κατεστάλη ταχέως, ὡς ἐκ τῆς ἀμερόληπτου περιθάλψεως παντὸς προσερχομένου ἀδιακρίτως ἐθνικότητος καὶ θρησκευάματος.

Τρίτῃ ἤτιο ἡ ἀποστολὴ εἰς Κυδωνίας, ὅπου τὴν πόλιν ἐλυμαίνοντο βαρεῖαι λοιμώδεις νόσοι, γρίππη, ἐξανθηματικὸς τύφος καὶ ἄλλαι νόσοι. Ἐνεκα δὲ λιμοῦ πλείστοι τῶν κατοίκων παρουσίαζαν βαρῆα συμπτώματα πείνης. Ἡ ἀποστολὴ παρὰ τὴν ἄμεσον ἱατρικὴν περίθαλψιν ἐπετέλεσε καὶ ἔργα στοιχειώδους ὑγιεινῆς, ἐπεμελήθη τῆς καθαριότητος τῆς πόλεως, ἐγκατέστησεν λουτρά διὰ τοὺς πολίτας, διένειμαν τροφίμα, εἶδη ἱματισμοῦ, ἰδρυσε μαιευτήριον

καὶ συνέλεξε καὶ περιέθαλψεν 113 ὀρφανά. Διὰ τὴν τοιαύτην αὐτῆς δρᾶσιν ἀπέσπασε τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν συγχαρητήρια ἐντοπιῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ξένων προξένων.

Καθ' ὅμοιον τρόπον εἰργάσθησαν καὶ ἡ 4ῃ ἀποστολὴ εἰς Ἀλικαρνασσὸν καὶ ἡ 5ῃ εἰς Μάκρην, ὅπου ἡ ἀντίδρασις τῶν ἀρχῶν ὑπῆρξεν ἔντονος καὶ ἔνεκα μοιραίας παρεξηγήσεως εἶρε τὸν θάνατον ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, κατὰ τὴν ἐπικειμένην ἀναχώρησιν τῆς ἀποστολῆς, ὁ διευθύνων ταύτην ἱατρός Ν. Μανώλας, βληθεὶς ὑπὸ σφαίρας ριφθείσης ὑπὸ ἀστυνομικῶν.

Κατὰ τὴν μικρασιατικὴν Ἐκστρατεῖαν 1921-1922 ἐγκατέστησεν ὁ Ε.Ε.Σ. νοσοκομεῖον 250 κλινῶν εἰς Κορδελιὸν Σμύρνης, ἕτερον εἰς Χίον καὶ βραδύτερον ἕτερον εἰς Προῦσαν, τῆς αὐτῆς περιπτου δυνάμεως. Ἐθελονταὶ ἀδελφαὶ προσφέρουσαι ὑπηρεσίαν εἰς προκεχώρημένας νοσηλευτικὰς μονάδας παρηκολούθησαν τὸ στρατεύμα μέχρι τοῦ Σαγγαρίου καὶ ἐπέδειξαν κατὰ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ 1922 ὑπέροχον θάρρος καὶ αὐταπάρνησιν, κινδυνεύουσαι νὰ αἰχμαλωτισθοῦν, ἀλλὰ μὴ θελήσασαι νὰ ἐγκαταλειψοσι τοὺς τραυματίας. Ἐτιμήθησαν διὰ τοῦτο διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ ἀριστείου ἀνδρείας.

Λίαν ἐξυπηρετικὴ ὑπῆρξεν ἡ δρᾶσις καὶ συμβολὴ τοῦ Ἐρ. Σταυροῦ διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν προσφύγων μετὰ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφήν, τόσον εἰς τὸ κέντρον, ὡς καὶ τὰ 38 ἐπαρχιακὰ αὐτοῦ τμήματα. Ἐν συντομίᾳ παραθέτω μερικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας τοῦ Γραφείου Αἰχμαλώτων, τὸ ὁποῖον συσταθὲν κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1915 ἐλειτούργησεν ἐπὶ δεκαετίαν μέχρι τοῦ 1925 καὶ παρέσχε πολυτιμοτάτας ὑπηρεσίας, ὄχι μόνον χάριν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων αἰχμαλώτων, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτων πάσης ἄλλης ἐθνικότητος, καὶ πρὸς ἀναζήτησιν καὶ διάσωσιν ἀτόμων ἐκ τῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν διασκορπισθέντων ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, συμφώνως πρὸς τὴν εἰρήνην τῆς Λωζάνης, ἐπέβαλεν εἰς τὸν Ε.Ε.Σ. βαρεῖας ὑποχρεώσεις, καθόσον οὗτος ἀνέλαβε τὴν περίθαλψιν τῶν εἰς τὰ διάφορα κέντρα ἐν Τουρκίᾳ συσσωρευομέ-

νων πρὸς ἀνταλλαγὴν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, οἵτινες διετέλουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν. Πρὸς τοῦτο ἀπεστάλησαν τέσσαρες ὑγειονομικαὶ ἀποστολαὶ εἰς Μυρσίνην, Ἄγκυραν, Τραπεζοῦντα καὶ Τσατάλτσαν. Αὗται περιελάμβανον ἰατρικὸν καὶ ἄλλο προσωπικόν, ἐμπείρους ἀδελφὰς νοσοκόμους καὶ ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ἐπιδημικὰ καὶ νοσηλευτικὰ εἶδη, φάρμακα, ἐμβόλια, ὀρρούς, τονωτικά, τρόφιμα κλπ. Κατὰ τὴν μεταφορὰν τῶν πληθυσμῶν, ἐπιβίβασιν ἐπὶ τῶν πλοίων, κατὰ τὸν πλοῦν καὶ εἰς τοὺς ἀφικνουμένους εἰς τὸ λομοκαθαρθήριον, παρείχεται πᾶσα περίθαλψις, ἐνῶ ἐλαμβάνετο φροντίς διὰ τὴν ἀποφθεῖρωσιν καὶ ἀπολύμανσιν τούτων. Πόσους κόπους, στερήσεις καὶ κινδύνους εἶχε νὰ ὑπερνικήσῃ τὸ προσωπικὸν τῶν ἀποστολῶν τούτων, μέχρι ποίου βαθμοῦ, μαρτυρεῖ ἡ ἐπακολουθήσασα βαρεῖα ἀσθένεια τριῶν ἀδελφῶν νοσοκόμων ἐκ τῶν ὁποίων μία προΐσταμένη καὶ ὑπέκλυεν.

Μία τῶν ἀδελφῶν τούτων ἀφηγεῖται εἰς τὴν ἔκθεσίν της, συγκινητικώτατα, τὴν τελευταίαν λειτουργίαν εἰς τὴν ἱερὰν Μητροπολιν τῆς Καισαρείας. «Μετὰ τὸ πέρασ τῆς λειτουργίας, ἐν μέσῳ κλανθμῶν καὶ ὀδυρμῶν, κατεβίβασαν οἱ ἀπερχόμενοι τὰς ἱερὰς εἰκόνας καὶ παρέλαβον μαζὶ τῶν τὰ ἱερὰ σκευῆ. Ὑστερα ἀπὸ τὸσους αἰῶνας, ποῦ ἦσαν ἀναμμένα τὰ κανδήλια, ἡ τελευταία λειτουργία ἔκλεινε τὰς πόρτας, εἰσιώπησε τὰς καμπάνας, ἔσβυσε τὰ κανδήλια. Αὐτὸ ἦτο τὸ τέλος τῆς περιλάμπρου Μητροπόλεως τοῦ Βασιλείου», 1550 περίπου ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ἱεράρχου! Τελευταία ἀναλαμπὴ τοῦ θνήσκοντος μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Β'.

Ὁ Ε.Ε.Σ. δὲν ὑπῆρξε μόνον ὁ ἐπίκουρος Σύλλογος πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν, ὅπως ὤνειροπόλησεν ὁ ἰδρυτὴς αὐτοῦ, ἀλλὰ ἤσκησεν εὐθύς ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ κοινωνικὴν πρόνοιαν εἰς εὐρυτάτην κλίμακα, ἀναλαβὼν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας τὴν περίθαλψιν τῶν ὑπὸ ἐπιδημικῶν νόσων μαστιζομένων καὶ ὑπὸ θεομηγιῶν πληττομένων πληθυσμῶν. Καὶ ὑπεστήριξεν διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ, ἡ

δη εἰς τὴν συνδιάσκεψιν τοῦ 1884, ἐν Γενεύῃ, τὴν ἀνάγκην, ὅπως οἱ Ἑρ. Σταυροὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀναλάβωσιν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιτελῶσι ἔργα κοινωνικῆς προνοίας. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Ε.Ε.Σ. καθηγητῆς Πρετεντέρης, ἀφοῦ ἐξιστόρησεν εἰς ὁποίας περιστάσεις ὁ Ε.Ε.Σ. ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐφήρμοσε πρόγραμμα ἀρωγῆς εἰς περιπτώσεις δημοσίων συμφορῶν, προσέθεσεν: «Ὁ Ἑρ. Σταυρὸς θὰ ἔχανε τὴν συμπαιθίαν τῶν λαῶν ὑποστηρήξιν, ἐὰν δὲν παρενέβαινε ἐμπράκτως ἐν ὄρῳ κοινωνικῶν συμφορῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ τὸ καλύτερον μέσον ὅπως ἐξάρῃ τῶν λαῶν τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὸ κύριον ἔργον τοῦ Ἑρ. Σταυροῦ».

Ἡ πρότασις αὕτη καίτοι ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτὴ ὑπὸ τῆς Συνδιασκεφέως, δὲν ἐφηρμόσθη ὡς ἀνεγνωρισμένη ὑποχρέωσις τῶν Ἑρ. Σταυρῶν, εἰμὴ μόνον μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, ὅτε συνεστήθη ὁ Σύνδεσμος τῶν Συλλόγων τοῦ Ἑρ. Σταυροῦ—La Ligue Internationale des Sociétés de la Croix Rouge—ἣτις περιέλαβεν ἐπισήμως εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτῆς τὴν ἀσκήσιν κοινωνικῆς προνοίας.

Πολυάριθμοι εἶναι αἱ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Ε.Ε.Σ. κατὰ τὰ 70 καὶ πλέον ἔτη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ προσήλθεν ἀρωγὸς εἰς περιπτώσεις δημοσίων συμφορᾶς. Ἦδη κατὰ τὸ 1881, ὅτε ἐνέσκηψεν ἐν Ἀθήναις δεινὴ ἐπιδημία τυφοειδοῦς πυρετοῦ περιέθαλπε κατ' οἶκον, δι' ἰδίων ἰατρῶν καὶ δωρεάν, πλείστους ἀσθενούντας ἀπόρους καὶ διένεμε φάρμακα, τονωτικά, οἰκιακὰ εἶδη, ἀκόμη καὶ χρηματικὰ βοηθήματα. Ὁμοίως ἔδρασε κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1882 πρὸς καταπολέμησιν βαρείας ἐπιδημίας νόσου. Πρὸς καταπολέμησιν τῆς αὐτῆς νόσου ἔπεμψε κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη, πλείστας ἰατρικὰς ἀποστολάς εἰς ἐπαρχιακὰς πόλεις. Κατὰ τὴν πανδημίαν τοῦ Δαγκείου πυρετοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ τὸ 1928, τὸ τμήμα νοσοκόμων τοῦ Ἑρ. Σταυροῦ ἀνέλαβεν εἰς εὐρυτάτην κλίμακα τὴν νοσηλείαν πασχόντων κατ' οἶκον καὶ παρέσχεν εἰς ἀπόρους βοηθήματα, φάρμακα, τονωτικά, εἶδη διατροφῆς καὶ τὰ ταῦτα.

Ἀποτελεσματικὴ ἐξ ἄλλου ὑπῆρξεν ἡ

κατὰ καιροὺς συμβολὴ τοῦ Ε.Ε.Σ. εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς ἐλονοσίας ἐνταῦθα καὶ ἀλλαγῶ τοῦ κράτους. Ἐνεργὸν μέρος ἔλαβεν ἐπίσης εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς φυματιώσεως. Ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Πανελληνίου Συνδέσμου κατὰ τῆς Φυματιώσεως ἴδρυσεν τὸ ἀντιφυματικὸν ἱατρεῖον εἰς τὴν ὁδὸν Πειραιῶς. Ὁ Ε.Ε.Σ. παρέλαβε τὸ Ἀσκληπιεῖον Βούλας ἀποτελούμενον ἀπὸ τρία μικρὰ ξύλινα περίπτερα καὶ ἠνέπτυξε χάρις εἰς τὴν ἄσκον φροντίδα καὶ ἀγάπην τοῦ προέδρου του κ. Ἰ. Ἀθανασάκη εἰς περιέδλεπτον ἴδρυμα διὰ τὴν νοσηλείαν πλέον ἢ 500 ἀσθενῶν παιδιῶν. Σημειῶν ἔν συντομίᾳ τὸ ὑπέροχον ἔργον τοῦ Ἀντιφυματικοῦ Κέντρου, τὸ ὁποῖον, ἦδη ἀπὸ Ἀπριλίου τοῦ 1925, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς προϊσταμένης κ. Ἐλ. Βασιλοπούλου ἐργάζεται ἀδιαλείπτως διὰ τῆς παροχῆς τοῦ ἀντιφυματικοῦ ἐμβολίου Calmette εἰς χιλιάδας βρέφη καὶ παιδιά, ἐνῶ ἄλλαι χώραι βραδέως καὶ μετὰ δισταγμοῦ ἐφήρμωσαν τοῦτο.

Αἱ συχναὶ παρ' ἡμῖν θεομηνίαι καταστρεπτικῶν σεισμῶν ἀνέκαθεν εὔρον τὸν Ε.Ε.Σ. ἔτοιμον καὶ πρόθυμον νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς πρὸς περιθάλψιν τῶν παθόντων πληθυσμῶν, ὄχι μόνον τῶν τραυματιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ διὰ παροχῆς ἄρτου, τροφίμων, ρουχιμοῦ, κλινικοπεπασμάτων κλπ. Ἦδη τὸ 1880 ἀπέστειλεν ἴδιον χειρουργεῖον εἰς Χίον, τὸ 1885 εἰς Κόρινθον καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη εἰς πλείστας ἄλλας σεισμοπλήκτους περιοχάς. Κατὰ τοὺς καταστρεπτικὸς σεισμοὺς τῆς Σικελίας τοῦ 1908 ἀπεστάλη διὰ τοῦ ὀπλαγωγοῦ Κρήτη ὑπὸ καθηγητᾶς τοῦ Πανεπιστημίου ἀρτία ὑγειονομικῆ ἀποστολῆ φέρουσα ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια, ἴδιος ἐπιδημιολογικῆ εἶδη, ἀντιεπιδημιολογικοῦ ὁρῶν καὶ ἄλλα εἶδη. Ἡ ἀποστολὴ εἰργάσθη ἐπιτυχῶς καὶ δραστηρίως ἐν Κοζάνῃ, ὅπου παρέλαβε ἀπὸ τοὺς καταπονημένους ἐντοπίους ἱατροὺς τὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὰ νοσοκομεία, ὅπου εἶχον συγκεντρωθῆ ἑκατοντάδες βαρέως τραυματισθέντων.

Ἀπὸ τοῦ 1931 ὅτε ὀργανώθη ἴδιον τμημα παροχῆς βοήθειας, κατέστη ἀρτιωτέρα καὶ προσεφέρετο ἀμεσώτερον ἢ παρεχομένη ἀρωγῇ. Κατὰ τοὺς καταστρεπτικὸς σει-

σμοὺς τῆς Κορίνθου τὸ 1928 ἠδυνήθη τὸ τμημα ν' ἀποστείλῃ δι' ἴδιον αὐτοκινήτων ἐντὸς τριῶν ὥρων μετὰ τὴν ἀναγγελίαν, πλήρες χειρουργεῖον με ἱατροὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ ἕξ ὥρας μετὰ τὴν καταστροφὴν νὰ δεχθῆ τραυματίας εἰς τὸ ὑπὸ σκηναὺς ἐγκατασταθὲν ἱατρεῖον, ἐνῶ οἱ βαρέως τραυματῖαι ἀπεστέλλοντο δι' ἰδίων αὐτοκινήτων εἰς Ἀθήνας. Ὁμοίᾳ ὑπῆρξεν ἡ παροχὴ βοήθειας εἰς τοὺς σεισμοπαθεῖς τῆς Χαλκιδικῆς τὸ 1932, ὅπου εἰς διάφορα μέρη ἰδρύθησαν πρόχειρα νοσοκομεία, ἱατρεία κλπ.

Δὲν ἀναφέρω περιπτώσεις πλημμύρας, πυρκαϊᾶς, λιμοῦ, ὅπου ὁ Ἐρ. Σταυρὸς παρέσχεν ἔμπρακτον ἀρωγὴν, ἐν συνεργασίᾳ τοῦ ἔργου κοινωνικῆς προνοίας.

★

Ἡ πείρα ἀπὸ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους καὶ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφὴν, αἱ ἐκ τῆς συρροῆς τῶν προσφύγων προκύψασαι ἀνάγκαι, ἐπέβαλλον νέαν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Ε.Σ. Ὡς προέχουσα ἀνάγκη ἐνεφανίζετο ἡ ἐκπαίδευσις ἀδελφῶν νοσοκόμων καὶ ἐθελοντῶν νοσοκόμων καὶ ἴδρυσις πρὸς τοῦτο εἰδικῆς Σχολῆς. Ἡ πρώτη Σχολὴ Ἐπικούρων ἀδελφῶν Νοσοκόμων τοῦ Ε.Ε.Σ. ἰδρυθεῖσα τὸ 1914 ἀπέδωκε τὰς πρώτας ἐθελοντὰς ἀδελφὰς, αἵτινες διακοῦντο τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου μέχρι τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς ἔλαβον τὸ βᾶπτισμα τοῦ πυρός. Ἐνθουσιασμός, φιλοπονία, ἀφοσίωσις εἰς τὸ ἱερὸν καθήκον μέχρῃς αὐτοθυσίας, ἦσαν τὰ χαρακτηριστικὰ, ἅτινα ἐκόσμουσαν τὰς ἀδελφὰς ταύτας. Ἐκ τούτων προήρχοντο αἱ κατόπιν ἐπίλεκτοι προϊστάμεναι, αἵτινες ὀργάνωσαν τὴν νέαν Σχολὴν καὶ συνετέλεσαν, ὥστε καὶ παρ' ἡμῖν ν' ἀναγνωρισθῆ ὁ ὑψηλὸς προσρισμὸς τῆς ἀδελφῆς νοσοκόμου, εἴτε ἐπαγγελματικῶς, εἴτε ἐθελοντικῶς ἐργάζεται αὕτη.

Ἄξιόν ἰδιαίτερας ἐξάρσεως εἶναι πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἠθικὴν καθοδήγησιν τῶν διπλωματούχων καὶ τὴν ἀρτίαν κατάρτισιν μεγάλου ἀριθμοῦ ἐθελοντῶν ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, τὴν ὀργάνωσιν Σχολῆς ἐπισκεπτριῶν καὶ

ἤδη ἀπὸ τοῦ 1923 εἰς τὸ ἱατρεῖον Βύρωνος τὴν Σχολὴν Βοηθῶν Ἀδελφῶν μονοθεοῦς ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τὰς ἐκπαιδευομένας ἀδελφὰς μετεδίδοντο ἀνώτεραι ἠθικαὶ ἀρχαί, τὰς ὁποίας αὐταὶ ἐμπράκτως ἐφήρμοσαν κατὰ τὰς ἐπελθούσας βραδύτερον δεινὰς ἐθνικὰς περιστάσεις. Ἔργον τὸ ὁποῖον ἔτυχε τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Διεθνοῦς Κομιτάτου τοῦ Ἑρ. Σταυροῦ, ὥστε ἀπὸ τοῦ 1920-1939 εἰς ἐπτά προΐσταμένας νὰ ἀπονεύμῃ τὸ ὄχι εὐκόλως ἀπονεμόμενον Μετάλλιον τῆς Florence Nightingale.

Πρὸς ἐκπαιδεύειν τῶν νοσοκόμων ἀδελφῶν ἰδρύθη τὸ Νοσοκομεῖον Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ε.Ε.Σ., τὸ ὁποῖον ἤρχισε λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦ 1930. Ἀπλητεῖο ἢ ἐξαιρετος διανοήσις, ἢ ἐπιστημονικὴ ἰκανότης, ἢ ἐπίμονος καὶ ἀκούρατος δραστηριότης τοῦ προέδρου κ. Ἀθανασάκη, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἢ ἀνέγερσις τοῦ νοσοκομείου, κατ' ἀρχὰς μὲ 160 κλίνας, πληροῦτος ὁμοῦ ἄπαντας τοὺς ὄρους τῆς ἐπιστήμης, μετὰ οἰκοτροφείου διὰ τὴν Σχολήν. Πρὸς τοῦτο συνέβαλεν τὸ Κοργιαλένειον κληροδότημα καὶ ἡ μεγάλη δωρεὰ τοῦ ἀειμνήστου Ἑμμανουήλ Μπενάκη, κατὰ τὸ πλεῖστον ὁμοῦ ἀνηγέρθη τοῦτο δι' ἰδίων μέσων, τοῦ Ε.Ε.Σ.

Ἡ ἀνέγερσις τοῦ Σταθμοῦ Α' Βοηθειῶν συνεπλήρωσε τὸ ἔργον κοινωνικῆς προνοίας, συγχρόνως ὁμοῦ ἀπεσκόπει εἰς τὴν προετοιμασίαν διὰ τὸ κύριον ἔργον τοῦ Ε.Ε.Σ. εἰς τὰς πολεμικὰς ἀνάγκας, διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως προσωπικοῦ, τῆς ἰδρύσεως Σχολῆς Τραυματιοφορέων καὶ

διὰ τὴν ὁργάνωσιν Ἑπηρεσίας Αἱματοδοσίας, ἀπὸ τοῦ 1938. Ἡ ὑπηρεσία αὕτη ἤδη ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος ἐχρησιμοποίησεν 138 χιλιόγραμμα αἵματος προερχομένου ἀπὸ 115 δότας καὶ διὰ 596 μεταγγίσεις.

Δὲν ἐπεκτείνωμαι εἰς περιγραφὴν ἐτέρων ἔργων κοινωνικῆς προνοίας, εἰς τὴν ἰδρῦσιν Κέντρου κοινωνικῆς ὑγιεινῆς, Κέντρου γυναικείας μορφώσεως κ.ἄ. Οὔτε δύναμαι νὰ ἐπεκταθῶ, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος, εἰς ἀπόδοσιν τοῦ ἐξαιρετοῦ ἐκπολιτιστικῆς καὶ ἐθνικῆς δράσεως τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Νεότητος. Ἐπιγραμματικῶς μόνον ἀναφέρω τὴν δρᾶσιν 38 ἐπαρχιακῶν τμημάτων, τὰ ὁποῖα συνεστήθησαν ἀπὸ τοῦ 1921 καὶ συνειργάσθησαν εἰς ἔργα προνοίας ἀναλόγως τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν. Πρέπει ὁμοῦ νὰ τονίσω ἰδιαιτέρως τὴν ὑπέροχον δρᾶσιν τοῦ τμήματος Θεσσαλονίκης ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτοῦ (1921).

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ φθάνομεν εἰς μίαν ἄλλην πρόσφατον περίοδον τῆς δράσεως τοῦ Ε.Ε.Σ., τὴν περίοδον τῶν πολέμων καὶ καταστροφῶν τῆς τελευταίας δεκαετίας. Ἄλλὰ ἡ περίοδος αὕτη, τῆς ὁποίας οἱ πλεῖστοι εἴμεθα γινώσται καὶ μάρτυρες, ἴσως δοθῆ ἄλλοτε ἢ εὐκαιρία νὰ ἐμφανισθῆ ἀπὸ τῶν σπηλῶν τούτων.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου,

Ἀκαδημαϊκός.

ΣΤΗ ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜ

Ποὺλ γοργόφτερο ἢ σκέψη μας ἀπόψε
στῆς Βηθλεέμ ἄς ταξιδέψῃ τὴ σπηλιά!
Μὲ τῆς ψυχῆς μας ν' ἀντικρούσουμε τὰ μάτια
τὸ θεῖο Βρέφος πού κρατᾶ στὴν ἀγκαλιά
ἢ Θεοτόκος! Ἐνα πλῆθος ἀγγελουδία
πετοῦν ὀλόχαρα καὶ ψάλλουν «Ὡσαννά!»
στῆς καλωσύνης τὸ Θεὸ καὶ τῆς ἀγάπης!
Καὶ νὰ οἱ μάγοι ἀπὸ μέρη μακρὰ,
ὠδηγημένοι ἀπ' τὴν Πίστη καὶ τ' ἀστέρι,

τὸ γόνυ κλίνουν στὸ Θεὸ εὐλαβικά
καὶ τοῦ προσφέρουν τὰ πολύτιμα τὰ δῶρα:
Χρυσάφι, σμύρνα κι' ἀκριβὰ μυρωδικά!
Φῶς στὰ σφῆρα, στὴ σπηλιά φωτοπλημ-
[μύρα!

Θωροῦν τὸ θᾶμα οἱ βοσκοὶ ἐκστατικοί...
Αὐτὸ τὸ βράδυ προσκυνήτρα ὄλ' ἡ πλάση
τὴ Δόξα ψάλλει στὴ σπηλιά τὴ φτωχική!

ΛΑΚΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

1. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν περίπου 180.000 πάσης φύσεως συνταξιούχοι, ἀποροφῶντες τὸ 1/6 σχεδὸν τῶν τακτικῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Ἄν ἐρρίπτομεν ἐν βλέμμα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν τῶν συνταξιούχων, θὰ ἐβλέπομεν ἀμέσως μίαν ἀνεξήγητον ἀνισότητα: Μία χῆρα διευθυντοῦ Ἑπουργειοῦ α' τάξεως, ἀποχωρησάντος μετὰ 45ετῆ πραγματικὴν ὑπηρεσίαν, ἐλάμβανε σύνταξιν 220.000 δρ. μηνιαίως, χωρὶς δικαίωμα οἰασδῆποτε αὐξήσεως, ἐνῶ ἄλλη χῆρα ἐπίσης διευθυντοῦ Ἑπουργειοῦ α' τάξεως, ἀποχωρησάντος μετὰ 53ετῆ ὑπηρεσίαν, ἐδικαιοῦτο κατὰ τὸ νέον μισθολόγιον συντάξεως 2.200.000 δρ. μηνιαίως. Ἐποστράτηγος ἀποστρατευθεὶς ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ υποστρατήγου, καὶ ἐπὶ 30 ἔτη πράγματι ὑπηρετήσας, ἐλάμβανε σύνταξιν 700.000 δρ. μηνιαίως, ἀλλὰ καὶ ἄλλος ἀξιωματικὸς μόνον ἐπὶ 10 ἔτη ὑπηρετήσας καὶ ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ λοχαγοῦ ἀποστρατευθεὶς, ἐλάμβανε ἐπίσης σύνταξιν ὑποστρατήγου. Ἄλλὰ θὰ ἐβλέπαμεν ἐπίσης πολλοὺς παραδόξους «συνταξιούχους»: τὸν ἕνα ὑπηρετήσας δύο μόνον ἔτη, ἢ καὶ ὀλιγότερον, ἡλικίας 30 ἐτῶν, ἐν πλήρει ὑγείᾳ, καὶ ὁμῶς συνταξιούχον. Τὸν ἄλλον, ἡλικίας 30 ἢ 35 ἐτῶν, ἔχοντα 40 ἔτη συντάξιμα.

Ἄν ἐπεμέναμεν περισσότερον, θὰ ἀνεκαλύπταμεν συνταξιούχον, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἔλαβε πλήρη σύνταξιν καίτοι εἶχε μόνον ὀλίγων ἐτῶν ὑπηρεσίαν διότι «ἔπαθε ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ», ἐπαναδιορίζεται ἐν συνεχείᾳ εἰς Ἑργάνισμὸν Δημοσίου Δικαίου, ὑπηρετεῖ ὀλίγα ἔτη παρ' αὐτῷ, λαμβάνει καὶ ἐξ αὐτοῦ πλήρη σύνταξιν ὡς «παθὼν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ», καὶ ἐν ἀρίστη πάντοτε ὑγείᾳ, λαμβάνει ἤδη, ἐκτὸς τῶν δύο συντάξεων, μισθὸν παρὰ τρίτης ὑπηρεσίας. Θὰ ἀνεκαλύπταμεν ἐπίσης τινὰς πρώην πρωθυπουργοῦς, ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα διατελέσαντας πρωθυπουργοῦς (ὁ νόμος οὐδὲν χρονικὸν ὄριον ἠξίουν), νὰ λαμβάνουν ὡς σύνταξιν

τὸ σύνολον τῶν ἐκάστοτε πάσης φύσεως ἀποδοχῶν (μισθόν, ἔξοδα παραστάσεως κλπ.) τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ πρωθυπουργοῦ, χωρὶς μάλιστα ἢ σύνταξιν αὐτῆ νὰ ἐμποδίσῃ οἰανδῆποτε ἄλλην ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου, ὡς σύνταξιν ἢ ὡς μισθόν, ἀπολαβὴν. Εἶχα τὴν εὐκαιρίαν προσφάτως, συμμετασχὼν εἰς ἐπιτροπὴν καταρτίσεως νέου κώδικος συντάξεων, νὰ «ἄψωμαι ἰδίῳ δακτύλῳ» πασῶν τῶν περιπτώσεων τούτων.

Αἱ «Ἀκτίνες» ἐπανειλημμένως ἐνδιεφέρθησαν διὰ τὸ σοβαρώτατον τοῦτο ζήτημα (πρὸβλ. καὶ τελευταίως ἐν τῷ τεύχει τοῦ Σεπτεμβρίου 1950, σελ. 421 κ.έ.), ὑποδείξασαι τὰς γενικὰς γραμμάς, τῆς ὀρθῆς αὐτοῦ λύσεως. Ἀσχοληθεὶς προσφάτως ἐπὶ τῇ ἄνω εὐκαιρίᾳ μετὰ τὸ πρόβλημα τοῦτο, τοῦ ὁποῖου ἢ κοινωνικὴ καὶ ἠθικὴ σημασία εἶναι κατάδηλος, χρησιμοποιοῦ μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν τὸ βῆμα τῶν στηλῶν τούτων, διὰ νὰ ἐκθέσω τὰς σκέψεις μου ἐπ' αὐτοῦ.

2. Οἱ συνταξιούχοι ἀρέσκονται νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι ἢ ἀπόληψις συντάξεως παρὰ τοῦ Δημοσίου ἀποτελεῖ «δικαίωμα» αὐτῶν, ἀποτελεῖ ἐξόφλησιν ὀφειλῆς τοῦ Δημοσίου καὶ δὲν εἶναι δωρεὰ πρὸς αὐτούς. Ἄν οἱ συνταξιούχοι ἐννοοῦν—ὅπως πολλοὶς συμβαίνει—ὅτι ἢ σύνταξιν τὴν ὁποίαν λαμβάνουν δίδεται λόγῳ τῶν κρατήσεων αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὸν μισθὸν τῶν, ἔχουν ἀδικον, καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μεταθέτουν τὴν αἰτιολογίαν τῆς συντάξεως ἀπὸ τῆς ἠθικῆς τῆς βάσεως εἰς ἀμφιβόλου χρησιμότητος ἀσφαλιστικὴν βάση.

Πράγματι, κρατήσεις λόγῳ συντάξεων κατὰ καιροῦς μόνον ἐπιβάλλονται ἐπὶ τῶν μισθῶν, εἰς οὐδεμίαν δὲ συνάρτησιν εὐρίσκονται αὐταί, καθ' οἰονδῆποτε τρόπον καὶ ἂν ἐκεφαλαιοποιούντο, πρὸς τὸ ποσὸν τῶν χορηγομένων συντάξεων. Τὸ δημόσιον δὲν ἀποδίδει εἰς τὸν ὑπάλληλον μετὰ τὴν ἀποχώρησίν του τὰ ποσὰ τὰ ὁποῖα ἐκράτησε ἀπὸ τὸν μισθὸν του κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας του. Τοῦτο θὰ ἦτο ἔργον ἀσφαλι-

στικοῦ Ταμείου. Τὸ Δημόσιον παρέχει εἰς τὸν υπάλληλον ὁ ὁποῖος ἐγγήρασεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, καὶ ὅταν οὗτος δὲν δύναται πλέον νὰ ἐργάζεται, τὰ μέσα νὰ τελειώσῃ ἐντίμως τὸν βίον του. Ἡ σχέση τῆς Δημοσίου πρὸς τὰ ὄργανά του δὲν εἶναι σχέσις ἀνταγωνιζομένων προσώπων, ὅπως ἄλλωστε δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὐδεμία «σύμβασις ἐργασίας». Ὁ υπάλληλος ἐργαζόμενος καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, δὲν δικαιούται νὰ λαμβάνῃ μόνον τὰ μέσα τῆς ζωῆς, ἐφ' ὅσον ἐργάζεται, ἀλλὰ καὶ ὅταν, ἀναλωθεὶς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, δὲν θὰ δύναται πλέον νὰ ἐργάζεται. Ὁ Ἕλλην γεωργός, ὅταν τὸ ἄλογό του γηράσῃ καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ παρέχῃ ἐργασίαν, δὲν τὸ ἀφήνει ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν, ἀλλὰ θεωρεῖ ὑποχρεωσίν του νὰ τὸ τρέφῃ καὶ νὰ τὸ περιποιῆται, ἔστω καὶ ἄχρηστον πλέον, μέχρι τοῦ θανάτου του. Χρειάζεται λοιπὸν δικαιολογία ἢ ἐπιχείρημα «ἀσφαλιστικόν», διὰ νὰ θεμελιωθῇ ἡ αὐτονόητος ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους νὰ συντηρῇ τὰ ὄργανά του, καὶ ὅταν ταῦτα, δόσαντα ὅλην των τὴν δραστηριότητα εἰς αὐτό, δὲν δύναται πλέον νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίαν;

3. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν σκέψιν αὐτὴν προκύπτει ἀμέσως ἓνα συμπέρασμα: Σύνταξιν δικαιοῦται ἀληθῶς νὰ λάβῃ—ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος σὴναλώθη ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ. Ἡ σύνταξις εἶναι ἀμοιβὴ προσφερθείσης ὑπηρεσίας, ἀρχομένη ἀφ' ἧς ὁ υπάλληλος δὲν δύναται πλέον νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίαν. Ἡ δικαίωσις τῆς παροχῆς τῆς εὐρίσκειται εἰς τὸ ὅτι ὁ υπάλληλος προσέφερε τὰς δυνάμεις του καὶ δὲν ἔχει ἄλλας νὰ προσφέρῃ. Ὁ δυνάμενος νὰ ἐργασθῇ καὶ ἀμειβόμενος χωρὶς νὰ ἐργάζεται εἶναι ἀπλῶς φυγόπνονος, ζῆ ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, εἶναι δηλαδὴ στοιχεῖον κοινωνικῶς καὶ ἠθικῶς ἐπιζήμιον. Εἶναι ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ὅπως λέγει ὁ Παῦλος (Β' Θεσ. γ' 11), «περιπατοῦσιν ἀτάκτως». Ὁ μὴ δυνάμενος δὲ νῦν νὰ ἐργασθῇ, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐργασθεὶς μέχρι τοῦδε, πιστὰν μὲν νὰ δικαιούται κοινωνικῆς περιθάλψεως καὶ προνοίας, ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῶν ἐργασθέντων καὶ ἰσοτίμως πρὸς αὐτούς.

4. Ἄν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω σκέψεις, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐννοήσωμεν πῶς εἶναι συνταξιοῦχοι ἄνθρωποι 25, 30, 35 ἢ καὶ 45 ἐτῶν, ἐν πλήρει ὄντες ὑγείᾳ. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὡς καὶ τὸ ἀνάλογον τῶν δικαιούχων δύο, τριῶν ἐνίοτε καὶ τεσσάρων συντάξεων, κατέστησαν δυνατὰ, διότι παρεγνωρίσθησαν αἱ ἀνωτέρω ἀρχαὶ καὶ, ἐπομένως, διὰ τῆς καταχρήσεως μιᾶς ὀρθοτάτης ἰδέας, ἐδημιουργήθησαν καταστάσεις ἀληθῶς σκανδαλώδεις. Πρὸς τοῦτο συνέτειναν ἐναμίλλως δύο κυρίως συντελεσταί: ἡ μείωσις τοῦ ἐλαχίστου χρόνου πραγματικῆς ἐργασίας, ἣτις θεμελιῖ τὸ πρὸς σύνταξιν δικαίωμα καὶ ἡ ἐφευρέσις τῶν καλουμένων «πλασματικῶν ἐτῶν».

α) Ὁ υπάλληλος, διοριζόμενος εἰς ἡλικίαν 20-25 ἐτῶν καὶ ἀποσυρόμενος τῆς ὑπηρεσίας εἰς ἡλικίαν 60-70, θὰ ἔχη τὸ ἔλαχιστον σαράντα ἔτη πραγματικῆς ὑπηρεσίας, ἂν ἐξαντλήσῃ ἀληθῶς τὴν δυνατότητα τὴν ὅποιαν τοῦ παρέχει ἡ φύσις καὶ ὁ νόμος πρὸς ἐργασίαν. Ἄν ἐθέτομεν αὐτὸν τὸν κανόνα, θὰ εἶχομεν τὴν εὐχέρειαν νὰ ἀποστῶμεν αὐτοῦ εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ νὰ δεχθῶμεν ἐξαιρέσεις τινάς, ἐλαχίστας βεβαίως, αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλονται. Ὅταν ὁμως ἀρχοῦμεθα εἰς «συντάξιμον» ἀπλῶς χρόνον (ὅπως τὸ σχέδιον τοῦ Ἰπουργοῦ τὸ κατατεθὲν νῦν εἰς τὴν Βουλὴν), δεχθῶμεν νὰ ἀπαρτισθῇ οὗτος ἀπεριορίστως ἀπὸ «πλασματικὰ» ἔτη, καὶ υἰοθετήσωμεν συγχρόνως πλῆθος ἐξαιρέσεων, ὥστε καὶ πέντε ἐτῶν πραγματικῆς ὑπηρεσίας, ἐνίοτε καὶ βραχυτέρα, νὰ παρέχῃ δικαίωμα πρὸς σύνταξιν, θάλομεν τὴν δημιουργίαν νεαρῶν συνταξιοῦχων, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν σύνταξιν ὡς ἐφόδον τρέπονται εἰτα πρὸς ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἢ ἐπιτυγχάνουν καὶ ἄλλας ἡμιδημοσίας θέσεις λόγῳ τῶν ὁποίων καὶ πάλιν ἔχουν τὸν καιρὸν νὰ λάβουν νέαν σύνταξιν.

β) Πλασματικὰ ἔτη—τὸ ἐξηγῶ διὰ τοὺς ἀμνήτους—εἶναι ἐκεῖνα κατὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἦτο υπάλληλος ὁ συνταξιοῦχος καὶ ἐπομένως δὲν εἰργάσθη ὡς υπάλληλος, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα, ἐπὶ τῇ βᾶσει γενικῶν ἢ ἐιδικῶν διατάξεων, ὑπολογίζονται διὰ τὴν σύνταξιν του ὡσὰν νὰ εἶχε ἐργασθῇ κατ' αὐτὰ, θεωρουμένου οὕτω πλασματικῶς ὅτι ἦτο καὶ

κατ' αὐτὰ ὑπάλλληλος. Ἡ πρώτη ἀρχὴ ἔγινε, νομίζω, ἀπὸ τὰ ἔτη τῶν «νέων χωρῶν»: Διὰ τοὺς ὑπαλλήλους οἱ ὅποιοι ὑπηρετήσαν κατὰ τὸ 1913 εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἶπεν ὁ νόμος ὅτι θὰ ὑπολογισθοῦν τὰ ἔτη τῆς ἐκεῖ ὑπηρεσίας των διπλᾶ. Τὸ ἀποκορύφωμα ὅμως τῆς ἀνωμαλίας αὐτῆς σημειοῦται μὲ τὰ λεγόμενα ἔτη ἀποκαταστάσεως: Ὑποθέσεται ὑπάλλληλον (ὁ ὄρος ἐνταῦθα χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν περιλαμβάνουσαν καὶ τοὺς στρατιωτικούς), ἀπομακρυνθέντα τῆς ὑπηρεσίας «δι' οἰονδήποτε λόγον» (ἔστω καὶ λόγῳ νόσου) τὸ 1917. Οὗτος, ὑπηρετήσας ἔστω καὶ μίαν ἡμέραν τὸ 1940, «ἀποκαθίσταται» τὸ 1944 (νόμος 1870/1944 καὶ 595/1948) καὶ ὑπολογίξει ὡς ἔτη συντάξιμα ἅπαντα τὰ ἀπὸ τοῦ 1917-1944 ἔτη (27 ἐν ὄλῳ)! Περὶ «ἀποκαταστάσεως» ἐφρόντισαν περισσότεροι ἀπὸ 70 νόμοι, νομοθετικὰ διατάγματα, συντακτικαὶ πράξεις, ψηφίσματα κλπ. Οἱ περισσότεροι ὑπάλλληλοι οἱ ὅποιοι ἀπὸ τοῦ 1917 μέχρι σήμερον ἀπελύθησαν ἢ παρητήθησαν, «ἀποκαθίσταντο» ἐν συνεχείᾳ, καὶ μετὰ πάροδον δεκαετιῶν ὁ μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως χρόνος ἐθεωρεῖτο «πλασματικῶς» ὡς συντάξιμος. Ἐὰν δέ, κατὰ σύμπτωσιν, ἀποτελοῦσαν, ἀλλοίμονον, κατάστασιν διὰ τὴν πατρίδα μας, κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον παρεμβάλλεται περίοδος πολέμου, τὰ ἔτη ταῦτα ὑπελογίζοντο καὶ διπλᾶ. «Σήμερον οὐδεὶς πλέον ἀπομακρύνεται τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ὀριστικῶς», ἔγραψεν ἐν ἀπελπισίᾳ ὁ πρόεδρος τῆς τελευταίας ἐπιτροπῆς (σύμβουλος τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου) ἐν τῇ ἐκθέσει του πρὸς τὸν Ἐπιτετραχόν! Ἐπιτετραχὸν δέ τις προσφάτως κυβερνήσεως, εἰσηγούμενος πρὸς τὸ ἐλεγκτικὸν συνέδριον σχέδιον τοιοῦτου νόμου, ἔγραψε ἐν τῇ αἰτιολογικῇ του ἐκθέσει ὅτι «καὶ ἀποκαταστάσεις ἀποτελοῦσι πλέον παράδοσιν ἐν Ἑλλάδι!» Εἰς τὰ πλασματικὰ ἔτη, πλὴν τῶν ἐτῶν ἀποκαταστάσεως, ἀνήκουν καὶ τὰ ἔτη σπουδῶν, πολέμου, ἐθελουσίας ἐξόδου κλπ.

Ἄν κρίνωμεν τὸ πρῶγμα μὲ κοινὸν νοῦν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ περίεργον αὐτὸ φαινόμενον τῶν πλασματικῶν ἐτῶν. Δὲν θὰ ἦτο ἀληθῶς σπουδαῖον, ἂν, εἰς ἐξαιρετικὰς μόνον περιπτώσεις, τὸ Κράτος, μὴ

δυναμένον νὰ παράσχη ἄλλην ἀμοιβὴν ἢ ἀποζημιώσιν εἰς δικαιουμένους ἀμοιβῆς ἢ ἀποζημιώσεως, ἐχάριζεν ἔτη συντάξεως. Ἄλλ' ἡ μέθοδος ὠδήγησεν εἰς τόσας καταχρήσεις, ὥστε μόνη κάθαρσις εἶναι ἡ διαγραφή ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν πλασματικῶν λεγομένων ἐτῶν.

Ἡ χορήγησις συντάξεως εἰς νέους ἀνδρας ἢ γυναῖκας, ἐν πλήρει ὑγείᾳ τελούντας, προκαλεῖ γενικώτερον κοινωνικὸν καὶ ἠθικὸν ζήτημα. Ἄπαντες οὗτοι καταλαμβάνουν τὰς θέσεις αἱ ὅποια ἔπρεπε νὰ καταληφθοῦν ἀπὸ τοὺς μὴ ἐργαζομένους, ἀμειβόμενοι οὕτω ἀπὸ τὸ κοινωνικὸν σύνολον δις δι' ἅπαξ προσφεροῦσαν ὑπηρεσίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρόσφατος δημοσία ὑπηρεσία των παρέχει εἰς αὐτοὺς δυνατότητα τὰς ὁποίας δὲν ἔχουν οἱ ἄλλοι, ἢ ἀπόκτινσι παρ' αὐτῶν θέσεων δὲν εἶναι ἠθικῶς ἀδιάβλητος. Ὁ βλέπων λ.χ. ἓνα ἐφέτην, συνταξιούχον εἰς ἡλικίαν 40 ἐτῶν, νὰ δικηγορῇ δραστηρίως, διερωτᾶται διατί οὗτος λαμβάνει σύνταξιν, ἀλλ' ὁ βλέπων ἓνα διευθυντὴν τοῦ Ἐπιτετραχίου Οἰκονομικῶν νὰ διορίζεται, ἅμα τῇ συνταξιοδοτήσει του εἰς ἡλικίαν 40 ἢ καὶ 50 ἐτῶν, διευθυντῆς Ὁργανισμοῦ Δημοσίου Δικαίου ἢ καὶ Τραπεζίης, διερωτᾶται προσέτι ἂν ὁ διορισμὸς του ἦτο ἄσχετος πρὸς τὴν ἐν τῇ προηγουμένῃ ὑπηρεσίᾳ δρασίαν του. Δὲν χρειάζεται βεβαίως νὰ σημειώσω ὅτι τὰ παραδείγματά μου δεόν νὰ ἐννοηθῶσι *mutatis mutandis*.

5. Εἶναι εὐνόητον ὅτι τὸ πλῆθος τῶν συνταξιούχων τὸ ὅποιον ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν μείωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ἀπόληπν συντάξεως ὀρίου καὶ τὴν ἀναγνωρίσιν πλασματικῶν ἐτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἰκανοποιηθῇ ἀπὸ τὸ Δημόσιον, τὸ ὅποιον ἐν τῇ γνωστῇ στενῇ πενίᾳ του δὲν δύναται νὰ ἀφιερῶσθαι ποτὲ μείζον τμῆμα τῶν ἐσόδων του διὰ τὸ συνολικὸν ποσὸν τῶν συντάξεων. Ἐκ τούτου προκύπτει ἡ ἀπερίγραπτος ἀθλιότης τῶν ἀληθῶν συνταξιούχων, προκαλοῦσα τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν παντὸς ἀνθρώπου, ἀλλὰ συγχρόνως ἐδημιουργήθη καὶ ἄλλο ἄπονον: Τὸ Δημόσιον μὴ ἰκανοποιῶν οὔτε στοιχειωδῶς τοὺς συνταξιούχους, ἀφ' ἐνὸς μὲν δὲν δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς αὐτοὺς ν' ἀναζητοῦν καὶ ἄλλους πόρους ζωῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ

ὑποκύπτει εἰς τὰς πιέσεις τῶν ἐκάστοτε ἰσχυροτέρων ἐξ αὐτῶν, δέχεται ἐξαιρέσεις ὠρισμένων κατηγοριῶν καὶ ἱκανοποιεῖ αὐτὰς κατὰ τρόπον τελείως δυσανάλογον πρὸς τὸν γενικὸν κανόνα, δημιουργοῦν οὕτω ἀπαρδέκτους ἀνισότητος. Οὕτω ὁ νόμος 1119 ἔλαβε τὸν ἓνα ἀρεοπαγίτην καὶ ἔδωκε εἰς τὴν χήραν τοῦ σύνταξιν 2.000.000, ἐνῶ αἱ χήραι τῶν ἄλλων ἀρεοπαγιτῶν ἐλάμβανον σύνταξιν 400.000 δραχ., οἱ νόμοι 97/43, 996/43, 784/48, μετεχειρίσθησαν κατ' ἀνάλογον τρόπον τοῦσδε στρατηγούς ἢ τοὺς συνταγματάρχας κ.ο.κ.

6. Ὅταν ἡ σύνταξις ἔπαυσε νὰ εἶναι ὀφειλομένη ἀμοιβὴ παρασχεθείσης ὑπηρεσίας εἰς τὸν μὴ δυνάμενον πλέον νὰ συνεχίσῃ τὴν παροχὴν αὐτῆς, ἔλαβε τὴν μορφήν δωρεᾶς, τὴν ὁποίαν τὸ Δημόσιον ἤρχιζε νὰ παρέχῃ ἀναλόγως τῆς πίεσεως καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν ἐνδιαφερομένων. Εἶχα τὴν εὐκαιρίαν προσφάτως νὰ μελετήσω τὸν κατάλογον 70 περίπου προσώπων, λαμβανόντων «προσωπικὴν» σύνταξιν, δηλαδὴ σύνταξιν παρεχομένην ἀσχέτως οἰασδήποτε διατάξεως περὶ συντάξεων, χωρὶς ὁ δικαιούχος νὰ ὑπῆρξε ποτὲ ὑπάλληλος.

Ἡ προβαλλομένη εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς αἰτιολογία, εἶναι ὅτι ὁ δικαιούχος ἢ συγγενὴς τῶν τῆς—κάποτε πολὺ μακρονόσ—προσέφερον ἐξόχως ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἔθνος. Ἄν παρέθετα ἐν τούτοις τὸν κατάλογον αὐτόν, ὁ ἀναγνώστης θὰ ἔβλεπε ὅτι μέρος μὲν τῶν ἀναφερομένων εἶναι πρόσωπα τελείως ἄγνωστα, οἱ ὑπόλοιποι δὲ ἐξετέλεσαν ἀπλῶς τὴν ὑπηρεσίαν των—ὡς μυριάδες ἄλλοι—ἢ ἤσκησαν ἐντίμως βιοποριστικὸν τι ἐπάγγελμα, ὡς ἴσοι οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὐδὲν ἔπραξαν ἵνα ἐσοεῖ σιτίζωνται οἱ συγγενεῖς αὐτῶν εἰς τὸ Πρωταεῖον. Ἡ ἔννοια παροχῆς ὑπηρεσιῶν εἰς τὸ Ἔθνος εἶναι ἐξόχως ἐλαστικὴ, ἀφ' ἧς δ' ἐθεωρήθη ὡς ἐπαρκὴς βᾶσις πρὸς συνταξιοδότησιν, ἐχρησιμοποιήθη εὐρέως. Οὕτω, ἀσχέτως τῶν ἄνω 70, εἶδομεν χήρας καὶ ἀδελφάς (καίτοι νυμφευμένας), υἱούς, ἐγγόνους, ἀνεψιούς, ἀδιαφόρους ἡλικίας ἢ εὐπορίας, πρωθυπουργῶν, ὑποργῶν, βουλευτῶν, νὰ λαμβάνωσι συντάξεις ἡγεμονικὰς ἐνίοτε, ἐν σχέσει πρὸς τὰς συνήθεις συντάξεις, καὶ ἠπορήσαμεν πῶς ἡ Ἑλλάς ἐξακο-

λουθεῖ νὰ καταφέρεται κατὰ τῶν πολιτικῶν τῆς ἀνδρῶν, ὅταν ὁ νομοθέτης ἔκρινε ὅτι τόσοι ὑπουργοὶ προσέφεραν ἐξόχους ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἔθνος. Εἶδομεν τέως πρωθυπουργόν, καὶ δι' ἐκ τῶν εὐπορωτέρων Ἑλλήνων, νὰ λαμβάνῃ λόγῳ τῆς ἰδιότητός του ὡς τέως πρωθυπουργοῦ, σύνταξιν 6.500.000 μηνιαίως, δεδομένου δ' ὅτι αἱ ἐξαιρετικαὶ αὐταὶ συντάξεις οὐδαμῶς ἐμποδίζουν τὴν ἀπόληψιν εἴτε μισθοῦ εἴτε ἄλλης συντάξεως, εἶδομεν ἕτερον τέως πρωθυπουργὸν νὰ λαμβάνῃ ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου τρεῖς τοιαύτας ἡγεμονικὰς συντάξεις, ἀσχέτως τοῦ μισθοῦ τὸν ὁποῖον τυχὸν ἐξ ἄλλης τοῦ ἐργασίας ἐλάμβανε, καὶ ἀσχέτως πάντοτε τῶν ἐκ Ταμείων (Μετοχικοῦ, Νομικῶν κλπ.) τυχὸν ἀπολαυῶν του. Ταῦτα δὲ πάντα, ἐνῶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου ἐλάμβανε μισθὸν 800.000 δραχμῶν καὶ ἡ χήρα τοῦ ἐπὶ 40 ἔτη ὑπηρετήσαντος τὸ Δημόσιον διευθυντοῦ Ὑπουργείου δραχμ. 200.000.

7. Ὁ τελευταῖος νόμος περὶ συντάξεων (1557/50) ἐβελτίωσε ἀναμφισβητήτως σοβαρώτατα τὸ πρὸ αὐτοῦ καθεστῶς. Ἀπεδυνάμωσε τὰ πλασματικὰ ἔτη καὶ κατήρτησε πολλὰς χαριστικὰς διατάξεις, διὰ τοῦτο δὲ ἠδυνήθη νὰ αὐξήσῃ τὰ ποσὰ τῶν συντάξεων, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν 600 δισεκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα ὡς μέγιστον δύναται νὰ διαθέσῃ τὸ Δημόσιον διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Τὸ μειονέκτημά του γενικῶς συνίσταται εἰς τὸ ὅτι δὲν ἠῤῥησε τὸν ἐλάχιστον χρόνον πραγματικῆς ὑπηρεσίας, ὅστις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀπονομὴν συντάξεως καὶ ἐδειλίασε πρὸ τῆς πλήρους ἀρκεοπῆς τῶν προσωπικῶν συντάξεων, ἀρκεσθεῖς νὰ περιορίσῃ ἄλλως αὐτάς. Οἱ ἀγαπῶντες τὴν δικαιοσύνην, οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος εἰς τὰς πρακτικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐπομένως ἵνα οἱ νόμοι περιέχουν τὸν χυμὸν τῆς χριστιανικῆς ἰσότητος ἐν τῇ ρυθμίσει τῶν σχέσεων, εὐχονται, τὴν ὁλοκληρώσιν τῆς ἐξυγιάνσεως τῆς συνταξιοδοτικῆς νομοθεσίας, μίᾱς νομοθεσίας ἐξόχως κοινωνικῆς.

Ἄτυχῶς ὅμως ἀκούομεν θορυβῶδη κίνησιν πρὸς ἐπαναφορὰν τοῦ προηγουμένου καθεστώτος, τῆς ὁποίας πρώτη—καὶ ἀναπό-

φενκτος ἄλλωστε—συνέπεια εἶναι ἡ ἀναγ-
 γελία τῆς περικοπῆς τῆς γενικῆς αὐξήσε-
 ως τοῦ νέου νόμου! Οἱ ἐργαζόμενοι ὑπὲρ
 τῆς ἐπαναφορᾶς τῶν πλασματικῶν ἐτῶν ἢ
 ἄλλων χαριστικῶν διατάξεων, αἱ ὁποῖα κα-
 τηργήθησαν, προβάλλουν τὸν ἰσχυρισμὸν
 τῶν «κεκτημένων δικαιωμάτων». Τὸ ἐπιχεί-
 ρημα εἶναι ἀβάσιμον καὶ πονηρὸν. Κεκτη-
 μένα δικαιώματα (πέρᾳ τῆς νομικῆς ἀπό-
 ψεως, ἢ ὁποῖα δὲν ἐξετάζεται ἐδῶ), δὲν
 ὑπάρχουν ἔναντι τοῦ Δημοσίου, ἔναντι οὐδε-
 νος ἄλλωστε, εἰμὴ μόνον ἂν εἶναι ἠθικά!
 Ἡ κατάργησις τῶν χαριστικῶν παροχῶν
 δὲν ἀποτελεῖ προσβολὴν κεκτημένου δικαιώ-
 ματος, ἀλλὰ θεραπείαν ἠθικῆς ἀνωμαλίας,
 πρέπει δὲ ἡ ἐπέμβασις πρὸς τοῦτο νὰ εἶναι
 τόσῳ περισσότερον δραστικὴ, ὅσῳ ἡ ἠθι-
 κὴ ἀνωμαλία εἶναι μεγαλυτέρα. Δύναται
 νὰ συζητηθῇ ἐπὶ τέλους ἂν ποτέπῃ νὰ σε-
 βασθῶμεν τὴν χορηγηθεῖσαν ἤδη σύντα-
 ξιν εἰς τὴν διαζευχθεῖσαν θυγατέρα, ἀρ-

κούμενοι μόνον εἰς τὸ νὰ μὴ δώσωμεν ἐφ'
 ἐξῆς τοιαύτην σύνταξιν, ἀλλὰ ἡ διατήρησις
 τῶν μὴ ὑπηρετηθέντων ἐτῶν ὡς συνταξιί-
 μων δὲν ἀποτελεῖ σεβασμὸν κεκτημένου δι-
 καιώματος, ἀλλὰ ἐξακολούθησιν μιᾶς ἀδί-
 κου παροχῆς καὶ ὄλων τῶν ἐκ ταύτης πα-
 ρεπομένων σινεπειῶν.

Λέγω ὅτι τὸ ἐπιχείρημα εἶναι καὶ πονη-
 ρόν, διότι ὅσοι λέγουν νὰ διατηρήσωμεν
 τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς «ἵνα μὴ θίξωμεν
 τὰ κεκτημένα δικαιώματα», καὶ νὰ ἐπαγ-
 γελθῶμεν ἀπλῶς τὴν ὡς πρὸς τοὺς μέλλον-
 τας συνταξιούχους ἰσχύοντων λαμβανομέ-
 νων μέτρων, γνωρίζουν ὅτι μέτρα ἅτινα
 λαμβάνονται ἵνα εἰς τὸ μέλλον μόνον ἰσχύ-
 σουν, δὲν ἰσχύουν ποτέ ἐν Ἑλλάδι, διότι οἱ
 ἐκάστοτε παρόντες ἐπιτυγχάνουν αἰωνίως
 τὴν εἰς τὸ μέλλον παραπομπήν.

Ι. Π. ΠΑΣΣΙΑΣ

Ἵφηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

ΜΙΚΡΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ

Στρίβοντας, γὰ νὰ μὴ βρῶ τὸν ζητιάνο,
 Κέροδηα πέντε καὶ ἴσως παραπάνω,
 Καί, φεύγοντας χωρὶς ἀπὸ τὸ σπίτι,
 Ἀπόφυγα τὸν ἔρανο τὴν Τρίτη.
 (Κι' ἔτσι μεῖναν στὴ τσέπη κι' ἄλλα δέκα
 Ἀλλοίμονό μου ἂν εἶχα καὶ γυναῖκα).
 Ἀπὸ τὸν φαμελίτη τὸν ἐργάτη,
 Τρία κρατῶ· δὲν εἶναι κι' αὐτὸ κάτι;
 Γιὰ τὴν δουλειὰ πού μοῦκανε, τοῦ φτάνουν
 Δυὸ (τὰ λεφτὰ θὰ μὲ πεθάνουν).
 Στὸν γέρο πού ζητᾷ νὰ τοῦ δανείσω,
 Δίχως ἐλπίδα νὰ τὰ πάρω πίσω,
 Εἶπα σιγά: «Δὲν ἔχω καὶ λυποῦμαι».
 Κι' ἔτσι γλυτώνω τέσσερα, νὰ ποῦμε...
 Βλέπω τυφλό, φτωχό, χωρὶς ἐλπίδα,
 Στὸν δρόμο κάνοντας πὼς δὲν τὸν εἶδα,
 (Εἶναι τυφλὸς κι' αὐτὸς καὶ δὲν μὲ βλέπει),
 Κι' ἀκόμα δυὸ κρατῶ μέσα στὴν τσέπη.
 Κέροδη μικρά, θὰ πῆς, βάζω στὴν μπάντα,
 Κι' ὅμως κάνουν ἀργύρια τριάντα.

ΑΛ. ΚΡΕΣΤΟΒΙΤΣ

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΜΑΣ

Ἡ ἔρευνα, πού γίνεται τίς τελευταῖες μέρες ἀπό μιάν Ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα, ἀνάμεσα στοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς τῆς Τάξεως Γραμμάτων καὶ ἄλλους λογοτέχνες καὶ κριτικούς, σχετικὰ μὲ τὸ καλύτερο Ἑλληνικὸ λογοτεχνικὸ βιβλίον τοῦ 1950, εἶναι πολὺ ἀξιοπρόσεκτη. Χωρὶς ἡ ἴδια νὰ τὸ ἐπιδιώκη, χωρὶς καὶ ὅσοι ἀπαντοῦν νὰ ἔχουν αὐτὸν τὸν σκοπὸ, ἡ ἔρευνα δίνει τὴν πιὸ χαρακτηριστικὴ εἰκόνα τῆς σημερινῆς λογοτεχνικῆς μας ζωῆς.

Μὲ φανερὴ δυσκολία ψάχνουν ὅλοι νὰ βροῦν βιβλία πού νὰ ξεχωρίζουν. Ὅσοι καθορίζουν ἓνα ἢ περισσότερα, τὸ κάνουν διστακτικὰ καὶ ἀνόμετα. Κι' οἱ ἄλλοι, πού ἀποφεύγουν νὰ δώσουν γνώμη, προβάλλουν τόσο ἀδέξιος καὶ διαφανεῖς δικαιολογίες, ὥστε νὰ φαίνεται καθαρὰ ὅτι δὲν θρῖσκουν βιβλία νὰ ὑποδείξουν. Σ' ἓνα μονάχα πρᾶγμα συμφωνοῦν ὅλοι: στὴ διαπίστωση ὅτι ἡ λογοτεχνία μας ζωὴ βρῖσκεται σὲ πτώση καὶ παρακμῆ.

«Ἐπάρχει μιὰ κρίση στὴν πνευματικὴ μας ζωή»—ἀπαντᾷ ἓνας λογοτέχνης. «Λίγα βιβλία καλά. Λίγη λάμψη. Ἐφθάσαμε στὸ σημεῖο, ὅταν λέμε πνευματικὴ ζωὴ, νὰ ἐννοοῦμε περισσότερο ἄθλιους κανγαδες καὶ μίση ἀνάμεσα στοὺς λογίους παρὰ παλμὸ δημιουργίας».

«Ἡ κακοδαιμονία στὴν πνευματικὴ μας ζωὴ εἶναι τόση, πού ἐξουδετερώνει ὡς ἓνα σημεῖο, καὶ τίς λίγες ἀξιόλογες ἐργασίες», λέγει ἓνας κριτικός.

Κι' ἓνας λογοτέχνης, πού ὑπόσχεται τὰ φετεινὰ βιβλία νὰ τὰ διαβάσῃ... τὸν ἐπόμενο χρόνο (ἐπειδὴ, λέγει, εἶχε πολλὰ ἀσχολίες ἐφέτος), ὁμολογεῖ στὸ τέλος ὅτι ἡ εὐσχημὴ αὐτὴ ὑπεκφυγὴ του μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἀπάντηση στὴν ἔρευνα!

Τὸ γενικὸ πάντως συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὑπάρχει κρίση στὴ λογοτεχνικὴ μας παρα-

γωγὴ καὶ ὅτι ἡ κρίση αὐτὴ εἶναι διπλῆ: πνευματικὴ καὶ ἠθικῆ. Ἡ λογοτεχνικὴ μας παραγωγὴ δὲν ἔχει «παλμὸ δημιουργίας». Ἐχει ὅμως ἀπεναντίας «ἄθλιους κανγαδες καὶ μίση».

Καὶ οἱ ἀφορμές; Μερικοὶ ἀπ' ὄσους ἔκαμαν τίς διαπιστώσεις αὐτὲς προσπαθοῦν νὰ βροῦν καὶ τὰ αἷτια.

«Τί φταίει γιὰ τὴν κρίση;» ρωτᾷ ἓνας ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες. «Βέβαια ὑπάρχουν ἀντίθετοι συνθῆκες: δύσκολο τὸ τύπωμα τῶν βιβλίων, δύσκολη ἡ κυκλοφορία τους, βραδύτατος ὁ ρυθμὸς στὴν ἀνανέωση τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, στὸ φαινόμενο ἀληθινῶν νέων ἀξιών. Ἀλλὰ περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο φταίνει οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι. Ἐπάρχουν καὶ ἀνάμεσα στοὺς παλαιότερους καὶ ἀνάμεσα στοὺς νεώτερους, συγγραφεῖς, πού ὡς ἔργο ζωῆς πιὰ ἔταξαν τὴ φασαρία καὶ τὸν ἐξολοθρευτὸ τοῦ συναδέλφου τους, τοῦ ὁμοτέχνου τους. Ἡ φθορὰ καὶ γιὰ τοὺς ἴδιους καὶ γιὰ τὴν καθόλου πνευματικὴ μας ζωὴ εἶναι ἀμείλικτη».

Καὶ ἡ θεραπεία; Ἄν ἐξαιρέση κανεὶς τὴ γνώμη, πού διατυπώνει ἓνας κριτικός, ὅτι δηλαδὴ ἡ κακοδαιμονία πού μαστίζει τὰ γράμματά μας μπορεῖ νὰ ὑπερνικηθῆ μὲ τὴν ἴδρυσή... πολλῶν βιβλιοθηκῶν, ὅλοι οἱ ἄλλοι περιορίζονται στὴ... διάγνωση, χωρὶς κἀν νὰ δοκιμάζονται ν' ἀναζητήσουν τρόπους ἀντιδράσεως σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση.

★

Ἀπὸ τὴ σύντομη αὐτὴ περίληψη γίνεται φανερό, γιὰ μιάν ἀκόμη φορὰ, ὅτι οἱ Ἑλληνες λογοτέχνες μένουν πάντα γύρω ἀπὸ τὸ φλοῦδι τοῦ ζητήματος, χωρὶς νὰ μπαίνουν πιὸ βαθειά, γιὰ νὰ δοῦν, νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἐσωτερικὴ καὶ πραγματικὴ του οὐσία.

Ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ πνευματικὴ μας

ζωή—καὶ εἰδικά, στὴν περίπτωσιν αὐτή, ἡ λογοτεχνικὴ μας ζωὴ—βρίσκεται σὲ παρακμὴ, σὲ «κακοδαιμονία», ὅπως τὴν ὀνομάζουσι οἱ ἴδιοι. Καταλαβαίνουν ὅτι ἡ λογοτεχνικὴ μας παραγωγὴ δὲν ἔχει τὸν «παλμὸ τῆς δημιουργίας», ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἄπνοια καὶ θνησιγενής. Ὁμολογοῦν ἔπειτα ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι οἱ λογοτέχνες, ἀντὶ νὰ ἔχουσι μέσα τους τὴν ἱερὴ φλόγα τῆς Τέχνης, ἔχουσι στὴ θέσιν τῆς τὸ μίσος.

Ἐνῶ ὅμως τὰ ἀναγνωρίζουσι ὅλα αὐτά, σταματοῦν στὶς διαπιστώσεις, παίρνουσι τὶς ἐκδηλώσεις γιὰ αἷτια, συγχύζουσι τ' ἀποτελέσματα μὲ τὶς ἀφορμές.

Γιατί οἱ λογοτέχνες μας, γεμᾶτοι ἀπὸ μίσος, νὰ προσπαθοῦν νὰ ἐξοντώσουσι ὁ ἕνας τὸν ἄλλο; Γιατί ἡ λογοτεχνικὴ τους ἐργασία νὰ μὴν ἔχη τὸν «παλμὸ τῆς δημιουργίας»; Αὐτὰ δὲν τὰ ἐξετάζει κανεὶς. Κι' οὔτε ἀναρωτήθηκε κανεὶς ἂν τὸ πρῶτο ἐρώτημα συνδυάζεται μὲ τὸ δεύτερο, ἂν ἡ ἔλλειψις τοῦ δημιουργικοῦ παλμοῦ ἔχη καμμιὰ σχέση μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ μίσους.

Καὶ ὅμως σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο βρίσκεται ὁ κεντρικὸς πυρήνας τοῦ ζητήματος. Σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ μικρὴ λέξιν, πού συμπυκνῶναι ὅλα τὰ γενεσιουργὰ αἷτια τῆς «κακοδαιμονίας» κι' ἐξατμίζει κι' ἐξαφανίζει κάθε παλμὸ «δημιουργίας». Στὴ δυσὺλῳθη λέξιν: Μί σ ο ς.

Δὲν ἐννοοῦμε μόνο τὸ μίσος, πού γεννιέται ἀπὸ τὸν φθόνον, ἀπὸ τὸ πλέγμα τῆς κατωτερότητος, ἀπὸ τὴν ἀρριβιστικὴν ἐγωπάθειαν. Ἐννοοῦμε τὸ μίσος σὲ πλατύτερην ἀκρότητα, τὸ μίσος πού συγχωνεύει κι' ἀφομοιώνει μέσα του ὅλα τὰ ταπεινά καὶ σκοτεινά στοιχεῖα τῆς μικρότητος καὶ τῆς κακίας σ' ὅλες τὶς μορφάς τους, τὸ μίσος πού λέγεται στενὴ καρδιά, στεγνὸ πνεῦμα, ἄδεια ψυχὴ.

Ὅπως τὸ δυσοίονον πούλι τοῦ σκοταδιοῦ δὲν μπορεῖ νὰ πετάξῃ στὴν καθαρὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἡμέρας καὶ ν' ἀνεβῆ στὸν λαμπρὸν οὐρανόν, παρὰ κρύβεται στὰ σκοτεινά ἔρεπια τοῦ ἐγκαταλειμμένου, τοῦ «στοιχειωμένου», τοῦ ἀμαρτωλοῦ σπιτιοῦ, ἔτσι καὶ τὸ ἀπαισιὸν καὶ τυφλὸν Μίσος δὲν μπορεῖ νὰ ζῆσιν παρὰ μόνο σὲ μιὰν ἄδεια, χαλασμένη καὶ σκοτεινὴν ψυχὴν.

Πῶς εἶναι δυνατὸν μέσα σὲ μιὰ τέτοια

ψυχὴ νὰ φαλιάσῃ τὸ λεπτόν κι' αἰθέριον ἀηδόνι τῆς Τέχνης; Πού νὰ τὰ βροῖ, μέσα στὴν κρύαν καὶ σκοτεινὴν καὶ βουβὴν τῆς ἀτμόσφαιραν, τὴ ζεστασίαν καὶ τὸ φῶς καὶ τοὺς ἤχους, πού θὰ τοῦ δώσουσι τὴ δύναμιν νὰ πετάξῃ, νὰ χαρῆ τὸ ἠλιοφῶς, νὰ τραγουδήσῃ; Πῶς μιὰ τέτοια ψυχὴ νὰ δονηθῇ ἀπὸ τὸν «παλμὸ τῆς δημιουργίας»;

★

Πρέπει νὰ φύγῃ τὸ Μίσος. Πρέπει νὰ φύγῃ τὸ σκοτάδι κι' ἡ μούχλα. Νὰ στηλωθοῦν τὰ χαλάσματα. Καὶ μιὰ μονάχα εἶναι ἡ δύναμις, πού μπορεῖ νὰ τὰ κάμῃ ὅλ' αὐτά. Μιὰ καὶ μοναδική: ἡ Ἄ γ ά π η.

Ἡ Ἄγάπη μὲ τὴν πλατεῖαν πάλιν σημασία. Ἡ ἀγάπη πού συγχωνεύει κι' ἀφομοιώνει μέσα τῆς ὅλες τὶς ἀρετὲς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς: Τὴν καθαρὴν σκέψιν καὶ τὸ ἀγνόν αἶσθημα, τὴν ἀνυστερόβουλην κρίσιν καὶ τὴν ἀδολὴν διάθεσιν, τὸν πλατὺ λογισμὸν καὶ τὴ θερμὴν καλωσύνην. Ἡ Ἄγάπη, πού συνταιριάζει καὶ συνταυτίζει τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος. Ἡ Ἄγάπη, πού ἐμπνέει, ὀλοκληρῶνει καὶ πραγματοποιεῖ τὰ ἀνώτερα ἰδανικά τοῦ ἀληθινοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου.

Χωρὶς αὐτὰ τὰ ἀνώτερα ἰδανικά, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ γνήσια Τέχνη. Γιὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ γνήσια καλλιτεχνικὴ ψυχὴ, γνήσια καλλιτεχνικὴ προσωπικότης. Καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ αὐτὴ ἡ ψυχὴ κι' αὐτὴ ἡ προσωπικότης, πού θὰ βρεθῇ ὁ εὐαίσθητος δέκτης, πού θὰ δονηθῇ ἀπὸ τὰ λεπτότατα κύματα τῶν ἀγῶνων κι' ὑψηλῶν ἐμπνεύσεων; Πῶς θὰ μετουσιωθοῦν αὐτὰ τὰ κύματα σὲ παλμὸν δημιουργικόν, πῶς θὰ μεταδοθοῦν ἔπειτα οἱ μορφές τῆς Τέχνης κι' ὡς μηνύματα πνευματικοῦ πολιτισμοῦ;

Εἶναι τάχα ἀνάγκη νὰ ποῦμε μερικὰ αὐταπόδεικτα κι' αὐτονόητα πράγματα, πού ὅσοι παρακολουθοῦν καὶ μελετοῦν τὰ πνευματικὰ φαινόμενα τὰ ἔχουσι πιά ὀριστικὰ ἀναγνωρίσει γιὰ ἀπαράδρατους κανόνες ζωῆς καὶ τέχνης;

Νὰ ποῦμε ὅτι ἡ Τέχνη, μιὰ ἀπὸ τὶς βασικώτερες ἀξίεις καὶ παράγοντες τοῦ Πολιτισμοῦ, παίρνει ἀπ' αὐτὴ τὴν οὐσιαστικὴν τῆς φύσιν μιὰ διπλὴν ἀποστολήν, τὴν ἀ-

ποστολή, μαζί με τὴν καλλιτεχνικὴ χαρὰ πού πρέπει νὰ προσφέρῃ, νὰ συμβάλλῃ συγχρόνως στὴν καλλιέργεια καὶ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ;

Νὰ ποῦμε ὅτι, κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴ βασικὴ προϋπόθεση, ἡ Τέχνη δὲν εἶναι μονάχα μορφή—δὲν εἶναι ἓνα «παιγνίδι λέξεων» μὲ μοναδικὴ ἐπιδίωξη τὴν ἐπιτήδεια τυμπανοκρουσία καὶ ταχυδακτυλουργία—, οὔτε μονάχα ἓνα δουλικὸ ὄργανο στὴν ὑπηρεσία ἐξωκαλλιτεχνικῶν σκοπῶν, ἀλλὰ εἶναι μιὰ ἀρμονικὴ κι' ἀδιάσπαστη σύνθεση καλλιτεχνικῆς μορφῆς καὶ πνευματικοῦ περιεχομένου, μὲ κοινὸ κίνητρο καὶ στόχο τὴν ἰδέα τοῦ Πολιτισμοῦ;

Νὰ ποῦμε ὅτι, γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ καλλιτέχνης νὰ ὑπηρετήσῃ πραγματικὰ αὐτὴ τὴν Τέχνη, δὲν χρειάζεται μόνο διανοητικὲς καὶ τεχνικὲς ἰκανότητες, ἀλλὰ χρειάζεται προπάντων καὶ δυνατότητες ἠθικῆς: ἀγνότητα ψυχῆς, καθαρότητα συνειδήσεως, ἤθος;

Νὰ ποῦμε ὅτι μόνο μὲ τὰ διανοητικὰ καὶ ψυχικὰ αὐτὰ ἐφόδια ὁ καλλιτέχνης, ἐμπνευσμένος ἀπὸ ἀνώτερα πολιτιστικὰ ἰδανικά, εἶναι δυνατόν, μέσα στὸν εὐρύτατο χῶρο πὸν χαράζον οἱ ἀπέραντοι ὀρίζοντες τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, νὰ ἐκφράσῃ αὐθόρμητα κι' ἐλεύθερα τὸν ἐσωτερικὸ του κόσμο καὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἐκφραση πὸν ἀδέσμευτα κι' ἀνεμπόδιστα ἀναπνεύσῃ ἀπὸ τὸ πνεῦμα του καὶ τὴν ψυχὴ του;

Νὰ ποῦμε τέλος, ὅτι αὐτὰ τὰ πολιτιστικὰ ἰδανικά, αὐτὲς τὲς ψυχικὲς δυνατότητες, πὸν τοῦ εἶναι τ' ἀπαραίτητα ἐφόδια γιὰ τὸν δρόμο τῆς Τέχνης, δὲν μπορεῖ νὰ τὰ βρῇ πουθενά ἄλλοῦ ὃ καλλιτέχνης, παρὰ στὸν μοναδικὸ καὶ πνευματικὸ πολιτισμὸ, τὸν χριστιανικὸ πολιτισμὸ; Καὶ νὰ προσθέσουμε ὅτι, ἂν οἱ καλλιτέχνες τῶν ἄλλων χωρῶν ἔχουν στὴ διάθεσή τους τὴν ἀστείρευτὴ αὐτὴ πηγὴ τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, οἱ Ἕλληνες καλλιτέχνες ἔχουν τὴν πηγὴ αὐτὴ πῶς πλουτισμένη καὶ πῶς ολοκληρωμένη; Κι' ὅτι τὴν ἔχουν πῶς κοντὰ τους, πῶς δική τους, πῶς πολὺ συναφασμένη μὲ τὴν ἐθνική

τὴν παραδόση καὶ τὴν ἐθνική τους ψυχὴ, πῶς βαθιὰ δεμένη μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ψυχουσύνθεση τοῦ λαοῦ πὸν πρέπει νὰ νοιώσουν καὶ νὰ ἐκφράσουν; Ὅτι ἔχουν τὸ αἰώνιο θαῦμα τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ;

Εἶναι πῶς τόσο κοινὲς καὶ τόσο γνωστὲς οἱ ἀλήθειες αὐτὲς (*), πὸν θὰ τὸ θεωροῦσαμε προσβολὴ γιὰ τοὺς Ἕλληνες λογοτέχνες νὰ δοκιμάσουμε νὰ τὲς ἀναπτύξουμε. Κι' ἂν ἀπλῶς τὲς σημειώνουμε, τὸ κάνομε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ καταλήξουμε σ' ἓνα συμπέρασμα: Στὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος ἔξω ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, γιὰ νὰ μπορέσουν οἱ Ἕλληνες λογοτέχνες, βαδίζοντας πᾶνω σ' αὐτὰν, ἀκολουθώντας πιστὰ τὰ ἱερὰ ἀχνάρια πὸν ἀποτύπωσαν στὸ τιμημένο του χῶμα οἱ μεγάλοι πατέρες μας καὶ τὰ καθαγίασε Ἐκεῖνος μὲ τὴ ζωὴ Του καὶ τὴ διδασκαλία Του, νὰ πορευθοῦν πρὸς τὴν ἀληθινὴ Τέχνη.

Ὁ ὥραϊος κι' εὐγενικὸς αὐτὸς μόχθος θὰ τοὺς ἀποτοξινώσῃ ἀπὸ τὸ Μίσος, πὸν οἱ ἴδιοι ὁμολογοῦν ὅτι στεγνώνει τὲς ψυχὰς τους καὶ σκοτίζει τὴ σκέψη τους. Ἡ βαθεῖα ἀνάσα, πὸν ἡ δύσκολη κι' ἀνηφορικὴ πορεία θὰ κάμῃ τὰ πλεμόνια τους νὰ γεμίσουν ἀπὸ καθαρὲς καὶ ζωογόνες πνοές, θὰ δώσῃ στὴν καρδιά τους, μὲ τὸ καινούργιο, τὸ ἐξαγνισμένο αἷμα πὸν θὰ τὸν δονήσῃ, ἐκεῖνο, πὸν οἱ ἴδιοι παραδέχονται πὸς τοὺς λείπει: τὸν «ταλμὸ τῆς δημιουργίας». Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Λογοτεχνία θὰ βρῇ τὴν ἐξυγίανση, τὴν ἀνάταξη καὶ τὴν ἀνανέωση, πὸν μὲ τόση ἀγωνία οἱ ἴδιοι ἀναζητοῦν.

ΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

(*) Οἱ ἀναγνώστες τῶν «Ἀκτῶν» δὲν ἔχουν πᾶρα ν' ἀνατρέξουν γιὰ μιὰν ἀκόμη φορά, στὸ θεμελιακὸ ἄρθρο τοῦ Π. Μελίτη, «Χριστιανισμὸς καὶ Τέχνη» (Δεκέμβριος 1948) καὶ στὸ μελέτημα τοῦ ἀξέχαστου Βερίτη, «Λογοτεχνία καὶ Ἰδανικὰ» (Ἰούλιος καὶ Αὐγουστὸς 1948).

ΤΟ ΙV ΔΙΕΘΝΕΣ ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ BOSSEY

Εἰς τὸ Bossey, πλησίον τῆς Γενεύης, ἐπα-
νελήφθησαν καὶ ἐφέτος διὰ τετάρτην φο-
ρὰν, ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν, αἱ γνωσταὶ πλέ-
ον εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Ἀκτίνων» Ια-
τρικαὶ συναντήσεις διὰ τὴν μελέτην τῆς Ια-
τρικῆς τῆς προσωπικότητος.

Εἰς ταύτας ἔλαθον μέρος πάλιν Ιατροὶ
προερχόμενοι ἐξ ὄλων τῶν ἐλευθέρων ση-
μεῖων τοῦ γεωγραφικοῦ ὀρίζοντος, καθὼς
καὶ τοὺ Ιατρικοῦ τοιοῦτου, πανεπιστημια-
κοί, χειρουργοί, πρακτικοί, Ιατροὶ ὄλων
τῶν εἰδικότητων καὶ ὄλων τῶν χωρῶν. Ταύ-
τοχρόνως ὁμως ἄνθρωποι καλῆς θελήσεως
καὶ ὄλοι ἠνωμένοι ἀπὸ τὴν διακαῆ ἐπιθυ-
μίαν νὰ δημιουργήσουν μίαν Ιατρικὴν ἐπι-
στήμην, θεμελιωμένην ἐπάνω εἰς μίαν κα-
λυτέραν, πλουσιωτέραν, ἀληθεστέραν περὶ
τοῦ ἀνθρώπου ἀντίληψιν.

Ὅπως εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὰ ἄρθρα τῶν
«Ἀκτίνων» τῶν προηγούμενων ἐτῶν(*) τῷ
1947 μέσα εἰς μίαν Εὐρώπην ἐξηθε-
νημένην καὶ τραυματισμένην ἀπὸ τὰ δει-
νὰ τοῦ πολέμου, ποὺ μόλις εἶχε σταματή-
σει, τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν γιγαντιαία
ρεύματα συνετάρασαν ὄλους τοὺς λαούς,
ἢ ὀργάνωσις τῆς πρώτης Ιατρικῆς Ἐβδο-
μάδος τοῦ Bossey ἐνεφανίσθη ὡς μία πα-
ρήγορος ἐλπίς διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρω-
πότητα. Σήμερον σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς ἐ-
λευθέρας χώρας ἀπὸ τὰς ὁποίας προήρχον-
το οἱ μετέχοντες εἰς τὰς συναντήσεις αὐ-
τὰς κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, Ιατρικαὶ
ὀμάδες συνεκροτήθησαν διατηροῦσαι ἀπὸ
ἔτους εἰς ἔτος τὴν φλόγα τῶν νέων Ιατρι-
κῶν κατευθύνσεων δι' ἐπαφῶν, συγκεντρώ-
σεων, διαλέξεων, ὀμιλιῶν, πρὸς διάδοσιν
καὶ ἐπικράτησιν των.

Ἡ ἀληθὴς περὶ ἀνθρώπου ἀντίληψις, τὴν
ὁποίαν ἔθεσε ὡς βᾶσιν τῆς ἢ Ιατρικῆς τῆς
προσωπικότητος, συνήντησε ἀπανταχοῦ μί-
αν ὑποδοχὴν ἐξαιρετικὴν.

Τὸ ἐφετεινὸν συνέδριον ἡσχολήθη μὲ ἐν

γενικὸν θέμα: Ἡ ζωὴ, ἡ νόσος, ἡ
ἠθικὴ πτωσις, ὁ θάνατος. Δὲν
ἐπρόκειτο ὡς φαίνεται περὶ τεσσάρων θε-
μάτων. Ὁ σκοπὸς τῶν ὀργανωτῶν τοῦ συν-
εδρίου ἦτο νὰ παρουσιασθῆ ἓν καὶ μόνον
πρόβλημα, τοῦ ὁποίου ἡ βαθεῖα σημασία
δὲν διαφεύγει οὐδένα.

Ἡ ἐν τῷ συνόλῳ μελέτη τοῦ μεγάλου
προβλήματος τῆς Ζωῆς ἐκρίθη ἐπιβαλλο-
μένη διὰ νὰ δυνηθοῦν οἱ Ιατροὶ ὑπὸ τὸ φῶς
τῶν συγχρόνων ἀντιλήψεων τῆς βιολογίας,
νὰ καθορίσουν τὴν στάσιν των καὶ τὴν ἐν
τῇ πράξει τακτικὴν των ἔναντι τῶν ἀρρώ-
στων καὶ τελικῶς πλεόν ἰδιαιτέρως, νὰ γνω-
ρίσουν τὰς εὐθύναις των, ὅταν ὁ θάνατος
ἀποτελῆ τὴν μόνην διέξοδον τῆς νόσου.

Ὅμιληταὶ ἐπὶ τοῦ θέματος ὠρίσθησαν
ἐφέτος ὁ καθηγητὴς τῆς παθολογικῆς κλι-
νικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἀϊδελβέργης
R. Siebeck, ἀπὸ κλινικῆς ἀπόψεως ὁ ψυχία-
τρος A. Orelli, ἀπὸ ἀπόψεως Ιατρικῆς ἀν-
θρωπολογίας, ὁ βιολόγος M. Vernet ἀπὸ
βιολογικῆς πλευρᾶς καὶ οἱ δύο θεολόγοι
Rambaud, ἀνήκων εἰς τὴν γνωστὴν ὀμάδα
τῆς Λυῶνος, καὶ Spërri, οἱ ὁποῖοι ἐξέθε-
σαν τὰς χριστιανικὰς ἐπὶ τοῦ θέματος ἀν-
τιλήψεις.

Ὁ Ιατρὸς Tournier ἐκάστην πρώϊαν εἴ-
χεν ἀναλάβει νὰ φέρῃ ἐνώπιον τοῦ συνε-
δρίου, ὅσα ἢ βιβλῖος ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ.

Οἱ προσελθόντες ἀνῆρχοντο εἰς πενήντα.
Μεταξὺ αὐτῶν συγκατελέγοντο ἐφέτος πε-
ρὶ τοὺς 16 νέοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ γνω-
στός βιολόγος M. Vernet, τοῦ ὁποίου τὰ
βιβλία ἐπὶ τῆς κληρονομικότητος, τῆς ζω-
ῆς, τοῦ θανάτου, κυκλοφοροῦν εὐρύτατα
εἰς Εὐρώπην, ὁ καθηγητὴς τῆς ὕγιεινῆς
εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λυῶνος P. Delore,
ὁ καθηγητὴς τῆς χειρουργικῆς Graudzon
(Μασσαλία), ὁ χειρουργὸς τῶν παιδῶν τῆς
Λυῶνος W. Brunat. Ἐπίσης ὁ ψυχίατρος
Teg Olofsson ἐκ Σουηδίας, ἡ σύζυγός του,
ψυχίατρος τῶν παιδῶν, ὁ ψυχίατρος Dik-
maiss ἐκ Δανίας, οἱ Ιατροὶ Roussau καὶ

(*) «Ἀκτίνες», Τόμος 1947, σ. 529-539.

Vorsin ἐκ Γαλλίας, οἱ ἰατροὶ Smidt καὶ Freedeman ἐξ Ἑλβετίας. Ὁ ἰατρός Jainkure ἐκ Κολομβίας, ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λυῶνος Rambaud, ὁ δόκτωρ Spöerri ἐξ Ἑλβετίας καὶ ὁ ἐνθουσιώδης φίλος τῆς Ἑλλάδος ἰατρός Sprecklin ἐκ Γαλλίας.

Ἐκ τῶν πλέον χαρακτηριστικῶν σημείων τοῦ συνεδρίου τὸ ὁποῖον προεκάλει τὰς πρώτας ἡμέρας τὴν κατάπληξιν τοῦ Ἑλληνοῦ ἀντιπροσώπου ἦτο ὅτι οἱ διὰ πρώτην φορὰν προσερχόμενοι πρὶν ἢ γνωρισθοῦν μετ' αὐτοῦ, τὸν προϋπάντων μὲ τὰς φράσεις, σχεδὸν στερεοτύπως: «Ἐρχεσθε ἀπὸ τῆν Ἑλλάδα! Ὁ Τουρνιέρ μᾶς ἔχει μιλήσει διὰ τὴν κίνησιν τῶν Χριστιανῶν ἐπιστημόνων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Σᾶς ζηλεύομε καὶ θέλομε νὰ σᾶς μιμηθούμε».

Αἱ παρουσιάσεις τῶν νεοπροσελθόντων, ἰδιαζόντως χαρακτηριστικαὶ καὶ συγκινητικά, ἐμαρτύρουν τὴν πνευματικὴν στροφὴν ποὺ παρουσιάζεται εἰς τὰς χώρας των καθῶς καὶ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς συντελουμένης ἀπὸ τὸν κόσμον πνευματικῆς ἀναγεννήσεως.

Εἰς Γαλλίαν, εἰς Σουηδίαν, Δανίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Ὀλλανδίαν, Γερμανίαν, Νορβηγίαν, ἐκ τῶν ἀνακοινώσεων τῶν ἀντιπροσώπων κατεφαίνοντο οἱ καρποὶ πλέον τῆς γενομένης, ἀπὸ ἐτῶν ἐργασίας, ἡ ἀπασχόλησις τῶν ἰατρῶν μὲ ὅλα τὰ προβλήματα τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐμφάνισις πλέον τῆς ἰατρικῆς τῆς προσωπικότητος ὡς τῆς συγχρόνου ἐμφανίσεως τῆς ἐπιστήμης.

Αἱ δύο διαλέξεις τοῦ ἰατροῦ M. Vernet «Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος ἀπὸ βιολογικῆς ἀπόψεως», διήνοιξαν νέους ὀρίζοντας ἐπὶ τῶν κεφαλαιωδῶν αὐτῶν θεμάτων. Ὡς ἐτόνισεν ὁ ἰατρός Vernet, μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ συνεχίζεται ἡ πλάνη, ὅτι ἡ ζωὴ ἀποτελεῖ φυσικοχημικὸν φαινόμενον, πλάνη εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέπεσαν βλέποντες τὴν ζωὴν εἰς τὴν ὕλην. Ἀπὸ τὰς φυσιολογικὰς παρατηρήσεις καταφαίνεται ὅτι:

1) Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν θεωρίαν ὅτι εἰς ἕνα ζῶντα ὄργανισμὸν τὸ πᾶν εἶναι ὕλη, ἡ ὁποία ὑπακοῦει τελειῶς εἰς φυσικοῦς νόμους, καταφαίνεται, ὅτι μίᾳ ὑπερ-

υλικῇ δύναμις συνδέεται στενωῶς μὲ τὰ καθαρῶς ὕλικά φαινόμενα εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν μηχανισμὸν τῆς ζωῆς.

2) Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὴν βιολογικὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία εἶναι τὸ στοιχεῖον ἐνεργείας ὅλης τῆς ὀργανικῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀρχικὴ ἐνέργεια τῆς ζωῆς διαωνίζεται διὰ μέσου διαδοχικῶν γενεῶν. Κάθε νέα ὑπαρξις, ἡ ὁποία παράγεται, ἔχει τὸ στοιχεῖον ἐνεργείας τῆς, τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία κατὰ τὸν θάνατον ἀπελευθεροῦται ἀπὸ τὸ πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχεν ἐκδηλωθῆ, διατηροῦσα ὁμως τὴν ἀτομικότητά τῆς.

Ἡ ζωὴ, κατέληξε ὁ βιολόγος Vernet, εἶναι ἡ ἔκφρασις μιᾶς ἀτομικῆς ψυχῆς καὶ ὁ θάνατος, ἡ ἀπελευθέρωσις αὐτῆς.

Ὁ καθηγητὴς Siebeck ἐπελήφθη τοῦ ὑπὸ μελέτην θέματος στηριζόμενος εἰς τὰς μακροχρόνιους κλινικὰς παρατηρήσεις του.

«Ἡ ζωὴ, εἶπε ὁ καθηγητὴς Siebeck, εἶναι ἡ ὑπαρξις μας ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ. Ἀπὸ τὴν πρώτῃν στιγμὴν τῆς ὑπάρξεώς τῆς ἀπειλεῖται ἀπὸ κινδύνους καὶ τὸ τέλος εἶναι ἀγνωστον. Ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς ζητεῖ νὰ εὕρῃ σχέσεις. Ἀνεκάλυψε πολλὰς ἀλλ' ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος δι' ὅσους ἔχουν ἐπίγνωσιν τῶν ὀρίων τῆς ἐπιστήμης, δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν κατανόησιν τῆς πληρότητος τῆς ζωῆς. Διὰ τῆς συνεχοῦς ἀναλύσεως χάνομεν διαρκῶς τὸ ὅλον.

Ἀνεγνωρίσαμεν τὸν ψυχικὸν παράγοντα, τὴν σχέσιν του μὲ τὸν φυσικόν, τὴν ἐξάρτησιν μεταξὺ συνειδητοῦ καὶ ἀσυνειδήτου.

Μεταξὺ ὁμως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου δὲν ὑπάρχει μόνον ἡ νόσος ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικὴ πῶσις, ἡ ἁμαρτία.

Ὁ ὅρος «ἁμαρτία» εἶναι ξένος πρὸς τὴν ἰατρικὴν σκέψιν καὶ δὲν ἀναφαίνεται εἰς οὐδὲν ἰατρικὸν βιβλίον. Φαίνεται παράδοξον, νὰ ἔρχεται εἰς συσχέτισιν ἡ νόσος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ὁμως, χωρὶς ἡ συγκεκριμένη νόσος νὰ ἐξηγητῆται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν—πόσαι νόσοι ἄνευ ἁμαρτιῶν καὶ πόσαι ἁμαρτίαι ἄνευ νόσων;—χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ταυτότης μεταξὺ νόσου καὶ ἁμαρτίας, ὁ ἰατρός δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὴν βαθεῖαν ἔννοιαν τῆς νόσου ὡς συνέπειαν τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος πα-

ρέθη τὴν τάξιν τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δύναμις τῆς ἀμαρτίας εἶναι μεγάλη εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις εἶναι θύμα αὐτῆς, τῶν σφαλμάτων του, τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, τοῦ χωρισμοῦ του ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὁ ἰατρὸς λαμβάνει καθημερινῶς πείραν τούτου καὶ ὁμως μένει ἐν ἀπορίᾳ, ὅταν βλέπῃ πόσοι περιορισμοὶ ὑπάρχουν εἰς τὴν δράσιν του, ἀκόμη δὲ περισσότερο, ὅταν βλέπῃ ὅτι ὁ ἄρρωστος δὲν ἐννοεῖ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς νόσου. Συνέπεια αὐτῆς τῆς ἐλλείψεως κατανοήσεως εἶναι ὅτι ὁ ἰατρὸς δυσκολεύεται νὰ ἔλθῃ εἰς ἀληθινὸν σύνδεσμον μὲ τὸν ἄρρωστον, νὰ διακρίνῃ τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πράγματι τοῦ χρειάζεται.

Καὶ ὁ καθηγητὴς Siebeck καταλήγων, ἀπευθυνόμενος εἰς τοὺς συνέδρους ἔθεσε τὸ ἑρώτημα:

«Μήπως ὑπερβαίνωμεν τὰ ὅρια ἀσχολούμενοι μὲ ὅλα αὐτά; Νομίζω ὅτι ὀφείλομεν νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμεν ὡς ἀφετηρίαν διὰ νὰ εὐρωμεν τὰ ἱατρικὰ σημεῖα ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρουν. Κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἀνεύρωμεν τὸ ἱατρικὸν μας κατήκον; Ἡ πρώτη ἀνάγκη διὰ τὸν καθένα μας εἶναι νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὴν τάξιν ποῦ καθιερωθῇ ἀπὸ Ἐκεῖνον καὶ μᾶς ἐδόθη διὰ τῆς Χάριτος».

Ἐπηκολούθησαν αἱ εἰσηγήσεις τοῦ ἱατροῦ Otelli καὶ δύο θεολόγων, οἵτινες ἐξέθεσαν τὰς βιβλικὰς ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ συζητουμένου θέματος.

Παρατηρήθη ὅτι εὐρίσκοντο εἰς ἄρμονίαν μὲ τὰς βιολογικάς, κλινικάς καὶ ἀνθρωπολογικάς παρατηρήσεις καὶ συνηντῶντο εἰς πλεῖστα σημεῖα μὲ αὐτάς.

Εἰς τὴν τελευταίαν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν

προεδρίαν τοῦ καθηγητοῦ Siebeck ἐλήφθησαν ἀποφάσεις διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ συνεδρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους, τὸ ὁποῖον θὰ λάβῃ χώραν εἰς Ὀλλανδίαν.

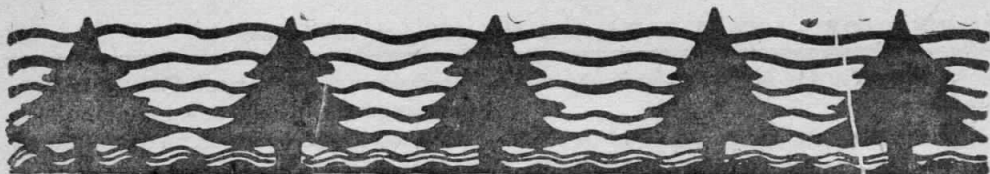
Ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον ὅπως κατόπιν τῆς γενομένης ἐργασίας τῶν τεσσάρων προηγουμένων ἐτῶν εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐλευθέρως χώρας ἀφιερωθῇ ἡ προσεχὴς «ἐβδομάς», εἰς ἀνακοινώσεις ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος εἰς ὅλας τὰς εἰδικότητας. Τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ γίνουσι γνωστὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῆς εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ μὴ ἐκλαμβάνεται αὐτὴ ὡς μία ἀπλή μεθοδος ψυχοθεραπείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ γίνῃ κατανοητὸν ὅτι εἰς ὅλας τὰς εἰδικότητας ὁ ἰατρὸς δὲν φροντίζει μόνον περὶ τῆς τεχνικῆς ἐκάστης περιπτώσεως, ἀλλὰ περὶ ὅλου τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὰς ἀνακοινώσεις αὐτὰς αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι βραχεῖαι, θὰ προσφερθοῦν ὡς θέματα γενικά καὶ εἰσαγωγικά ἐπὶ τῆς ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος ὡς ἡ ἐφηρμοσμένη ἱατρικὴ ψυχολογία, ἡ παιδικὴ ψυχιατρικὴ καὶ ἄλλα.

Ὡς κύριον δὲ εἰσαγωγικὸν θέμα τοῦ ὅλου προγράμματος—ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἱατροῦ—μὲ εἰσηγητὴν τὸν γνωστὸν ψυχίατρον τῆς Ζυρίχης A. Maeder.

Ἐπὶ πλέον ἐνεκρίθη ἡ πρότασις τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Σουηδίας ψυχιάτρου Teg. Olofsson περὶ ἐκδόσεως διεθνοῦς ἱατρικοῦ περιοδικοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἀφιερωθῇ εἰς τὴν διάδοσιν τῶν νέων ἱατρικῶν κατευθύνσεων εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἀνετέθη εἰς Ἐπιτροπὴν ἢ μελέτη καὶ πραγματοποιήσις τῆς ἐκδόσεώς του.

Δ. Ε. ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ

ΠΕΡΣΙ ΜΕ ΤΟΝ ΧΙΟΝΟΑΓΕΡΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἄπο τὸν καιρὸ πρὸ φύτεψε τὴν βεργοῦλα τὸν εὐκάλυπτο στὴ γούθα τοῦ περιβολιοῦ ἢ Κρινιῶ καὶ εἶδε καὶ καμάρωσε μὲ τὰ ἴδια τῆς τὰ μάτια τὸ μεγάλωμά της, τὰ πρῶτα δηλαδὴ τρυφερά κλαδιά, τὰ θαμποπράσινα μακρουλά φύλλα, σκίρτησε ἀπὸ τότε, κάπως ἀλλοιώτικα ἢ ψυχὴ της καὶ ἀπὸ τότε, ἀκριβῶς ἀπὸ τότε, συχνοκῦτταζε μὲ κρυφοὺς παλμούς ψηλά τὸν οὐρανό.

Μάλιστα θυμᾶται πὺ κείνες τὶς μέρες, ὅταν πῆγε λουλούδια στὸν δάσκαλο τὸν κύριο Μάνθο, ἐκεῖνος τῆς χάιδεψε τὰ μαλλιά, τῆς χαμογέλασε κι' αὐτὴ παίρνοντας θάρρος ψυθύρισε πῶς ἔνοιωθε μεγάλη χαρὰ γιὰ τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ.

—Καὶ γιατί τάχα, Κρινουῖα; θυμᾶται πὺ τὴ ρώτησε.

—Νά, φυτεύεις κειδὰ μιὰ βεργοῦλα καὶ σὲ λίγες μέρες πιάνει νὰ παίρνη ζωὴ, ἀντιψιθύρισε κοκκινίζοντας.

Ἄ δάσκαλος μονομιᾶς σοβάρεψε τὴ φωνὴ του καὶ τῆς εἶπε κάτι λόγια βαθεῖα καὶ περισπούδαστα. Τῆς εἶπε γιὰ τὴ μεγάλη ἀγάπη ποῦχε ὁ Θεὸς πάνω στοὺς ἀνθρώπους. Τῆς εἶπε γιὰ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ τὸν ματωμένο, πὺ ἔκανε ἀλλοιώτικο τὸν κόσμο. Τῆς εἶπε τόσα καὶ τόσα πὺ εἶναι ἀδύνατο πιά νὰ τὰ θυμηθῆ.

★

Πόσο ὠραῖο, μὰ πόσο ὠραῖο πὺ ἦταν ἐδῶ στὸ χωριὸ τὸ φθινόπωρο φέτος!

Παρ' ὅλο πὺ τὰ δένδρα κατόπι ἕνα γύρω, ὅλο καὶ μαδούσανε, ἀναφάνηκε ἕνας καθάριος-βαθὺς οὐρανὸς μὲ μόλις ἀχνὰ σύννεφα καὶ πῆρε σιγά-σιγά τὴν κάψα τοῦ καλοκαιριοῦ.

Μέρα μὲ τὴ μέρα τὰ δειλινὰ ἔρχισαν νὰ γίνωνται γαλαζοπόρφυρα, ἀπαλά. Τὸ πέρα βουνὸ μὲ τοὺς θάμνους, ἔλεγες καὶ ντυνότανε θαμπό, μενεξελὶ χρῶμα.

Μιὰ ὥρα πέρα, ψηλά, ψηλά στὸ ἄλλο χωριὸ, τὸ ξεκκλήσι τοῦ ἄη-Γιάννη, καθὼς ἦταν ἔξω-ἔξω καὶ πρὸς τὰ κάτω, ξεχώριζε ὀλόρθο μὲ τὸ μαρμάρينو καμπαναριὸ καὶ τὰ τρία του μικρὰ κυπαρίσσια.

Τῆς ἄρεσε, νὰ πολὺ τῆς ἄρεσε τῆς Κρινιῶς, ὅταν ἀποτάιζε κοντὰ στὶς τυντιλίνες τὰ χηνάκια, ἐκεῖ πὺ ὁ ἥλιος βιαζότανε νωρίς-νωρίς νὰ κάνει τὴ βουτιά του, νὰ ξαφανιστεῖ, νὰ στέκεται, ν' ἀγναντεύει τὸ καμπαναριὸ, τὰ τρία κυπαρίσσια... Ἡ σκέψη τῆς προχωροῦσε, προχωροῦσε καὶ στεκότανε πολλὲς φορές στὴ ζωγραφιά τοῦ λιοψημένου ἁγιοῦ πὺ ἦρθε στὴ γῆ καὶ κήρυξε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ. Πόσο ἔνοιωθε κοντὰ τῆς τὴν μορφή τοῦ λιοψημένου αὐτοῦ ἁγιοῦ! Ἔ, νά, ἢ Κρινιῶ πὺ κάθε χρόνο τὴν ἄλλη μέρα ἀπ' τὰ Φῶτα ἀνέβαινε στὸ πανηγύρι κι' ἔτυχε ν' ἀκούσει καὶ κάποια χρονιά, κάποιοι περαστικὸ νὰ μιλάει, εἶχε κάτι τὸ ξέχωρο νοιώσει. Μετὰ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Παναγιά, εἶχε ἀγαπήσει πολὺ τὸν ἅγιο. Τόσο πολὺ, τόσο πολὺ... Μηδὰ τάχα ἀπὸ συμπόνια γιὰ τὸ μαρτύριό του, ἢ μήπως ἀπὸ λύπη, γιατί κάποιο ἄλλο κορίτσι μὲ φουστάνια, λίγο μεγαλύτερο, ἔλαχε καὶ χόρεψε μπροστὰ σ' ἕνα φαῦλο βασιληᾶ καὶ ζήτησε γιὰ βραβεῖο τὸ γιοματὸ φῶς καὶ δύναμι πὺ ἅγιο κεφάλι; ὦ, δὲν ἤξερε νὰ πεί γιατί, ἤξερε μόνο πῶς ὅπως τὸ κάθε πλᾶσμα μαγνητίζεται ἀπὸ τὴν ὁποιαδήποτε δική του μανοῦλα, ἔτσι κι' αὐτὴ ἔνοιωθε κοντὰ τῆς, πολὺ κοντὰ τῆς ὑστερα ἀπ' τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Παναγιά, τὸν ἄη-Γιάννη μὲ τὸ λιοψημένο πρόσωπο, τὰ καλαμένα ἰσχνὰ χέρια καὶ τὰ μεγάλα σὰν τῶσου-δὰ ἀγοριοῦ λαμπερὰ μάτια.

Ἄ δάσκαλος ὁ κύριος Μάνθος μάλιστα, εἶχε νὰ λέει πῶς ἐκεῖ στὸ ξεκκλήσι, στὴ ζωγραφιά, ὁ ἄη-Γιάννης δύσκολα χαμογε-

λούσε, γιατί νά, διάβαζε στού καθενός που βρισκότανε μπροστά του τήν ψυχή, κάποιο φέμμα ή κάποια ζαβολιά... Άλλά ή Κρινιώ που Ξνα βράδυ στάθηκε ὄρες με τὸ κεράκι ἀναμένο χαμηλά στὰ πόδια του—παράπλευρα στοῦ ματωμένο τὸ κεφάλι, κι' ἄφησε καυτὲς σταλαγματιές τὰ δάκρυα νά κυλήσουνε, κι' εἶπε σιγά-σιγά ὅ,τι μπορούσε μιὰ καρδιά που χτυπάει νά πεί, ἔνοιωσε μονομιᾶς ἐκεῖνα τὰ μεγάλα μάτια, ὀλόγλυκα νά χαμογελοῦνε.

...Πόσο ὠραῖο, μὰ πόσο ὠραῖο που ἦταν ἐδῶ στοῦ χωριό, τὸ φθινόπωρο φέτος!

Ἡ Κρινιώ δούλεψε, ναι δούλεψε, κουράστηκε. Τὸν Σεπτέμβρη τὰ χέρια της, εἶχαν στὸν τρῶγο βγάλει κατακαλὰ ρόζους κι' ἔπειτα στοῦ κόψιμο τῶν ξερῶν ξύλων ἀπὸ τὸ δάσος γιὰ τὴ φωτιά, εἶχαν πληγιάσει καὶ καταματώσει. Ἄσε πιά τὸ ξεδιάλεγμα που ἔκανε στὰ σῦκα, τὸ πλύσιμο, τὸ λιάσιμο, τὸ τσαπέλιασμα γιὰ τὸν χειμῶνα. Ἐπειτα, ἔπρεπε ὅπως ὅποτε νά πάει καὶ μόλις στοῦ τέλος τοῦ Ὀκτώβρη κατάφερε καὶ πήγε γιὰ τίς ἐλῆδες τοῦ κύρ-Αὐγέρη, τοῦ γείτονα. Ἄπ' αὐτὴ τὴ δική της τὴ δουλειά—ἀνάλογα με τὰ καλάθια που γιόμιζε, ἔπαιρνε κάποιο μικρὸ μερτικό λάδι κι' ἔτσι ὀλοχρονίς ἔκαιγε ὁ λύχνος καὶ μπορούσε μιὰ χαρὰ νά διαθάξει τὰ βράδυα τὸ ἀναγνωσματάρι, τῆς «πρώτης-μεγάλης» κι' ἀκόμα τὸ καντηλάκι τοῦ Θεοῦ δὲν ἔμενε ποτὲ σβυστό....

Ἦλα ἐδῶ στοῦ χωριό, στὸν ἀραιὸ κόσμο, γίνονται με ρυθμὸ καὶ τάξη. Κι' αὐτὸ φέρνει ἕνα ξεκούρασμα στὴ ψυχή καὶ κάνει γλυκὸ τὸ πρωτοῦπι. Ναι, θᾶταν καλύτερα νά μὴν ἦταν τόσο πολλὲς καὶ βαρῆς οἱ δουλειές.

Θᾶταν πολὺ καλύτερα νά τᾶφερνε ἔτσι ὁ καλὸς Θεὸς μιὰ μέρα, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη νᾶβαζαν μυαλό, νᾶνοιωθαν κατὰ ποῦθε μένει ἡ κρυφὴ χαρὰ, κι' ἀγαπημένοι νᾶδιδαν τὰ χέρια, νά τᾶσφιγαν με τὴ καρδιά, νά ξαλάφρωνε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ποιὸς ξέρει, μπορεῖ αὐτὸ κάποτε νά γίνει... Σήμερα βλέπεις, ὁ πατέρας της εἶναι στὰ ξένα χωράφια ξωμάχος-δουλευτής, δίνει ἥλιο μ' ἥλιο τὸν ἴδρω του γιὰ νά μαζέψουν τὸ σιτάρι τῆς χρονιάς. Ἡ μανούλα της, ξημεροβραδυάζεται στοῦ ποτιστικὸ

περιθόλι με τὰ λαχανικά, ἐνῶ τ' ἀδερφάκι της ὁ Γιωργῆς ἔχει πάει ἀπὸ πρόπερσι στοῦ νονοῦ του στὴν πόλι νά μάθει γράμματα, νά μάθει σοφὰ νά δουλεύει τὴ γῆ, ὅπως δηλαδή ὁ κύρ Βαγγέλης ὁ γεωπόνος. Ἔτσι λοιπὸν ἐκτὸς ἀπ' τὸ σχολεῖο πρέπει νά φροντίζει τίς χῆνες, τίς μηλιές, νά μαθαίνει ν' ἀνάθει γρήγορα φωτητὰ, νά φτιάχνει πότε-πότε ζεστὸ μαγεῖρεμα, κοντολογίης νά κάνει ὅ,τι δουλειὰ πρέπει νά περάσει ἀπὸ τοῦτα τὰ μικρὰ της τὰ χέρια.

Κι' ὅμως ἦταν ὠραῖο ἐδῶ στοῦ χωριό τὸ φθινόπωρο φέτος καὶ γιὰ πρώτη φορά ἔτυχε ἡ Κρινιώλα αὐτὸ νά τὸ προσέξει. Μόνο που πῶ ἔπειτα, ὁ χειμῶνας ἦρθε λίγο βαρὺς....

Ἡ Βεργούλα που φύτεψε με τὰ ἴδια της τὰ χέρια κάποιο καιρὸ στὴ γούθα τοῦ περιβολιοῦ, εἶναι τώρα ἕνας καμαρωτὸς μικρὸς εὐκάλυπτος.

Καθὼς ἀπόψε τὸ ἀπόγευμα με τὸν χιονοαγέρα τὸν κυττάζει ἀπὸ τὸ τζαμωτὸ που σιέεται—λυγιάει κι' ἀπαλογέρνει, νοιώθει ριγηλὴ συμπόνια καὶ τὰ χεῖλη της ὄλο καὶ κάτι πᾶνε νά ψιθυρῖσουν.

—Κουράγιο, εὐκάλυπτέ μου, κι' ἡ μόρα θά περάσει.

Πάνω στὴν τέταρτη ἢ τὴν πέμπτη φορά που τὸ λέει αὐτὸ, μονομιᾶς χωρὶς νά καταλάβει γιατί, ἀναταράζεται. Εἶναι που ξεδιακρίνει μιὰ κάποια σκιά νά σκύβει λοξὰ καὶ νᾶρχεται. Σὲ καλὸ της!

Σηκώνεται ἀπὸ τὸ σκαμνὶ καὶ καλοβλέπει. Εἶναι μόνη ἡ Κρινιώ.

—Θεέ μου, φύλαγε... ψιθυρίζει γιὰ μιὰ στιγμή, καταφοβισμένη.

Ἐνας πρωτοφανέρωτος ἄνθρωπος. Δὲν μοιάζει με γείτονα, οὔτε με δικό.

...Κοντοστέκεται πίσω ἀπ' τὸν πλάτανο καὶ κατασκοπεύει. Τί νά θέλει τάχα; Φορεῖ χακιά μαντύα, ἔχει μακρὰ γένεια κι' ἀλλόκοτα μάτια. Τὰ πόδια του εἶναι τυλιγμένα σὲ χοντρές λινάτσες.

Ἀπόψε ἄχ, γιὰ δὲς, ἀπόψε τὸ ἀπόγευμα με τὴν καταχνιά καὶ τὸν χιονοαγέρα, ἔλαχε κατακαλὰ μόνη. Ὁ πατέρας της μετὰ τὸ γιόμα τράβηξε μακρὰ στὸν μῦλο ν' ἀλέσει σιταροκρίθαρσμιγάδι, γιατί δὲν εἶχαν σταλιά νά ζυμώσουν. Ἦ ἀδερφάκι της

ὁ Γιωργῆς πού εἶχε ῥθει ἐπιτούτου γιὰ νὰ τοὺς δεῖ ἀπὸ τὴν πόλη κι' ἔμεινε μαζί της δυὸ βδομάδες, σχεδὸν χαράματα, ξεγίνησε γιὰ τὸ χάνι πού περνοῦσαν τὰ λεωφορεῖα. Κι' ἔπειτα ἡ μανοῦλα της, ἀφοῦ ἔβρασε μὲ λαρδί καὶ ξυνοῦ τραχανᾶ τῆ σουπια, γιόμισε τὸ κατσαρολάκι καὶ τὸ πήρε νὰ τὸ πᾶει ἐκεῖ, ἐκεῖ στὸ πάνω χωριὸ τρία τέταρτα δρόμο, στὴν κυρὰ Κυραλίνα τῆ γερόντισσα, πού δὲν εἶχε μήτε παιδιὰ, μήτε στὸν ἥλιο μοῖρα καὶ μόλις χτὲς μήνυσε πὼς κατάρπεσε.

—Ἐλα, Κρινιώ, πιάσε νὰ κεντᾶς καὶ πρόσεχε. Τῆς εἶχε πεῖ. Μὴν ἀνοίξεις σὲ κανένα, ὥσπου νὰ πάω καὶ νὰ γυρίσω.

Ζυγιάζοντας ὅλα τοῦτα στὸ μυαλό της, πανιάζει κι' ἀπομένει. Ἡ πόρτα τρίζει, τρίζει λὲς καὶ τὴν ξεκαρφώνουν. Δυὸ μάτια σὰν τοῦ λύκου τὴν κυττάζουν ἀπὸ κάτω. Τὸ χέρι πού κουνιέται στὰ σαραβαλιασμένα τὰ σανίδια κρατᾶει ἕνα σιδερικό. Θέλει νὰ βάλει τίς φωνές, μὰ συλλογιέται πὼς κανεὶς δὲν θὲ ν' ἀκούσει. Κανεὶς, κανεὶς... Τὸ σπίτι εἶναι ἀπὸ τὰ ἐξοχικά, σαράντα ὀργιές πιὸ μπρὸς ἀπὸ τὸ δάσος.

Θεέ μου, πιά τί νὰ κάνει; Δὲν θᾶναι οὔτε τέταρτο πού ἀγνάντευε στὴν ἀνηφοριὰ τὸν μποξᾶ τῆς μανοῦλας...

Ἡ πόρτα τρίζει, τρίζει κάτι σὰν οὐρλιάχτὸ ἀντηχεῖ.

Ἡ Κρινιώ εἶναι ἔτοιμη νὰ κλείσει τὰ ματόκλαδα, νὰ σωριαστεῖ... Θαρρεῖ πὼς ὅλα σὲ λίγο θὰ μπερδέψουν, θὰ σαρωθοῦν ἀπὸν χέρι φοβερό, ὅλα θὰ πέσουν καταπάνω της νὰ τὴν ἀποσκεπάσουν. Καθὼς τῆς ἔρχεται λιγοψυχία, θαμπωblέπει ἀπὸ τὸ τζαμωτὸ τὴν κορφὴ τοῦ εὐκάλυπτου πού παλεύει μὲ τὸν ἀγέρα.

—Κουράγιο... πᾶνε νὰ ποῦνε ἀσυναίσθητα τὰ χεῖλη της καὶ μονομιᾶς τῆς ἔρχεται στὸ νοῦ ἡ βεργούλα. Τῆς ἔρχεται ἀκόμη στὸ νοῦ....

Κι' ἐνῶ ἡ πόρτα τώρα τριζοβολᾶ καὶ τὸ σπίτι κουνιέται συθέμελα, σέρνει τὰ πόδια της, νὰ ἔτσι ἀγάλι-ἀγάλι σέρνει τὰ πόδια της ἴσαμε τὴν ἄλλη κάμαρα.

—Χριστέ, σιγολέει, στεῖλε τὸν ἄη-Γιάννη, νᾶρθει ἐδῶ στὸ σπίτι.

Καθὼς ὁμως σιγογυρίζει, βλέπει ὀλόρθο μπροστὰ της τὸν ἄγριο, τὸν ἄλλοσούσουμο,

τὸν ξένο. Τὸ σίδερο στὸ χέρι του εἶναι μικρό, ὥστόσο μοιάζει μὲ τὸ κυνηγετικὸ τουφέκι τοῦ πατέρα. Θέλει νὰ βάλει ὅλα τὰ δυνατὰ της, νὰ ξεφωνήσει.

Καὶ νά, οὔτε ξεφωνίζει, οὔτε σωριάζεται. Νοιώθει μιὰ ξαφνικὴ δύναμη νὰ τὴν γοργοκυκλώνει, νὰ τῆς δίνει συγκρατημὸ. Μιὰ παράξενη δύναμη.

—Θὰ σᾶς σκοτώσω! ἀκούει πού οὐρλιάζει. Δυὸ μάτια ὅμοια μὲ τοῦ λύκου εἶναι κοντὰ, πολὺ κοντὰ, καὶ τὴν καλοκυττάζουνε. Στρέφουν πότε-πότε δεξιὰ-ζερωθὰ στὸν γιοῦκο, στὴν κασσέλα.

Ἀπομένει ἐκεῖ στὴ θέση της, χωρὶς νὰ μιᾶ.

—Κάθησε, κάθησε ξένε... τέλος σιγοψιθυρίζει. Θάρχεσαι κουρασμένος, ἴσως πολὺ-πολὺ νὰ πεινάς... ξαναλέει.

Τὰ τελευταῖα τοῦτα τᾶχε ἀκούσει νὰ τὰ ραδιάζει ἡ μάνα της, ὅταν ὁ πατέρας τύχαινε καμμιὰ φορὰ κι' ἐρχόταν ἄκεφος καὶ πολὺ-πολὺ θυμωμένος.

—Ἐ, λοιπὸν κρύβεστε!... κάνει ἐκεῖνος καὶ αὐτὰ τὰ μάτια του σὰν νὰ πετοῦνε βράχια, σὰ νὰ γκρεμίζουν φωλίτσες καὶ σπηλιές.

Ἡ Κρινιώ στέκει ἀπορημένη.

—Κανεὶς, κανεὶς δὲν εἶναι... ἀνοίγει τὰ χεῖλη καὶ σιγοψιθυρίζει. Μόνο ὁ Χριστός, ὁ ἄης Γιάννης κι' ἐγώ...

Σειρὰ ἀπὸ κίτρινα δόντια ἀναφάνηκαν κάτω ἀπὸ τὰ μάτια πού μοιάζονε μὲ τοῦ λύκου, ἀνάμεσα στ' ἀγκαθερὰ τὰ γένεια.

Ὁ ξένος ἔβαλε τὸ μικρὸ τὸ σίδερο σὲ κάποια τσέπη τοῦ παντελονιοῦ.

—Ποῦ ἔχετε τὰ λεφτὰ; βρόντηξε ἡ χοντρή φωνή του.

Ἡ Κρινούλα τώρα πού κατάφερε νὰ τελειώσει τρεῖς φορὲς καὶ τὸ «Χριστὸς νικᾷ» ἀπὸ μέσα της, ἀπαλαίνει τὴ ματιὰ καὶ τὸν κυττάζει κατὰματα, καὶ δὲν πολυφοβᾶται.

—Δὲν ἔχουμε λεφτὰ... ἀποκρίνεται. Ὁ πατέρας δουλεύει κολήγας στοῦ Μάντζαρη... ἔχει δύο βδομάδες νὰ πληρωθῆ. Κάτι λιανά πού εἶχε φυλαγμένα ἡ μανοῦλα, τᾶδωκε χαράματα στὸ Γιωργῆ.

Μὰ φαίνεται ἔτσι ἄδοξη ἡ ματιὰ, πῆρε περισσὴ δύναμη.

—Μὴ μὲ κυττᾶς! οὐρλιάζει ὁ ξένος καὶ βλαστημάει.

Ἡ Κρινιώ τρεμποαίζει γιὰ λίγο τὰ ματόκλαδα. Μένει συλλογισμένη. Συλλογιέται δηλαδή καὶ πασχίζει νὰ θυμηθεῖ τί κάνει στερνὰ ἢ μάνα της ὅταν ὁ πατέρας καμμιὰ φορά... Μονομιᾶς θαρρεῖς πὼς τὸ βρήκε καὶ γι' αὐτό, τὸ λέει τόσο δυνατὰ.

—Νὰ σοῦ ψῆσω τσαΐ τοῦ βουνοῦ; ἀντηχεῖ ὀλόγλυκα ἢ φωνὴ της. Καὶ ξαναρίχνει τὴν ματιὰ της ἀπόφια, καταπάνω στὸν ἄλλοσοῦμο, τὸν ξένο.

Ἄλλὰ δὲν καλοθυμήθηκε. Αὐτὸ θὰ τῷ ελεγε ἡ μανούλα στὸ τέλος. Γιατί ἐκεῖνος ἀγριεύει περισσότερο, ξαναβγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ παντελονοῦ τὸ σίδερο καὶ χυμάει καταπάνω της. Καὶ καθὼς ἀπλώνει τὸ ζερβὸ χέρι νὰ τὴν ἀρπάξει ἀπ' τὰ μαλλιά, ἄχ, φαίνεται νὰ τὴ δεῖρει, νὰ τὴ δεῖρει... περιέργο, κοντοστέκεται, βλαστημάει, βγάζει σάλια ἀπὸ τὸ στόμα.

—Μὴ... Μὴ με κυτᾶς! κάνει βραχνὰ, ξέψυχα.

Πέρασαν ἔτσι μιά, δύο, πέντε, ποιὸς ξέρει πόσες στιγμές.

Ἀνάμεσα σ' αὐτές, μπόρεσε ἡ Κρινιώ, ναὶ μπόρεσε ἐπὶ τέλους καὶ θυμήθηκε τί ἔλεγε ἡ μανούλα.

Κι' ἐνῶ ὁ ξένος κάνοντας σκυφτὸς ἀργὴ στρῶφη ἔσερνε ν' ἀπλώσει τὴν ἀπαλάμη, ν' ἀνακατώσει λίγο τὸν γιοῦκο, πῆγε ἀπὸ πίσω του, πῆγε πολὺ κοντὰ.

—Μὴν εἶσαι πιά λυπημένος... ἀργοπιθούρισε.

Καὶ ἄχ γιὰ κύττα, πάλι τὰ μπερδεψε. Ἔσωσε δὰ νὰ τ' ἀποτελειώσει, μ' ὅ,τι τῆς ἦρθε στὸ μυαλό.

—Νά, θὰ πῶ τὸ βράδυ νὰ στείλει ὁ Χριστὸς τὸν ἄη Γιάννη, νὰ σοῦ γλυκάνει τὴ καρδιά... ἀποτελείωσει.

Δὲν ἄκουσε ἂν τῆς εἶπε τίποτα, οὔτε αὐτὴ ξαναμίλησε. Ἔγινε σιγὴ.

Ὁ ἄλλοσοῦσος ὅμως ὁ ξένος ὡς φαίνεται ἀπὸ κούραση ἢ ἀπὸ τεμπελιά, ἀνακάθησε γιὰ λίγο στὸ σκαμνί. Ὑστερα ἀκουμπώντας τὸ πρόσωπο μὲ τὰ γένεια στὸν γιοῦκο, ἄρχισε νὰ ξεφυσάει, νὰ ξεφυσάει κι' ὅταν σάλεψε καὶ τραβήχθηκε, ἡ Κρινιώ ξ, μπορεῖ καὶ τὸν τίμιο σταυρὸ ἀκόμη νὰ φιλήσει, εἶδε κάτι χλιαρὲς σταγόνες στὸ πάνω χράμι.

Ὑστερα καθὼς στὰ καλὰ καθούμενα ξ-

κραξε ὁ κόρακας, ξεπετάχτηκε, φώναξε πάλι νὰ μὴν τὸν κυτᾶει, ἔσπρωξε τὴν πόρτα, κατέθηκε τὰ πέτρινα σκαλιά, ἀναπήδησε τὸν ψηλὸ φράχτη μὲ τὶς φραγκοσυκιὰς καὶ πῆρε τρέχοντας χαμηλὰ τὸν κάμπο.

Ὁ χιονοαγέρας τώρα δὲν ἀκουγότανε. Μὰ ὁ εὐκάλυπτος ἄρχισε νὰ μαζεύει ἀπάνω του μπαμπακιὰς-μπαμπακιὰς ἄσπρο χιόνι.

Πέρασε χρόνος.

Ἐξω ἐκεῖ στὸ περιθώλι, κοντὰ στὸν εὐκάλυπτο, ἡ Κρινιώ ἔχει φυτέψει μερικὰ τόσα δὰ φουντωτὰ δεντράκια, δυὸ γαζιές καὶ μιὰ νερατζιά. Τὰ δεντράκια παρ' ὄλο πὺ στρογγύλεψαν παραμένουν ἀκόμα χαμηλά, ἐνῶ τοῦτα τ' ἄλλα στὸ τέλος κι' ὅλας τοῦ καλοκαιριοῦ σήκωσαν μπόϊ καὶ μὲ τὶς πρῶτες βροχὲς ἀναπέταξαν καινούργια κλαδιά καὶ φύλλα.

Ὁ κύριος Μάνθος ὁ δάσκαλος ἀπὸ κεῖνο τὸν καιρὸ τοὺς εἶχε μάθει πολλὰ. Τοὺς εἶχε ἐξηγήσει τὴ σημασία τοῦ περάσματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς μεγάλης ἀγάπης. Τοὺς ἔχει πεῖ γιὰ μερικοὺς ποὺ δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσουν ἀκόμη οὔτε τὸν Χριστὸ, οὔτε τὸ Νόμο ποὺ ἄφησε στὴ γῆ, κι' εἶναι σὰ ξερὲς καλαμιές. Ἐπειτα ἡ νονὰ τοῦ Γιωργῆ τῆς ἔστειλε δικὴ της—καταδικὴ της ἀπὸ τὴν πόλη μιὰ κεντημένη ζωγραφιά, ν' ἀπορεῖς. Εἶναι λογιῆς λογιῆς ἀγγέλιο μὲ βιολιά ποὺ τραγουδᾶνε.

Ὅλα πῆγαν καλὰ φέτος καὶ ἡ λαδιά ἦταν ἀπὸ τὶς πιὸ γιομάτες. Τὰ χηνάκια κοντεύουσε νὰ κλείσουνε σωστὲς δυὸ ντουζίνες. Μὰ ἡ Κρινιώ τὸ βράδυ ποὺ πέφτει νὰ κοιμηθεῖ, δὲν ξεχνάει ποτὲς τοὺς ξωμάχους, τοὺς ἀνήμπορους, ὅσους βαραίνει κάτι καὶ στεναζοῦνε, ὅσους δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσουν ἀκόμη τὸν Χριστὸ καὶ τὴν μεγάλη ἀγάπη...

Καὶ νὰ δεῖς ποὺ φέτος ἔφερε στὸ μυαλό της γιὰ καλὰ κείνο τὸ κάποιον δειλινὸ μὲ τὸν χιονοαγέρα καὶ τὴν καταχνιά. Ναι, χτές, προχτές, μὲ τὸ μπάσιμο πάλι τῆς βαρχειμωνιάς.

Ἐκεῖ δηλαδή ποὺ κένταγε καὶ πότε-πότε διάβαζε νὰ μάθει ὀρθογραφία, εἶδε ἔξω ἕναν ἄνθρωπο τυλιγμένο σὲ μπλὲ πατατούκα. Στεκόταν κοντὰ στὸ δάσος σκυφτὸς

ΜΑΤ

Γιορτή, απομεινήμερο, στο καφενείο. 'Ο ταμπής, μισοκρυμμένος πίσω από τὰ βάζα, μαρκάρει, αετομάτης, τὰ γλυκὰ πού βγαίνουν. Τὰ γκαρσόνια προσεγγίζουν, πετούν στο μάρμαρο τὶς μάρκες, απογειοῦνται, γυρίζουν μὲ ἄδεια πιατελοπότρηρα, σαλπίζουν:

—Δύο οὔζα! Ἐνα γλυκὸ βραστό....

Στὰ τάβλια τὰ νικητήρια πούλια προχωροῦν ἀκάθεκτα γιὰ τὸ τέρμα:

—'Εξάρεις!... Κράουσου! Πάμ!

Σὲ ἔρημο νησί τοῦ Εἰρηνικοῦ βρίσκονται οἱ σκαλιστά, ἀδιάφοροι στοὺς χαλασμοὺς πού γίνεται γύρω τους:

—Ρουᾶ—ραίν!...

Καὶ τὸ μεγάφωνο τοῦ καφενείου πανηγυρίζει.

«...Μαύ-ρη εἶν' ἡ νύ-χτα στὰ βου-νάα»...

'Εξω ἀπὸ τὸ τζάμι περνάει μὲ τὰ γιορτινά του ὁ κοσμάκης τῆς πρωτεύουσας, γιὰ

βίζιτες καὶ γιὰ περίπατο. Καὶ εἶναι μιὰ λιακάδα! Χαρὰ Θεοῦ.

★

Καὶ σὺ νὰ κάθεσαι ἐκεῖ, στὴν ἄκρη, κοντὰ στοὺς τζάμι, καὶ νὰ περιμένεις—ἐσὺ ὁ ἄρχοντας—τὶ ἀπόφρασι θὰ βγάλουν δυὸ ἀλήτες, δυὸ ληστές, δυὸ αἰμοδόροι...

Γιὰ τὸν γυιό σου.

Κι' ὁ γυιός σου νὰ εἶναι ἀπέναντι ἀπ' τὸ δρόμο. Σ' ἕνα δωμάτιο μὲ πλάκες. Πίσω ἀπὸ τὸ μικρὸ καγκελόφρακτο παραθυράκι ἐνὸς κρατητηρίου, κλειδωμένος. Τώρα-δὰ τὸ ξαγρουπνισμένο μούτρο του, ἀξύριστο, μέσα ἀπ' τὰ κάγκελα, δὲν τὸν ἰκέτευε;

—Πατέρα, σῶσε με...

Καὶ αὐτὸς νὰ εἶναι ὁ πρωτότοκός σου, πού τὸν καμάρωνες.

'Υπάρχει, ἀκόμα, καὶ κάποιον θυμὰ. 'Υ-

καὶ μιὰ σώπαινε, μιὰ χαμογελοῦσε. Θάταν δὲν θάταν μισὴ ὥρα περασμένη ἀπὸ τὸ γιόμα.

Τώρα πιά δὲν φοβόταν. Ἡ μανοῦλα τῆς ἄλλωστε δὲν τὴν ἄφινε μόνη κι' ὁ πατέρας μὲ τὸν λελέκο τὸ σκυλί, γύριζε νωρὶς στοὺς σπῆτι.

'Ο ἄνθρωπος ἔκανε κανά-δυὸ βόλτες, σήκωσε τὸ χέρι καὶ κάπως ντροπαλὰ τὴν χαιρέτησε. Ὑστερα φάνηκε νὰ μένει πολὺ συλλογισμένος.

'Η Κρινιώ ἀνατρίχιασε. Ἐκεῖνος... ἐκεῖνος βέβαια φοροῦσε χακιὰ μαντύα, εἶχε μάτια σὰν τοῦ λύκου, γένεια μακρὰ. Καὶ σκέφτηκε πὼς ὁ πατέρας τῆς ἦταν ὀλοήμερα κάτω στοὺς κίοςκι σφυροκοπῶντας τὸ θαρέλι. Ὁ λελέκος, τὸ σκυλί, σαλτάρει ἐδῶ κάτω στὰ πόδια τῆς.

Γι' αὐτὸ ἄφησε τὸ κέντημά καὶ ἴσως χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἀνοιξε τὸ παράθυρο.

Στὰ βουνά, θάταν δέκα μέρες πού εἶχε πέσει τὸ πρῶτο πάλι χιόνι. Λαφριά πάχνη ἀπλωνότανε στὸν κάμπο.

—Κλείσε, τί ἔπαθες; ἀκούει νὰ τῆς λείει ἡ μανοῦλα.

'Ο ἄνθρωπος δὲν εἶχε προχωρήσει στοὺς δάσος. Ἀντίθετα, κάνοντας κύκλο στὰ χωράφια, ἔπερνε ἀργὰ τὴν ἀνηφορία.

—Τὸν βλέπεις, μάνα, τὸν βλέπεις; ρώτησε.

Κι' ἡ μανοῦλα δίχως νὰ καταλάβει ἔσκυψε καὶ καλοπρέσξε.

—Εἶναι ξένος... Κλείσε λοιπόν. Κλείσε, παγώσαμε. Τὸν λένε Ἀγγελῆ, δουλεύει στὰ χειμαδιά. Εἶναι τόσο καλός, τόσο καλός, σιγομουρμούρισε. Ὡστόσο...

—Ὡστόσο; ξανάπε ἡ Κρινιώ κλείνοντας τὸ τζάμι.

—Νά, ἔχουνε νὰ ποῦνε...—μὰ τί θέλεις καὶ ρωτᾶς;—πὼς ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρὸ ἦταν ἕνας φόβος, ἦταν ἀγρίμι.

'Η Κρινιώ παρὰ λίγο καὶ θὰ πατοῦσε τὸ σκυλί. Τὰ μάτια τῆς, σὲ καλὸ τῆς, εἶχαν σιγὰ-σιγὰ πάρει μιὰ τέτοια παράξενη λαμπεράδα.

πηρέτρια. Ἡ Κατίνα. Αὐτὴ δὲν ἐνδιαφέρεται... Ἐκεῖνος ὁ βλάκας, ὁ γυιὸς του, τὸ παρακανε ὁ ἀπρόσεκτος!

Κι' ἐσύ. Ἐσύ νὰ εἶσαι ὁ Ἀνέστης Παπαδόπουλος. Ναί, ναί, ὁ γνωστός μας πιά, ἀπὸ τὸ προηγούμενο «θέατρο», ὁ «ἄρχοντας», ὁ ἔξυπνος, ὁ πιασμένος σὲ πολλές δουλειές... Μὲ τίς πολλές λογιστικὲς μερίδες, πὺν εἶχε μόνο ἀντιπάθεια, στὴ μερίδα «Θεός». Θυμᾶστε ἴσως...

Ἐκεῖ, στὸ καφενεῖο, σήμερα, γιορτὴ!

★

—Ἐδῶ, κουμπάρε Μῆτσο!...

Οὔτε γειά σου οὔτε χρόνια πολλά. Στὸ ψητό.

—Λέγει!

ἽΟ κουμπάρος ξεροβήχει, εὔχεται, χαϊδεύει τὰ μουστάκια του, βγάζει τσιγάρο.

—Λέγει κουμπάρε Μῆτσο, μὲ πέθανες!... Συμβιβάζονται;

—Χμ! Σκοῦρα τὰ πράγματα... ἽΟ μικρὸς εἶναι θερίο—φυλαχτῆτε—θέλει νὰ κἀνη κακὸ μεγάλο. «ἽΗ βάζει στὴν ἀδελφῆ μου στεφάνι ὁ γυιὸς τοῦ Παπαδόπουλου ἡ τὸν χαλάω!» ώΟ μεγάλος σὰν νὰ συμβιβάζεται—βλέπεις ἔχει οἰκογένεια, φοβάται. Νὰ δώσης λέει, στὸ κορίτσι χίλιες λίρες... Σὰν νὰ σκέπτεται πιὸ λογικά!...

Γούρλωσε τὸ μάτι τοῦ Ἀνέστη.

—Πιὸ λογικά; Χίλιες λίρες!... Χίλιες λίρες;

ώΟλα τὰ γύρω τώρα ἔγιναν ἔνα κουβάρι στὸ κουρεμένο κεφάλι τοῦ Ἀνέστη.

...«Μαῦ-ρη εἶν' ἡ νύ-χτα στὰ βουνά...

—Πάει κι' ὁ πύργος... Χάνεις καὶ τ' ἄλογο...

—ἽΕναν βαρὺ καὶ ὄχιμ!...

—Διπλὸ τὸ παιχνιδι...!

—Τὰ σπαθιά σου!.. Κοῦπες!

ἽΕνας κοκκινοτρίχης γυρολόγος στάθηκε μπροστὰ στὸ τραπέζι τοῦ Ἀνέστη:

—Ζελατίνες; Ζελατίνες γιὰ τίς ταντότητες; Τσατσάρες, βοουτσάκια, γιὰ τὸ ξύρισμα ξυραφάκια;

Τὸν ἰκέτησε ὁ Ἀνέστης νὰ φύγη ἀπὸ τὰ μάτια τους.

—Μάτ!... Εἶσαι μάτ! Κλεισμένοι ἀπὸ παντοῦ!... Φωνάζει στὸ πλαῖνὸ σκάκι ὁ παίκτης.

...Μάτ! Κι' ἐδῶ μάτ... Ἀπὸ δῶ ἡ δικαιοσύνη μὲ τὸν εἰσαγγελέα. Ἀπὸ κεῖ οἱ μανιασμένοι ἀδελφοί, οἱ χίλιες λίρες... Παντοῦ κλεισμένοι!

Ἀνέστη Παπαδόπουλε, ἂν δὲν σκάσης τώρα δὲν θὰ σκάσης ποτέ!

Καὶ ἡ ὑπόθεσις ἔφθασε στὸ δικαστήριο..

★

Δέκα ἡ ὥρα τὸ βράδυ καὶ δικάζουν ἀπὸ τίς ἐννέα τὸ πρωῖ, σαράντα ἐννέα ὑποθέσεις, κλοπῆ, ἀπάτη, τραύματα...

ἽΗ ὑπόθεσις σαρανταεννέα τώρα. Ἀποπλάνησις.

Ἀχ αὐτὴ ἡ σαρανταεννέα! Κατηγορούμενος: Βασίλειος Παπαδόπουλος τοῦ Ἀνέστη καὶ τῆς Μαργαρίτας, ἐτῶν τριάντα τεσσάρων, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις κλπ. κλπ.

Νάτος. Ἐκεῖ, στὸ ἐδώλιο. Σφῆκες τριγυρίζουν τὸ κεφάλι του. Μὲ τὴ νύχτα, μὲ τὰ φῶτα, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀγωνία μιᾶς ὀλόκληρης ἡμέρας, στὸ δικαστήριο, οἱ σφῆκες γίνονται πιὸ πυκνές:

—ἽΕγεννήθης καὶ κατοικεῖς...

—ώΟρκίζομαι νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν εἰς δ,τι ἐρωτηθῶ...

—Τί γνωρίζεις, μάρτυς, ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως.

—Τὸ καὶ τὸ κύριε πρόεδρε...

—Ἀλλος...

—Ἀλλος...

Σφῆκες... Σφῆκες...

—Σήκω, κατηγορούμενε!

Νὰ πῆς τώρα... Τί νὰ πῆς;

★

—Τὸ δικαστήριον ἀποσύρεται εἰς διάσκεψιν!

ἽΗ παγερὴ ἡρεμία τῆς τριάδος τῶν δικαστῶν ἔσπασε. Οἱ βαρεῖες πολυθρόνες σύρθησαν πίσω. ώΟ Πρόεδρος μὲ τοὺς ἄσπρους κροτάφους, ὁ δεξιὸς πρωτοδίκης μὲ τὴ φαλάκρα καὶ τὰ γυαλιά, ὁ νεαρὸς πάρεδρος ἀριστερά, σηκώθηκαν καὶ προχωροῦν εἰς «τὸ πρὸς διάσκεψιν δωμάτιον», ὁ ἔνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Στὸ ἐδώλιο πάλι τώρα ὁ κατηγορούμενος, μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι, ἀμίλητος, μπροστὰ στὴν ἀδεια ἔδρα. ώΟ συνήγορος μιλάει ἐκεῖ δίπλα του. Σ' αὐτὸν μιλάει;

Λέει-λέει... "Οτι ἐκεῖνος ἔκαμε τὸ πᾶν ἀλλὰ ὁ τάδε μάρτυς τὰ ἔκανε θάλασσα—ἀκούς, ἔτρεμε δλόκληρος—τὸ κατάλαβε ὁ Πρόεδρος—αὐτὴ ἡ πουρναρόρριζα—καὶ λέει, λέει ὁ συνήγορος στ' αὐτὶ του. Ποιὸς τὸν ἀκούει;

Οἱ χωροφύλακες ἐκεῖ κοντά, ξεροσταλιασμένοι στὰ πόδια, γκρινιάζουν πότε θὰ φύγουν. Πίσω, στὸ ἀκροατήριον, συγγενεῖς καὶ γνωστοί.

Τὶ ντροπή!

Καὶ ἐκεῖ, στὰ πρῶτα καθίσματα ὄρθιο τὸ κορίτσι. Μὲ τὰ μάτια κόκκινα, τὴν καρδιὰ τσακισμένη, καὶ στὰ σπλάγγνα ἕνα παιδί χωρὶς γάμο, μὲ πατέρα ἕνα κατάδικο, μητέρα μιὰ ντροπιασμένη. Καὶ ὅμως παιδί της, αἷμα της...

—Μοῦπανε κύριε Πρόεδρε νὰ τὸ ρίξω... Ντροπιασμένη, ναί, εἶμαι... Μὰ νὰ τὸ σκοτώσω ἐγώ; Ἐγώ;... "Οχι! Φοβήθηκα τὸ Θεό... Καλύτερα νὰ πεθάνω... "Οχι ἄλλη ἁμαρτία!...

Τότε ἦταν πὺν δάκρυσαν πολλοί, κ' ἀνατρίχιασαν οἱ τραχεῖς χωροφύλακες ἀπὸ τὴν ἀρετὴ μιᾶς ἁμαρτωλῆς.

—Θὰ τὸ θρέψω ἐγὼ μὲ τὰ χέρια μου, ἔλεγε κ' ἔκλαιγε τὸ κορίτσι-μᾶνα.

"Ἀσπρη βαρκοῦλα πὺν ξεκίνησε κάποτε ἀπὸ ἕνα νησί τῆς Ἑλλάδος γιὰ νὰ κἀνη τὴν τύχη της καὶ χτύπησε ἄγρια στοὺς βράχους τῆς Ἀθήνας...

★

—Ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις!

Ἄ γραμματεὺς κἀθησε στὴ θέσι του, σωηλὸς ὁ νεαρὸς πάρεδρος προχώρησε στὴν

πολυθρόνα του, ὁ δεξιὸς μὲ τὰ γυαλιὰ ἀκούμπησε πάλι τὰ χέρια του σταυρωμένα στὴν ἔδρα, ὁ εἰσαγγελεὺς ἔστησε τὸ κορμί του ὄρθιο.

Ἄ Πρόεδρος πήρε τὸ μολύβι στὸ χέρι, ἀκούμπησε ἀκίνητη τὴ μύτη ἐπάνω στὸ φάκελλο τῆς δικογραφίας. Σημειώνει καὶ ἀπαγγέλλει τὴν ἀπόφασιν:

—Τὸ δικαστήριον κηρύσσει ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον...

Σιγὴ στὸ ἀκροατήριον.

—Διὰ τὴν ποινὴν... Ἄ κ. Εἰσαγγελεὺς...

—Τὸ ἀνώτατον ὄρθιον!

Ἄ κύριος συνήγορος...

—Τὴν ἐπιείκειάν σας, κύριοι δικασταί...

Τὶς ἐγκρίτου οἰκογενείας... Ἡ κοινωνία σήμερον... Αἱ ἀντιλήψεις περὶ ἐλευθέρου ἔρωτος ἔχουν τοιαύτην διάδοσιν...

Ἄ Πρόεδρος συμβουλευέται πίσω ἀπὸ ἕνα χαρτὶ τὸν ἀριστερό του, ἔπειτα τὸν δεξιό, καὶ πάτησε πάλι τὸ μολύβι στὸν φάκελλο. Τὰ χαρακτηριστικὰ του εἶναι ἀπαθῆ.

—Καὶ ἐπιβάλλει ποινὴν φυλακίσεως ἔνδεκα μηνῶν...

★

Δὲν τελειώσαμε... Ἄ ἀρχίσουν τώρα οἱ ἀπόζημιώσεις... Εἶναι κ' ἐκεῖνος ὁ ἀδελφὸς πάντοτε...

Ἄ Ἀνέστης στρέφει τὰ μάτια γύρω, πᾶνω, νὰ βρῆ κάπου βοήθεια...

—Κά-κα-κα-κα... Κά-κα-κα-κα!

Οἱ λογαριασμοὶ δὲν πάνε καλὰ ἔ-ἔ;

Κά-κα-κα-κα-κα!

Ποιὸς διασκεδάζει πλαί στ' αὐτὶ σου, Ἄ νέστη; Δὲν σοῦ φθάνουν ὅλα τ' ἄλλα!

ΟΥΤΙΣ

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΕΤΟΣ ΑΓΩΝΩΝ

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη ἀλλὰ ἡ πολλοστὴ φορά, ὅπου ἡ στήλη τῶν «Ἀπόψεων» ἀρχίζει μὲ θέμα τῆς τὴν παγκόσμιον ἀγωνίαν ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πολεμικῶν γεγονότων. Μὲ τὴν ἀγωνίαν αὐτὴν ὡς θέμα ἀρχίζομεν καὶ τὸν καινούργιο χρόνο.

Καὶ πάλιν θὰ ἐπαναλάβωμεν, ὅτι τοσάκις ἔχει γραφῆ εἰς τὰς «Ἀκτίνας». Ἀπὸ σήμερον ποῦ γράφομεν μέχρις οὗτου τὰ γραφόμενα θὰ ἔλθουν εἰς τὸν ἀναγνώστην ἡμπορεῖ νὰ συμβοῦν πάμπολλα, τὰ ὅποια μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ προβλέψωμεν. Εἶναι δυνατόν νὰ ξεσπάσῃ ἡ καταιγίς, εἶναι δυνατόν χαρωπὴ αἰθρία νὰ φωτίσῃ ἔλους μας, ὅταν θὰ διαβάζωμεν αἱ γραμμαὶ αὐταί. Πάντως δὲν θὰ ξεχάσωμεν ἐκεῖνο ποῦ εἶναι πλέον ὄχι μόνον τῆς πίστεως ὑπαγόμενοις ἀλλὰ καὶ τῆς πείρας μας τὸ καταστάλαγμα: ἡ μάχη τῆς Ἑλλάδος εἶναι πρὶν ἀπ' ὅλα μάχη τῆς πίστεως τῶν Ἑλλήνων. Τὸ ὅτι ὁ καινούργιος χρόνος μᾶς φέρνει τὴν πίστιν εἰς καινούργιαν μάχην, δὲν εἶναι καθόλου δυσωίωνον. Προμηθεὺς τὴν καινούργιαν νίκην καὶ ὑποδεικνύει τὸ κατήκον μας νὰ συνεχίσωμεν τὸν καλὸν ἀγῶνα. Κάθε Ἑλληνα, πρέπει νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα τὸν ἑαυτὸν του περισσότερο ἐμποτισμένον ἀπὸ τὴν θείαν πνοὴν τῆς πίστεως. Τότε φέρνει τὴν πατρίδα μας ἐγγύτερον πρὸς τὴν νίκην.

Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ χρέους ἀπὸ ὅλους καὶ ἡ νίκη τῆς πίστεως καὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτό, ὅ,τι δήποτε γεγονότα καὶ ἂν χαράξουν τὰς 365 ἡμέρας του, ἀποτελεῖ τὴν θερμὴν εὐχὴν ὅλων μας, καὶ ἐπομένως καὶ τὴν εὐχὴν τοῦ περιοδικοῦ τούτου πρὸς τοὺς ἀναγνώστας του.

ΑΛΗΘΙΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ

Δὲν ἐγύρισαν παρὰ μόνον εἰκοσίενα ἀπὸ τὰς χιλιάδας ποῦ μᾶς ἐπήραν. Καὶ ὅμως ἡ ψυχὴ τοῦ Ἔθνους ἐσκήρτησεν ἀπὸ συγκλίνεσιν καὶ χαρὰν, ποῦ ἔνοιωσε τὰ παιδιὰ αὐτά, ὅς εἶναι καὶ τόσο λίγα, νὰ ξαναπα-

τοῦν τὴν γῆν τῆς Πατρίδος καὶ νὰ χαίρωνται καὶ πάλιν τὴν ἀγκαλιὰ τῶν γονιῶν τους. Ὅχι μόνον διότι τὰ θεωρεῖ — καὶ ἔχει τὴν ἀξίωσιν ν' ἀποδειχθῶν καὶ εἰς τὴν πραγματικότητά — τὰ πρῶτα χελιδόνια, ποῦ θὰ τ' ἀκολουθήσουν καὶ τ' ἄλλα, διὰ νὰ φέρουν τὴν ἀνοιξιν εἰς τὰ ἔρημα σπιτία καὶ τὶς πικραμένες καρδιὰς τῶν οἰκείων των καὶ ὄλου τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἐχάρηκε καὶ τὰ ἐκαμάρωσε ἀληθινὰ Ἑλληνόπουλα.

Τὰ εἶχαν ντύσει μὲ Σλαβικά φορέματα. Τὰ εἶχαν μάθει τὴν Σλαβικὴν γλῶσσαν. Τὰ εἶχαν διδάξει τὰς Σλαβικὰς συνθηεῖας. Τὰ εἶχαν ἐμποτίσει μὲ τρόπον συστηματικόν καὶ ἐπιτήδειον μὲ τὴν ξένην προπαγάνδαν. Ἐμείναν ἀληθινὰ Ἑλληνόπουλα.

Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἔπεσαν εἰς τὸ χῶμα τῆς πατρικῆς γῆς καὶ τὸ ἐφίλησαν. Καὶ τὰ μικρότερα, ποῦ δὲν ἡμποροῦσαν νὰ μιλῶσιν μὲ τὴν ξένην γλῶσσαν, ἐμυλοῦσαν μὲ τὰ μάτια των, μὲ τὰς χερνομίαις των, μὲ τὰς ἐκδηλώσεις των, ἐμυλοῦσαν μὲ τὴν ψυχὴν των. Καὶ μὲ τὴν ἀφωνον, ἀλλὰ καὶ τόσον εὐγλωττον αὐτὴν γλῶσσαν ἔλεγαν ἑλοένχ: Εἰμεθα Ἑλληνόπουλα! Εἰμεθα Ἑλληνόπουλα!

Ἐνα ἀκόμη φαινόμενον, ἕνα φαινόμενον ὄρατον, καὶ ἀαμφοισθήτητον, τῆς ἀκαταλύτου δυναμικότητος ποῦ περικλείει μέσα τῆς ἡ Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

Ἐπανειλημμένως τὸ περιοδικόν μας καὶ ἡ στήλη αὐτὴ ἔχει γράψῃ διὰ τὸ ζήτημα τῶν συντάξεων. Μὲ πολλὴν χαρὰν δημοσιεύομεν εἰς τὸ παρὸν τεῦχος, εἰδικὴν μελέτην ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτό. Ὁ συντάκτης τῆς εἰργάσθη εἰς τὴν ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ θέματος τῶν συντάξεων καὶ τὴν διατύπωσιν ὀριστικοῦ κώδικος καὶ μᾶς προσφέρει ἀμέσως ἐκ τῆς πηγῆς. Ἦτο λοιπὸν ὁ κεκλημένος νὰ συμβάλῃ, μὲ ἐπιστήμην καὶ ἀντικειμενικότητα, εἰς τὴν πληρεστέραν ἐνημέρωσιν τοῦ ἀναγνωστικοῦ

μας κοινοῦ ἐπὶ τῶν διαφόρων πλευρῶν καὶ πτυχῶν, πῶς παρουσιάζει τὸ καιρὸν αὐτὸ θέμα. Πρέπει νὰ τὸ παρακολουθήσωμεν καὶ θὰ τὸ παρακολουθήσωμεν καὶ εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξίν του. Εἶναι ἓνα θέμα, ὅπου ἡ οικονομικὴ πλευρὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ σχετίζονται μὲ ἐκεῖνο πὸ λέγεται ἐπιταγὴ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ δόσιου.

ΤΑ ΕΦΟΔΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΦΟΡΤΩΝΟΝΤΑΙ

Δὲν ξεύρομεν τί ἔγινεν εἰς τὸν ὀργανισμόν λιμένος Πειραιῶς, οὔτε παρακολουθοῦμεν τὸ θέμα εἰδικῶς, οὔτε ἔχομεν τὴν δυνατότητα νὰ δικάσωμεν. Ἐκεῖνο πὸ ξεύρομεν, εἶναι ὅτι οἱ Ἀμερικανὶ παραπονοῦνται, ὅτι μᾶς στέλνουν ἐφόδια, τὰ ὁποῖα διαπλέουν τὸν ὠκεανόν, ἔρχονται ἐδῶ, ἀλλὰ πότε διότι ἀπεργοῦν οἱ μὲν καὶ πότε διότι κάνουν ἀναπεργίαν οἱ δὲ καὶ πότε διότι οἱ ἀρμόδιοι δὲν ὑπάρχουν, ἢ δὲν εὐρίσκονται, τὰ ἐφόδια δὲν ξεφορτίζονται μόνον κάπου ἐγκαταλελειμμένα, σαπίζουν, λεηλατοῦνται, χάνονται. Εἰς ἄλλην στήλην, εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ φύλλου αὐτοῦ, διατυπώνονται τὰ παράπονα καὶ ἡ πικρία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀστοργον συμπεριφορὰν, ἢ ὅποια πολλακτικῆς ἐπιδεικνύεται ἐκ μέρους τῶν μεγάλων συμμάχων μας. Νὰ ποῦμε τώρα καὶ τὴν ἄλλην πλευρὰν; Ποιὸς ἀπὸ ἡμᾶς, ἐὰν ἡ πατρὶς του ἔστειλε ἐφόδια εἰς ἄλλην, ὅσονδήποτε σεβασμῶ ἀξίαν, χώραν, καὶ ἐνῶ τὰ στελλόμενα ἀγαθὰ ἐπερνοῦσαν τοῦ ὠκεανούς καὶ ἔφθαναν εἰς τὰ λιμάνια, δὲν ἐξεφορτίζοντο ἀπὸ τὸ οἰονδήποτε παῖσμα τῶν εἰωνοδῆποτε ἀρμοδίων ἢ ἀναρμοδίων, πῶς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν θὰ ἐρέμιζεν ἀπὸ ἀγανάκτησιν καὶ δὲν θὰ διηρωτάτο, προκειμένου νὰ μένουν τὰ ἐφόδια καὶ νὰ σαπίζουν, διατὶ τοῦλάχιστον νὰ μὴ ριφθοῦν εὐχῶς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν θάλασσαν, προτεῖ νὰ περάσουν τοὺς ὠκεανούς;

Δὲν ξεύρω ἂν εἶναι ἀπολύτως βέβχιον ὅτι μία τέτοια σκέψις δὲν περᾶ ἀπὸ τὸ μυαλὸ τῶν συμμάχων μας καὶ δὲν ξεσπᾷ εἰς ἄλλα σημεῖα ὅπου τόσον μυστηριώδης καὶ ἀδικαιολόγητος μᾶς φαίνεται ἡ συμπεριφορὰ των. Ὅπωςδήποτε τὸ νὰ ἐπιδεικνύωμεν ἡμεῖς τέτοιαν ἀδιαφορίαν ἐν γνώσει καὶ τῶν ἀμέσων ἀλλὰ καὶ τῶν περαι-

τέρω καὶ γενικωτέρων συνεπειῶν ἀποτελεῖ ἓνα ἐγκλημα. Καὶ ἢ ἔναντι τοιοῦτου ἐγκλήματος ἀπάθεια εἶναι ἄλλο ἐγκλημα, χειρότερον τοῦ πρώτου!

ΤΟ ΕΜΠΟΔΙΟΝ

Ἐνα κοριτσάκι μικρὸ, ἡ Ντέντα Κέλλερ, ἔγραψε ἓνα γράμμα εἰς τοὺς ραδιοφωνικούς σταθμούς τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἶπε νὰ γίνεταί τὸ μεσημέρι μιὰ μικρὴ προσευχὴ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν σημερινὴν φθερὴν ἀπειλήν. Οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ εὐρήκαν ἕτι ἡ πρότασις ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶναι εὐλογος. Διὰ τὸν πιστὸν εἶναι δικαιοσύνη ἢ ἀξίωσις του, κάπως νὰ λαμβάνη ὅπ' ὄψιν του τὴν πίστιν του καὶ τὸ ραδιόφωνον, τὸ ὁποῖον ζῆ καὶ ἀπὸ τῶν πιστῶν τὸ χρήμα, ἐπὶ τέλους! Ἄλλὰ καὶ διὰ κάθε ἀνθρώπον ἓνα λεπτόν τῆς ὥρας διὰ μιάν προσευχὴν εἰς τὸ ραδιόφωνον εἶναι μιὰ ποικιλία, εἶναι μιὰ ἐξέλιξις καὶ μιὰ δυνατότης, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν καλὸ ἢ μπορεῖ νὰ βγῆ, ἐνῶ κανεὶς δὲν εἶπε ὅτι ἢ μπορεῖ νὰ προέλθῃ ὅποιαδήποτε ζημία. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι πολλαὶ ραδιοφωνικαὶ ἑταιρεῖαι ἔσπευσαν νὰ υἱοθετήσουν τὴν πρότασιν, νὰ τὴν θέσουν εἰς ἄμεσον ἐφαρμογήν.

Ἄπλᾶ πράγματα! Καὶ ἐχρειάσθη ἓνα μικρὸ κοριτσάκι: νὰ στείλῃ ἓνα γράμμα καὶ νὰ τὰ προτείνῃ. Καὶ φαντάζεταί κανεὶς πόσῃ ἐντροπῇ θὰ αἰσθάνωται τώρα οἱ τόσοι καὶ τόσοι κύριοι, εἰδικοί ἐπαγγελματίαι, οἱ ὁποῖοι παίρνουν μεγάλους μισθοὺς καὶ ἀπασχολοῦν προϋπολογισμοὺς ἑκατομμυρίων καὶ δισεκατομμυρίων, διὰ νὰ μεριμνοῦν διὰ τὸν χριστιανικὸν ἐπισιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος πὸν παλαίει μὲ τὸν ὄλεθρον καὶ οἱ ὁποῖοι ὑποτίθεται ὅτι ἓνα τόσον ἀπλοῦν πράγμα θὰ ἢ μποροῦσαν καὶ θὰ ἔτρεπε καὶ αὐτοὶ νὰ τὸ εἶχαν σκεφθῆ καὶ πραγματοποιήσῃ ἀπὸ καιρόν. Ἔως τώρα θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι βεβχίως τὸ εἶχαν σκεφθῆ καὶ βεβχίως εἶχαν προσπαθήσει, ἀλλὰ τίς οἶδε εἰς τί ἀνυπέβλητα ἐμπόδια προσέκρουεν ἢ προσπάθειά των. Τώρα βλέπομεν, ὅτι τὸ ἐμπόδιον ἦτο ἓνα. Τὸ ἴδιον πὸν εἶναι ἡ πρώτη αἰτία τῆς σημερινῆς κακοδαιμονίας. Ὁ ὕπνος. Ὁ ὕπνος γενικῶς ἐκείνων, πὸν εἶναι τεταγμέ-

νοι νὰ εἶναι οἱ φύλακες καὶ εἰ ἐμπνευσταί, ἢ πνευματικὴ ἐν γένει ἡγεσία τῆς ἀνθρωπότητος.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΤΑΙ

Πολλοὶ ἀναγνώσται ζητοῦν νὰ δίδωμεν περισσότερας λεπτομερείας ἀπὸ τὴν τόσον ὥραϊαν κίνησην τῶν χριστιανικῶν ὀργανώσεων, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον ἀπὸ τὴν κίνησην διὰ τὴν πνευματικὴν συμπάρσασιν τοῦ ἔθνικοῦ μας ἀγῶνος. Λυποῦμεθα πάρα πολὺ διότι ὄντως εἶναι πολὺ πενιχρὰ ὅσα ἀπὸ τῆς ἀπέψευς αὐτῆς προσφέρομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας, πολὺ πενιχρὰ ἐναντι τοῦ μεγάλου ἔργου ποὺ συντελεῖται. Ἀλλὰ τὸ

σπουδαῖον εἶναι ὄχι τόσο νὰ ἀναγγέλλεται, ἔσον νὰ συντελεῖται τὸ ἔργον. Καὶ δόξα τῷ Θεῷ ἡ πνευματικὴ αὐτὴ δημιουργία ἔλο καὶ συντελεῖται ἔλο καὶ ἀπλώνεται, ἔλο καὶ συστηματοποιεῖται. Τὴν ξεύρομεν ἔλοι μας. Ζοῦμε ἔλοι μας μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς δημιουργίας αὐτῆς. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιῶδες!

Καὶ ἀποτελεῖ μίαν σπουδαίαν ἐγγύησιν ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1951, ὅτι καὶ ἂν συμβῆ εἰς γεγονότα πολιτικά ἢ πολεμικά, ἢ εὐχὴ τὴν ὁποῖαν διευτυπώσαμεν εἰς τὸ πρῶτον μας σημείωμα θὰ ἐκπληρωθῆ κατὰ τὸ ἔτος αὐτό. Καὶ μάλιστα, ὅπως λέγει ὁ Παῦλος, «ὕπερ ἐκ περισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν!».

Z. N.

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΤΑ 85 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ "ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ."

Ὁ ἑορτασμός τῶν ὀδοκαπέντε χρόνων τοῦ «Παρνασοῦ» δὲν εἶναι ὁ ἑορτασμός τῆς σταδιοδρομίας ἐνὸς συλλόγου· εἶναι ὁ ἑορτασμός τῆς δημιουργικῆς πορείας τοῦ συγχρόνου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Καὶ ἡ πορεία αὐτὴ δὲν μετράται μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν χρόνων, ἀλλὰ μὲ τὴν ποιότητα τοῦ μυχθοῦ τῆς καὶ μὲ τὴν ἀξία τῶν ἀποτυπωμάτων ποὺ ἀφήκε στὸ πέρασμά τῆς.

Τὰ ἀποτυπώματα τῶν γερῶν καὶ σταθερῶν βημάτων τοῦ «Παρνασοῦ» εἶναι βαθύτατα καὶ ἀνεξάλκιπτα χαραγμένα στὴ ζωὴ τοῦ ἔθνους. Κι' ἂν ἡ ζωὴ τοῦ ἔθνους ἔχει ἀπλώσει στὸ ἀναμεταξὺ εὐρύτερα τοὺς ὄρζοντες τῆς, κι' ἂν ἔχει γεμίσει ἀπὸ καπνοὺς καὶ λάμψεις, ἀπὸ ἐρείπια καὶ τρόπαια, ἀπὸ αἷμα καὶ θάψνες, ὅμως τὰ σημάδια τῆς πορείας τοῦ «Παρνασοῦ» δὲν ἔοδυσαν, κι' οὗτος θὰ εὐδούσιν. Γιατί εἶναι σημάδια Πολιτισμοῦ.

Καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ σημάδια εἶναι κι' ἓνα ὄρζοσημὸ στὸ ὄρζομὸ τοῦ Πνεύματος. Οἱ νέοι ὄρζομεις, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸν ἴδιον ὄρζομὸ, μπορεῖ—καὶ πρέπει—νὰ προχωρήσουν πιὸ πολὺ, νὰ προσπερῖξουν τὸν «Παρνασό», ποὺ, ἀναλίσκοντας πρόβημα καὶ γενναῖα τίς δυνάμεις του στὸν πνευματικὸν ἀγῶνα, εἶναι μοιραῖο νὰ νοιώσῃ τὴ φυσικὴ κόπωση τοῦ πρωτοβλητῆ καὶ πρωτοπόρου. Ὅμως, γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ προχωρήσουν ἴσια καὶ σωστὰ εἰς νέου ὄρζομεις, πρέπει νὰ δηγηθῶν ἀπ' αὐτὰ τὰ ὄρζοσημα, ν' ἀκολουθήσουν τοὺς δεκτικὰς ποὺ σχηματίζουσι οἱ λαμπερές τους ἀκτίνας.

Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὴ μεγαλύτερη ἀναγνώριση καὶ τιμὴ γιὰ τὸ μακροχρόνιο, πολὺπλευρο καὶ γόνιμο ἔργον τοῦ «Παρνασοῦ».

ΟΤΑΝ ΤΑ ΕΡΓΑ ΕΧΟΥΝ ΨΥΧΗ

Τὰ περισσότερα (ἔλα σχεδόν, θὰ ἦταν ἡ κυριολεξία) κινηματογραφικὰ ἔργα εἶναι τόσο ἔξω

ἀπὸ τὸ ἀληθινὸ νόημα καὶ τὴν ἀποστολὴ τῆς Τέχνης, ὥστε νὰ μὴν ἀξίση νὰ γίνεταί γι' αὐτὰ λόγος, παρὰ μόνο γιὰ νὰ διαπιστώνεται ὁ καλλιτεχνικὸς καὶ ἠθικὸς ἔσπεμος ποὺ παρουσιάζουσι καὶ ὁ κοινωνικὸς κίνδυνος ποὺ ἀποτελοῦν. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς αἰσθάνεται κανεὶς τὴν ἀνάγκη ν' ἀνασαινή ἀνακουφιστικὰ μέσα στὴ βαρεῖα κι' ἀποπνευτικὴν αὐτὴν ἀτμόσφαιρα, κάθε φορὰ— τόσο σπάνια δυστυχῶς— ποὺ, μέσα στὸ σπερὸ τῶν ἄλλων κατασκευασμάτων, ξεχωρίζει κάπου-κάπου καὶ κανένα ἔργον μὲ γνήσια καλλιτεχνικὴ πνοή.

Δυὸ τέτοια ἔργα, ποὺ παρουσιάσθησαν τίς τελευταῖες μέρες, εἶναι ἡ ἐμπνευσμένη καὶ δημιουργικὴ ἀντιπρακτοση τῆς ζωῆς τοῦ Ἰδρυτοῦ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Ἐρρίκου Νιωνῶν μὲ τὸν τίτλον «Ἀνθρωπος πρὸς Ἀνθρώπους» καὶ τὸ σπαρχητικὸ δράμα τῶν ἔσρζωμένων ἀπὸ τὸν πόλεμο κι' ἔγκαταλειμμένων παιδῶν, μὲ τὸν τίτλον «Κάπου στὴν Εὐρώπη». Καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ ἔργα παίρνουν προπάντων τὴν ἀξία τους ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀλληλεγγύη, τὸ ἀνώτερον γενικὰ πνεῦμα πολιτισμοῦ ποὺ ἀποπνέουσι.

Ἡ βαθύτερη αὐτὴ ἀξία, ποὺ στὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ δυὸ ἔργα εἶναι συνδυασμένη μὲ ἄρτια τεχνικὰ, σκηνοθετικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ μέσα, φαίνεται πιὸ καθαρὰ ἀκόμα καὶ πιὸ ἔντονα στὸ δεῦτερον, ποὺ τίποτε σχεδόν δὲν ἔχει ἀπ' ἔλα αὐτὰ, παρὰ μόνο μιὰ ζεστή καὶ εὐαίσθητη καρδιά, ποὺ ἀνοίγει καὶ πάλαι μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ θεατῆ.

Χωρὶς καμμιὰ σχεδόν ὑπόθεση· χωρὶς ἠθοποιούς (τὰ περισσότερα καὶ κυριώτερα πρόσωπα τοῦ ἔργου εἶναι παιδιὰ)· χωρὶς φανταχτερῆς σκηνοθεσίας (ἔλο τὸ ἔργον παίζεται στὸ βπαιθερο καὶ ἔναν ἐρεπωμένο πύργον)· χωρὶς κανένα ἀπ' ἔλα ἔκσεινα τὰ παραβλητικὰ κινηματογραφικὰ τεχνάσματα (καὶ στὴ φωτογραφία του ἀκόμα κυριαρχεῖ ἡ ἀλήθεια)· χωρὶς καν ὁ σκηνοθέτης του ν' ἀνήκη στὴ βορυδῶδη τάξη «περιφῆμων»·

ἓνα ἔργο δηλαδή «φτωχὸ» ἀπὸ κάθε τεχνικὴ ἀποψη μῶρως μὲ τὰ πιὸ λιτὰ καὶ πρόχειρα μέσα νὰ ἰκανοποιῆσθῇ σ' ἓνα ἀνώτερο ἔργο τέχνης, ποὺ ἰκανοποιεῖ βαθύτατα ἕνα μόνον ψυχικὰ, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικὰ. Τί εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ τοῦ ἔδωσε αὐτὴ τὴ δύναμη, αὐτὴ τὴν ἀξία; Ἡ ψυχὴ!

Ἐπὶ τὸν αὐτὸ ἔργον ἕνας γέρος μουσικός, ποὺ μὲ τὴν καλωσύνη καὶ τὴν ἀγάπη κατορθώνει, μέσα στὶς τυραντισμένους ψυχὰς τῶν παραστρατημένων παιδιῶν, νὰ ξεθάψῃ καὶ νὰ ζωογονήσῃ τ' ἀποθνημένα ἀγαθὰ ἀποθέματα καὶ νὰ μεταλλάξῃ τοὺς μικροὺς κακοποιούς σὲ ἀληθινούς ἀνθρώπους. Νά! Αὐτὴ ἡ «μπαγκέτα» τῆς καλωσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, αὐτὴ ἡ μπαγκέτα τῆς ἀνθρωπιάς, εἶναι ἡ δύναμη τοῦ ἔργου, ἡ ἀξία τοῦ ἡ ψυχῆ του. Ἡ δύναμη ἡ ἀξία καὶ ἡ ψυχὴ κάθε ἀληθινοῦ ἔργου τέχνης.

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ κ. ΣΚΙΠΗ

Μὲ ξεχωριστὴ χαρὰ κί' ἰκανοποίηση χαιρετίζουμε τὴ σημερινὴ συνεργασία τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Σωτήρη Σκίπη σὸ περιοδικό μας. Ἡ συμπράξασα καὶ συμβολὴ κορυφαίων πνευματικῶν ἀνθρώπων, ὅπως ὁ κ. Σκίπης, σὸ πνευματικὸ ἔργο τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ εἶναι ἰδιαιτέρως εὐπρόσδεκτὴ καὶ πολυτιμῆ. Τὸ ὑψηλὸ καὶ φωταῖο δημιουργικὸ ἔργο τοῦ ἐξικρίσθου ποιητοῦ καὶ στοχαστοῦ εἶναι σεβαστὸ καὶ δταν ἀκόμα δὲν εἶναι ἀκριθῶς πάνω στὶς γραμμὲς μας. Γιατὶ καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει σύμπτωση, πάντως δὲν ὑπάρχει ἀντίθεση ψυχικὴ. Ἐπὶ τῆς ἐκτίμησιν βαθειὰ καὶ ἀγάπῃ, ποὺ ἔχει τὸν πρῶτο λόγο στὴ Χριστιανικὴ προσπάθεια, μὲ εἶναι καὶ τὸ θεμέλιο γιὰ τὴν ἀληθινὴ καλλιτεχνικὴ δημιουργία. Καὶ ἡ δημιουργία, ποὺ ἀπετέλεσε τὸ ἔργο τῆς ζωῆς τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, κί' ὅπου ἀκόμα δὲν ἔχει τὴν ἀνεπιφύλακτὴν συμπόνησιν, ἔχει πάντα τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπῃ μας.

Η ΕΙΚΟΝΑ ΜΑΣ

Ἀπὸ τὸ σημερινὸ μας τεῦχος ἀρχίζουμε νὰ δημοσιεύουμε κάθε φορὰ κί' ἀπὸ μίαν εἰκόνα, ποὺ θὰ εἶναι συνήθως ἔργον Ἑλληνος καλλιτέχνη. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ἐνῶ ἀπὸ τὴ μιά θέλουμε νὰ δώσουμε μίαν ἀπὲξ ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐκτιμῆσός μας στὶς σοφὰς προσπάθειες καὶ πραγματοποιήσεις τῆς Ἑλληνικῆς καλλιτεχνικῆς παραγωγῆς, θὰ χαρίσουμε ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ στοὺς ἀναγνώστες μας τὴν εὐκαιρία νὰρθοῦν σὲ μιά στενωτέρη γνωριμία καὶ ἐπαφῇ μὲ τὴς ἀειθλῶσεις τῆς καλλιτεχνικῆς μας ζωῆς καὶ τῆς καλλιτεχνίας γενικώτερα.

Χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ καμμιά ἀξιολογικὴ πρόθεση στὴ σειρά τῆς δημοσιεύσεως, θὰ καταχωροῦμε τὶς εἰκόνας ἀνάλογα μὲ τὶς εὐκαιρίας ποὺ θὰ μᾶς παρουσιάζονται. Καὶ ἐπειδὴ «ἀπὸ θεοῦ ἀρχεσθαι», ἀρχίζουμε μὲ τὸ ἔργο τοῦ κ. Δ. Ζ. Πουλιανοῦ «Ὁ Ἰερὸς Πολύκαρπος», ποὺ εἶναι ἀφιερωμένο στὸν ἡρωϊκὸ θάνατο ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πρῶτους καὶ μεγαλύτερους μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ κ. Δ. Πουλιανός, ἕνας σεμνὸς καὶ εὐσυνείδητος ἐργάτης τῆς Τέχνης, ποὺ ἔκαμε σοβα-

ρῆς σπουδῆς καὶ πολυχρόνιες μελέτες ὄχι μόνον στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ στὴ Γαλλία καὶ στὴν Ἀμερικὴ, ἐργάζεται ἀπὸ χρόνια τώρα ἐδῶ μὲ ἀθόρυβη προσήλωσιν καὶ μὲ βαθειὰ ἀφιέρωσιν στὰ ἀνώτερα ἰδανικὰ τῆς Τέχνης. Ἐλαβε μέρος σὲ διάφορες ὀμαδικὰ καὶ Πανελληνίους ἐκθέσεις κί' ἀπροσέχθη καὶ ἐπαινέθηκε ἰδιαιτέρως. Χαρακτηριστικὸ τοῦ πνεύματος τῆς τέχνης του εἶναι ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτεροὺς τοῦ πίνακες εἶναι «Ἡ Σταύρωση», ποὺ διακρίθηκε κί' ἐκτιμήθηκε πολὺ στὴν Πανελλήνια Ἐκθεση τοῦ 1940.

ΤΑ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ "ΚΟΙΜΩΜΕΝΗΣ..

Ἐξακολουθοῦν τὰ βασάνα τῆς... «Κοιμωμένης» τοῦ Χαλεπῆ. Ὅστε καὶ μέσα εἰς τὴν γαλήνην τοῦ Ἀΐ Νεκροταφείου δὲν μπορεῖ νὰ βρῇ ἕνα ἡρεμον ὕπνο. Κί' ἀντὶ νὰ βλέπῃ δεισιρα ἀπαλά, ὀποφῆρσι ἀπὸ ἀληθινούς... ἐφιέλτες. Ἀφοῦ ἔγινε ἀντικείμενο... δίκης καὶ δικαστικῆς... αὐτοφίας, παραπέμπεται τώρα στὸ Ἐφετεῖο, ἴσως ἀργότερα καὶ στὸν Ἀρειο Πάγο, γιὰ ν' ἀποφασισθῇ ἂν πρέπει νὰ μείνῃ ἀναπόσπαστὴ ἀπὸ τὸ χῶμα ἐνὸς ἰδιωτικοῦ τάφου μέχρις ὅτου... χαλάσῃ (διότι ἔτσι ἀποφαινεται οἱ ἰδιόκτι) ἢ ἂν πρέπει νὰ μεταφερθῇ στὸ Μουσεῖο τῶν Τηνίων καλλιτεχνῶν καὶ νὰ τοποθετηθῇ ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τῆς Μεγαλόχαρης, παντοτεινῆ καλλιτεχνικὴ χαρὰ καὶ καμάρι τῶν μυριάδων προσκυνητῶν καὶ ἐπισκεπτῶν.

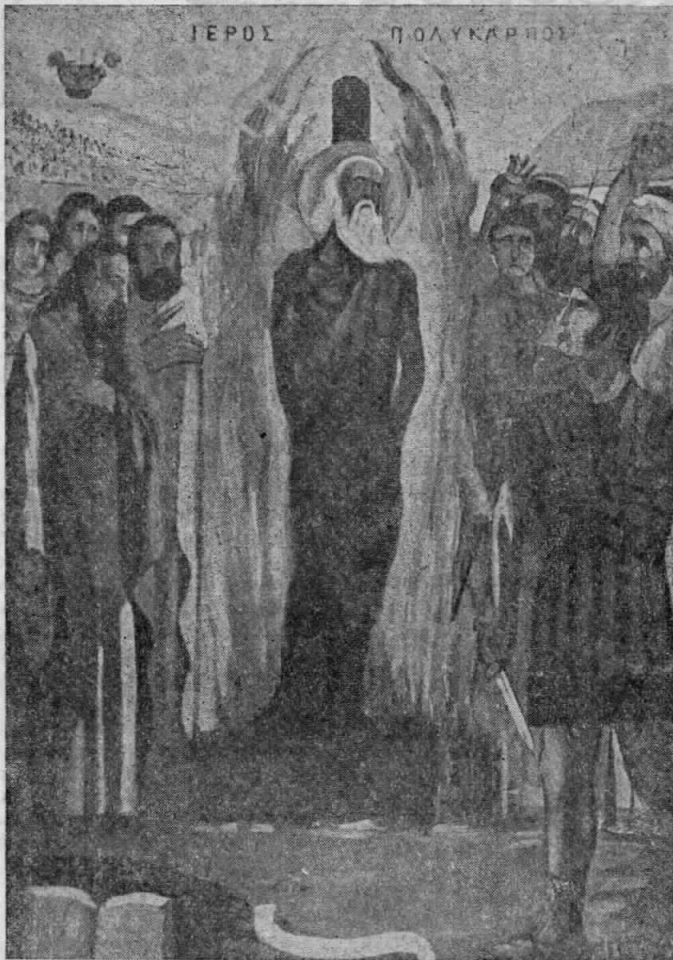
Καὶ ὅλα αὐτὰ, ἐπειδὴ ὁ Ἄθμιος Ἀθηναῖος, «κοιμώμενος» βαθύτερα ἀπὸ τὸ φθιρόμενον ἐν τῇ μεταξὺ ἀγαλμα, καὶ δταν ἀκόμη αὐτὸ ἐκινδύνει νὰ πωληθῇ καὶ νὰ μεταφερθῇ σὸ ἐξωτερικὸ, ἐξόπνης ἐξφινικὰ καὶ διεκδικεῖ τὸ μέχρι καταστρῆφῃ ἀμετάθετον καὶ ἀμετακίνητον τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου, γιὰ νὰ μὴ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τοῦ... Ἰερῶ Καθιδρόματος τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου! Σάν νὰ κινδυνεύῃ τὸ ἀγαλμα ὄχι κολλημένο στὸ χῶμα καὶ ἐκτεθειμένο στὸ ἔπαιθρο, ἀλλὰ στεγασμένο καὶ προφυλαγμένο σ' ἓνα καλλιτεχνικὸ μουσεῖο, στὴν ἴδια τὴ γενέτειρα τοῦ δημιουργοῦ του, κοντὰ σὲ ἄλλα τοῦ ἔργου καὶ δίπλα στὰ ἔργα τῶν ἄλλων Τηνίων καλλιτεχνῶν!

Τὸ ζήτημα εἶναι τόσο ἀπλό καὶ φανερό, ὅστε, ἄσχετα μὲ ποιοῦσδήποτε ἐνδεχόμενες νομικὰς διατάξεις, ἡ οὐσιαστικὴ καὶ ἠθικὴ τὸ σημασία ἐπιβάλλει νὰ παραθροθῇ τὸ ἀγαλμα στὸ Ἴδρυμα, ποὺ ἐνδικατέθηκε κί' αὐτό, πού δίδεσθε γιὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἱερῶ χρήματα καὶ ποὺ δὲν ἐπιδιώκει παρὰ νὰ τὸ ἀποκαταστήσῃ στὸν ἀληθινὸ καλλιτεχνικὸ προορισμὸ του. Κί' ἂν στὸ κάτω-κάτω πρέπει νὰ ἰκανοποιηθῇ ὀποσδήποτε καὶ ἡ ὄψιμη καλλιτεχνικὴ ὄρη τοῦ Ἄθμιος Ἀθηναῖος, γιὰτὶ δὲν γίνεται δεκτὴ ἡ ὀρθὴ εἰσήγηση τοῦ γλύπτου κ. Τόμπρου, νὰ τοποθετηθῇ στὸν τάφον ἓνα πανομοιότυπο ἀντίγραφο τοῦ ἀγάλματος;

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΧΩΡΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τακτικὴν τοῦ σκηνῆ, τὴν νεότερινῆ, τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ἔχει κάμει τώρα καὶ

Δ. Ζ. Πουλτανού: «Ὁ Ἱερός Πολύκαρπος» (βλ. σημ. εἰς σελ. 42).

Ἀπογευματινὴ Σκηνὴ κι' ἐτοιμάζεται νὰ ξαναρχίσῃ καὶ τὴν ἄλλην Σκηνὴν στοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρο τοῦ Πειραιῶς. Σ' ὅλες αὐτὰς τὶς σκηνάς θὰ παρουσιασθοῦν ἔργα ἀπ' ὅλες τὶς χῶρες κι' ἀπ' ὅλους τοὺς καιροὺς. Κι' ὅσο γιὰ Ἑλληνικὰ ἔργα, φαίνεται ὅτι ἡ μόνη ἐλπίδα ποὺ ὑπάρχει εἶναι νὰ κατορθώσουν νὰ εἰσθῶσουν σ' αὐτὰς ὅλες τὶς σκηνάς... δύο μονάχα.

Ὁμολογοῦμε ὅτι δὲν ἔχουμε κανένα μεγάλο ἐνθουσιασμό γιὰ τὰ σύγχρονα Ἑλληνικὰ θεατρικὰ ἔργα. Εὐρύουμε ὁμῶς ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ὑπάρχουν ἄρκετὰ ποὺ μποροῦν νὰ σταθοῦν στὴ σκηνή. Καὶ ξεύρουμε ἀκόμη ὅτι, προκειμένου γιὰ τὴ θεατρικὴ παραγωγή, δὲν ὑπάρχει ἄλλος

τρόπος δοκιμῆς καὶ διζαχῆς, ἐπομένως καὶ καλλιτεργίας καὶ προκοπῆς τῆς, παρὰ ἢ ἴδια ἢ ἄλλο ἢ ἄλλο. Πῶς λοιπὸν ἓνα ἔθνος θεάτρο, ποῦ, μαζὶ μὲ τὸ ἀνάθεμα τοῦ αἰσθητικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, ἔχει—πρέπει νὰ ἔχει—καὶ τὴν πνευματικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀνάπτυξιν τῆς δικῆς μας θεατρικῆς παραγωγῆς, ἐξοκολοῦσθαι νὰ παραγκωνίξῃ, σχεδὸν ν' ἀποκλείῃ, τὰ Ἑλληνικὰ θεατρικὰ ἔργα; Καὶ δὲν θὰ ἦταν ἄρα γε δυνατόν, ἀνάμεσα σ' ὅλες αὐτὰς τὶς ἀπογευματινὰς καὶ βραδυνὰς σκηνάς, νὰ βρεθοῦν δύο· τρεῖς ὥρες καὶ γιὰ μιάν ἄλλην σκηνή, ἄς εἶναι ἐπὶ τέλους καὶ... πρῶτῃ, γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἔργα;

ΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ο Κόσμος τῶν Γραμμάτων

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ...

Καί πάλι μιὰ στίβα ἀπό περιοδικά, ἐδῶ μπροστά μας. Ἄλλα σὲ μεγάλο σχῆμα, ἐφημερίδας, ἄλλα μικρότερα ἄλλα χωρίς ἐξωτερικό ροῦχο, ἄλλα μὲ χρωματιστά ἐξώφυλλα. Πλούσια καί φωινά.

Καθὲν ἀπὸ αὐτὰ κυκλοφορεῖ σὲ κάποιον ἰδιαιτέρου κύκλου μὲ εἰδικὰ ἐνδιαφέροντα. Ἐκεῖ μέσα, στὸν κύκλο αὐτὸν πλατύτερο ἢ στενότερο, ἢ φωνὴ τοῦ ἀκούγεται, τὸ μὴ υἷα του — καλὸ ἢ κακὸ — ἔχει κάποιον ἀποτέλεσμα.

Ἄς πάμε κι' ἐμεῖς κοντά, ν' ἀκούσουμε μὲ προσοχὴ τὴ φωνὴ αὐτὴ. Ὅχι γιὰ νὰ κάμουμε τὸν ἔξυπνο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ χορηγήσῃ ἢ ἀγάπη μας τὸν ἄλλον ἀνθρώπου, τὸν ἀδελφό. Καί ἴσως — ἂν αὐτὸς μᾶς τὸ ἐπιτρέψῃ — νὰ βοηθήσῃ τότε τὸ λογικὴ τῆς ἀγάπης γιὰ νὰ λιγοτέψῃ τὸ ποιοῦ κακὸ ἢ νὰ γίνῃ τὸ καλὸ μεγαλύτερο...

★

Ἐνα μικρὸ δεκαεξασέλιδο, χωρίς ἰδιαιτέρου ἐξώφυλλο, χωρίς κανένα λοῦθο — οὔτε καν τὸ λοῦθο τῆς πολλῆς προσοχῆς στὴ τυπογραφικὴ διακοσῶσις. Καί εἶναι «Ὁ Φρουρός. Μηνιαῖον ἠθικοθηρασκευτικὸν περιοδικὸν τῆς Διοικήσεως τῆς Ἰθρησκευτικῆς Ἰηρησίας (Β. 10) Γ. Ε. Σ.».

Ἄς τὸ μάθωμε λοιπὸν δοῦν τυχὸν δὴν τὸ ξέρον: Ὑπάρχει στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ εἰδικὴ πρόνοια γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀγωγή, καί βγάξει μάλιστα καί δικὸ τῆς περιοδικὸ πού βρισκεται κιόλα στὸν τέταρτο χρόνο του. Εἶναι τόσο σπουδαῖο τὸ περιστατικὸ αὐτὸ, τὸ δοῖ δηλαδὴ ὁ Στρατὸς μὲ τόσο ἐπίσημο τρόπο μαρτυρεῖ πόσο βαθεῖα νοιῶθει τὴ σημασία τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς, ὥστε νὰ ἐσχάτῃ κινεῖς δὲς τίς ἀτέλειες πού μπορεί νὰ περσοῦ ἀζῆ ἢ προσπαθῆσά του.

Κι' αἰ συγκορηθῆ στὴ στήλη αὐτὴ νὰ μὴν παραλείψῃ δυὸ λόγια — μνημόσυνο σὲ κάποιον πού μέσα σ' αὐτὸς ἐδῶ τίς σελίδας ἔζησε τὸ περισσότερο: Οἱ δυὸ ἐξωτερικὲς σελίδες τοῦ «Φρουροῦ» πού ἔχω μπροστὰ μου δίνουν κι' ἀπὸ ἄνα ποίημα τοῦ Γ. Βερνίη.

★

Ἐδῶ ἔχομε τὸν «Συνεταιριστὴ». Ἀξιόλογη προσπάθεια, πού ζητᾶ νὰ διαδώσῃ καί νὰ κάμῃ πλατύτερα γνωστὴ τὴν τόσο χρήσιμη ἰδέα τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἄς ἀναφερθοῦν, μερικὸι χαρακτηριστικὸι τίτλοι ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τοῦ φύλλου: «Τὶ μεγάλα καταστήματα PUB τοῦ Καταναλωτῆ καὶ Συνεταιρισμοῦ τῆς Στοκχόλμης», «Οἱ καταθέσεις τῶν νομικῶν προσώπων δημο-

οῦ δικαίου στὴν δημεσία τῆς γεωργίας», «Οἱ σχολικοὶ συνεταιρισμοὶ στὴ Γαλλία».

Μόνον πού ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ δὲν δείχνει νὰ ἐγκλωπώθηκαν τὴν ἰδέα του δοῦν θάπρεπε. Ἴσως εἶναι κι' αὐτὸ ἓνα δείγμα τοῦ δοῖ ἐνθ' ὅσοι φρικτοὶ ἀγῶνες γίνονται γιὰ τὴ θεραπεία, δῆθεν, τοῦ οικονομικοῦ κακοῦ, ἓνας ἀπλός, εὐκλῆς καί πρακτικὸς τρόπος τέτοιας θεραπείας, ὅπως εἶναι οἱ συνεταιρισμοὶ, παραμελεῖται τόσο, ὥστε οὐσιαστικὰ νὰ μὲνῃ σχεδὸν ἀχρησιμοποίητος.

★

Ἡ «Καθολικὴ» τροποδοτεῖται πλούσια ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα τοῦ Καθολικοῦ οὔ τύπου τῆς Εὐρώπης. Μιὰ ματιὰ στὰ τελευταῖα τῆς φύλλα κάνει τὸν ἀναγνώστη νὰ σταματήσῃ σὲ μερικὸς τίτλους: «Ἡ Δίψα τοῦ Ἰσραὺ». Ἀληθινὰ χαρακτηριστικὴ διατύπωση τῆς μεγαλύτερης ἀνάγκης πού ἔχει σήμερα ὁ κόσμος. Ἡ ἔννοια τοῦ Ἰσραὺ, πού ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ μας κάτω ἀπὸ τὴν πίεσι τοῦ δλισμοῦ, αὐτὴ εἶναι πού μᾶς λείπει τὸ περισσότερο αὐτὴ θρίσκειται στὸ βάθος κάθε ἀνάγκης καί κάθε δίψας τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου.

★

Ἡ «Ἐστία» εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ πού βγαίνουν στὴν Ἀμερικὴ. Ἐχει τὸ ἰδιαιτέρου τοπικὸ χρώμα πού παίρνουν οἱ συμπαιτριῶτες καί διαν γίνου ἀμερικανοί. Καί τὰ διαβίξει κανεῖς μὲ συγκίνηση, γιὰ τὴ παρακολουθεῖ στὶς σελίδας τους τὴν ὄραία προσπάθειά τους νὰ κρατήσουν μέσα στὴν ψυχὴ τους «τὴν Πατρίδα».

★

Θὰ ἤθελα νὰ χαιρηθῶ ἰδιαιτέρα τὸν «Κρῖκο» εἰδικὴ ἔκδοσι τοῦ ἀποδήμιου ἑλληνισμοῦ. Ὅμως καί γιὰ τὸ περιοδικὸ τοῦτο καί γιὰ ὅσα ἄλλα ἀνέφερα, τόσο βιαστικὰ, τώρα, ἔχω τὴν ἐλπίδα δοῖ θὰ τὰ ἰδοῦμε ἄλλη φορὰ ὅλα προσεκτικὰ ἓνα — ἓνα. B. N.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΞΦΟΡΔΗΝ

Κινεῶς τὴν προσοχὴν δὲν διαφεύγει ἢ καταπληκτικὴ ἐκδήλωσις τοῦ χριστιανικοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι εἰς τὴν πνευματικὴν καί ἐπιστημονικὴν κίνησιν τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1950. Ὅχι μόνον ἡ στραφὴ αὐτὴ φαίνεται εἰς τὴν ἀναριθμητὸν παραγωγὴν βιβλίων, δοῖ μόνον δοῖς ἀρχαὶ ἐπεκράτησαν εἰς τὸ περὶφτημον μέγα Συνέδριον τοῦ British Association εἰς τὸ Birmingham, ἀλλὰ καί εἰς τὰς παρομοίας συγκεντρώσεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἐξεδηλώθη καί διεκηρύχθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Πίστιν. Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ μνημονευθοῦν

ἐδῶ αἱ κεντρικαὶ γραμμαὶ τῶν σπουδαιωτέρων αὐτῶν Συνεδρίων. Προμηθύνουν τὴν χαραυγὴν μιᾶς νέας ἐπ' ἤξει καὶ πνευματικῆς καλοκαίριας.

1. Εἰς τὸ Συνέδριον τῶν διακοσίων πού ἐγινε τὸν Ὀκτωβρίον ὁ Dr. Brock Chisholm, διευθυντὴς τῆς Παγκοσμίου Ὀργανώσεως «Υγείας» τοῦ Ο. Η. Ε. ἀνήρως ριζικῶς τὴν δλιζτικὴν ἀντίληψιν περὶ θείας. Ὑγεία εἶπεν, «δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἀπουσία τῆς ἀρρώστιας, ἀλλὰ κυρίως μία κατάστασις πλήρους καὶ ἁρμονικῆς εὐρωστίας φυσικῆς, πνευματικῆς καὶ ἑσωτερικῆς. Ἔτσι καθορίσθη καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους 16 ἐθνῶν. Ἡ Ρωσία καὶ οἱ θρηνοφόροι τῆς ἀπέχου βεβίαιως, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι κατ' αὐτοὺς ἡ ἥθικ· ζωὴ καμμίαν σχέσιν δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη μὲ τὴν θυσίαν. Ἀλλὰ μόνον ἄγνοια καὶ διαστρέβλωσις τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος θποτιμᾷ τὴν κολοσιαν ἐπίδρασιν τῶν ἠθικῶν παραδόσεων εἰς τὴν καθόλου θυσίαν μας».

2. Ἡ ἐπινεύσεις τῶν πνευματικῶν θεμελίων εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Ἰνστιτούτων ἦτο τὸ κεντρικὸν θέμα τοῦ Συνεδρίου τῶν Πανεπιστημίων Μ. Βρετανίας καὶ Β' Ἰρλανδίας. Ὁ κύριος διηγητής, Sir Walter Moberly, Πρόεδρος τοῦ Κολλεγίου τοῦ Windsor, ἀνεγνώρις ποτὸν κίνδυνον διατρέχουν αἱ ἀνώτεροι Σχολαὶ ἀπὸ τὴν προδοσίαν μερικῶν διανοουμένων ἐναντίον τῶν πνευματικῶν ἀξιών, τῶν ὁποίων ἐκλήθησαν νὰ γίνουσι πιστοὶ φύλακες.

«Ὁριζμέαι ἠθικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ἀρχαὶ ἔπαυσαν ν' ἀπειλοῦν τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμά μας — εἶπεν — καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἠμποροῦσαμεν νὰ θώσωμεν εἰς τοὺς φοιτητὰς μίαν σαφῆ ἔννοιαν τῆς ζωῆς. Τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας ἀντισμετωπίσθη μὲ μεγάλην ἐπιπολαιότητα. Δὲν εἶναι κατανοητὸν ἔτι «Ἴδρυμα ν' ἀγνοῶσθαι τὴν ζωὴν τοῦ ἀτόμου, τοῦ φοιτητοῦ. Ἄν τὸ ἴδιον δὲν εἶναι θεμελιωμένον ἐπὶ θρυγῶν βίωσων μοιραῶς θὰ θώσῃ φοιτητὰς ἀγνωστικιστὰς. Σήμερον ἀντικρύζομεν κρισίμους ἡμέρας. Δὲν ἠμπορεῖ ὁ καθέξις μας νὰ γίνῃ φλόσοφος, οὕτως ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Ἄλλ' ὅποιος ἐσπ' ὕδως μὲ μίαν θλιβεράν ἀδ' θειότητα καὶ ἀμπεδολλίαν πρὸς τὰς αἰωνίους ἀξίας θὰ κατατήσῃ εἰς αὐτὴν χροσσοκοπημένος διανοουόμενος. Καὶ ἔτι Πανεπιστήμιον πού ἔπαυσε νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτὰς θὰ ἐξελιχθῆ εἰς ἕνα κέντρον ἀπάτης καὶ πλαστογραφίας.»

3. Τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν Ἰανικῶν τοῦ ἀρχαίου Κλασσικοῦ Ἑλληνισμοῦ, θεμελίτι τοῦ Ἀντικεῦ Πολιτισμοῦ, ἦτο τὸ πλάσιον τοῦ Συνεδρίου τῶν ἐπιστημῶν Κλασσικῶν Μελετῶν εἰς τὸ Brasenose College, Oxford. Ὁ Πρόεδρος Dr. Hugh Last, Πρόεδρος τοῦ Κολλεγίου, ἀνέλυσε πῶς χρωστοῦμεν εἰς τοὺς ἀθανάτους Κλασσικῶς συγγραφεῖς τῆς Ἑλλάδος. Συνεχίζων εἶπεν: «Ὁ παρῶν αἶων εἶναι ἰσως ὁ μόνος πού ἀντικρύζει ἐντὸς 2000 ἐτῶν τὸν κίνδυνον νὰ σθῆθῃ ὁ πολιτισμός. Ὁ δλιζτικὸς βλοκληρωτισμός, ἀπειλεῖ τὴν Ἐβρώπην καὶ τὸν Πολιτισμὸν.

Ὅταν μία βλοκληρωτικὴ Δύναμις ἀπηγόρευσε εἰς τὰς Ρωσσίας συζῶγους τῶν Βρετανιῶν νὰ

τοὺς ἀκολουθήσουν μὲ τὴν ἀπειλὴν δι· θὰ τιμωρηθοῦν ἀπὸ τὸ Κ. Κόμμα, κατ' αὐτὴν τὸν τρόπον ἐδειχθῆς πόσον χαμηλὰ σκέπτεται διὰ τὴν τῶσαν ἱερὰν ὑπόθεσιν τοῦ γάμου. Συγχρόνως ὁμως ἐφαρμόζει κατὰ γράμμα τὴν γνωστὴν ἀρχὴν, ὅτι τὸ άτομον δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχη ἐλεύθερα δικαιώματα παρὰ ἐκεῖνα πού τοῦ ἐπιτρέπει τὸ Κόστος νὰ ἔχη.

Ἐνώπιον μιᾶς τοιαύτης πραγματικότητος ὁ σύγχρονος ἱστορικὸς καλεῖται νὰ ὑπεθυμίῃ εἰς ὅσους ἀναπνεύου ἀκόμη τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας, πῶς ἦλθε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὁ ἱερὸς πολιτισμός πού μᾶς κρατεῖ ἀκόμη. Πρέπει νὰ ἐγκύψωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ μας. Τὰ θεμέλια τοῦ ἐτέθησαν πρῶτον μὲν εἰς τὸν χρυσοῦν αἶῶνα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἀλλὰ κατόπιν ἠγάσθησαν μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀνάγκη οἱ φοιτηταὶ νὰ μᾶθουν πῶς οὐγίστερον ἐνεκρίτετο ὁ ἀρχαῖος κόσμος, ἀφοῦ κατώρθωσι νὰ μὲς κληροδοτήσῃ τῶσαν οὐγίτη πολιτισμόν. Ἰσως δὲ οὐδὲς ἀπεθάναις τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἠθικοῦ νόμου εἰς τὴν τότε ζωὴν ἀπὸ τὸν Κ. κέρωννα, ὁ ὅστις πάλιν ὁμολογεῖ τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἠθικῶν τῶν ἀρχῶν εἰς τὸν Χρυσόαιππον. Ἐξ προφέρωμεν τὴν μεγαλυτέραν διηρησίαν εἰς τὴν νέαν γενεάν ἂν ἀπὸ τὴν ἀνδρομικὴν αὐτὴν ἐξέτασιν τοὺς διεξίωμεν πῶς γεννᾶται ἕνας οὐγίτης πολιτισμός καὶ πῶς κινδυνεύει ν' ἀρρωτηθῆ, αἰ δὲν ζῆ μὲ τοὺς κανόνας τῆς πνευματικῆς θυσίας.»

4. Τοῦ ἐτήσιον συνέδριον τῆς Royal Society εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ ἔχη ὡς κύριον ὁμιλητὴν ἐφέτος τὸν γνωστὸν χριστιανὸν ἱστορικὸν Dr. G. M. Trevelyan. Ἡ Royal Society ἱδρύθη ἀπὸ τὸν φιλόσοφον Francis Bacon πρὸ διακοσίων ἐτῶν, εἶπεν. «Εἰς μίαν κρίσιμον καμπὴν τῶν θρησκευτικῶν διωγμῶν τοῦ 1660, εἰς μερικὸς ἐδημιουργήθη ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Ἐπιστήμη θὰ ἐπρεπε νὰ διαξυευθῆ τὴν Πιστιν εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ Ἐπιστήμη μας ἦθελε ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν πάλην Προτεσταντισμοῦ· Καθολικισμοῦ, ἐραζομένη ἀνεφαρτήτως. Αὐτὸ τὸ λαπτόν σημεῖον πῶπει νὰ προξέσων ὅσοι παρῆτησαν ὡς ἀρθήκοις.»

5. Ἐξ ἄλλου τὸν καιρὸν Σπητέμβριον εἰς τὸ συνέδριον τῆς Ἐνώσεως τῶν Συγχρόνων Πιστῶν, Modern Churchmen's Union, εἰς τὸ Bristol, ὁ Πρόεδρος τὸν Sir Henry Self, διευθυντὴς τῆς British Electricity Authority ἐτόνισεν τὴν τάσιν τοῦ σκεπτομένου ἀνθρώπου πρὸς τὸ αἰσθημα. Ἰδὸ μερικὰ περικοπαὶ τοῦ λόγου του:

«Ὁ ἀνθρώπος ἔχασε τὴν ἐπιστατοσύνην του εἰς ἕνα ξηρὸν ρασιοναλισμὸν ἢ νοσηταρχίαν. Ἀναζητεῖ ἀνακούφισιν εἰς μίαν αἰσθηματικτέραν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς ἢ εἰς τὸν μουστικὸν Τύπο ἢ τὴ φυσικὴ συνέπεια αὐτοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀγνωστικισμοῦ, ὁ ὅστις ἐξήρπνε τὰ τελευταῖα γρόνια τῶνα ἱερὰ αἰσθημακα καὶ ἐπινεῖ τὴν τάσιν πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν μεταφυσικὴν. Ἡ ἑλλειψις ἐπινομένων ἐπιστατοῦνης πρὸς τὴν λογικὴν ἢ τὸ ἐκδηλωτικὸν τοῦ πρὸς τὸν βλοκληρωτισμὸν, (irrational totalitarianism).

Ὅ,τι ἀπαίγεις τώρα εἶναι νὰ ἐπανεύρῃ ὁ ἀν-

θρῦπος τὴν θρησκευτικὴν του πίστιν καὶ μὲ νέαν προοπτικὴν νὰ μελετήσῃ τὰ διάφορα προβλήματα, ἔχων ὡς δόγμα τὴν συμμαχίαν τῆς θρησκείας καὶ τῆς Ἐπιστήμης. Τὸ λογικὸν θά δώσῃ τὰ πτερά διὰ νὰ πετάξῃ πρὸς τὸν οὐρανὸν ὄχι χωρὶς τῆς λογικῆς, ἀλλὰ μαζὺ μὲ τῆς λογικῆς. Ὁ πλάι' εἰς ἀνταγωνισμὸν μεταξὺ τῆς Ἐπιστήμης καὶ θρησκείας ἀνῆκε· πλέον εἰς τὸ παρελθόν. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σημερινῆς πραγματικότητος, ἀμφότερα πρέπει νὰ ἀντικρύζονται ὡς σύμμαχοι... Ἀυτὴ εἶναι ἡ ἀπαίτησις καὶ ἡ ἀνάγκη διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῆς πνευματικῆς μας κληρονομίας»

Δὲν εἰσθεσά οὐτοπισταί. Βλέπομεν τὰ θλιβερὰ ἐρεῖπια τοῦ μεταπλεμικοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἄς βλέπωμεν καὶ τὰ τόσον ἐπιδοφορὰ σηματὶ τῆς παρατηρούμενης στρωφῆς τῶν μεγάλων Ἐπιστημονικῶν τῆς Ἀγγλίας. Διότι ἐπὶ τέλους θὰ ἔλθῃ μία στιγμή ὅπου ὁ ἄρρωστος, ποῦ ἀνέβδωλε μὲ τὸ σήμερον καὶ μὲ τὸ αὐριον τὴν θείαν σου, θὰ στραφῇ εἰς τὸ φάρμακον καὶ εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ὑγίαν του. Ἐδύτυχως ὁ ἄρρωστος κόσμος σιγὰ σιγὰ τὴν ἐπανευρίσκει.

Ἐξοφόρῃ - Δεκέμβριος 1950. Α. ΤΙΜΙΑΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΥΗ

''ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ,,

Ἡ διοικοῦσα ἐπιτροπὴ τῆς δωρεᾶς Maria Gretler (Ἐλβετία) ἀγαπῶντος ἐφέτος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γενεύης μὲ σιερά διαλέξεων γύρω πρὸς τὸ θέμα: «Τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς».

Οἱ ἐμιληταί, βιολόγοι καὶ φιλόσοφοι διηνοῦς φήμης, ἔδωσαν ἑξωριστὴ λάμψιν στὴν πνευματικὴ αὐτὴ ἐκδήλωσι.

Ἰδὺ αἱ περιλήψεις τῶν σπουδαιωτέρων διαλέξεων:

Ἐ καθηγητὴς τῆς Ζωολογίας E. Guyénot, στὴ διάλεξί του: «Ἐφεύρσεις καὶ σκοπιμότης στὴν βιολογία» κτερέθη κατὰ τῶν ὑποκειμμάτων τοῦ ὄλιμου ποῦ σκοπεῖζον ἀκόμη τὴν σκέψιν ὀρισμένων ἐπιστημονικῶν κύκλων. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ καθ. G. δὲν εἶναι χριστιανὸς καὶ κατὰ τὴν νεότητά του διετέλεσεν ἐνθέρμος ὀπαδὸς τῶν ὄλιστικῶν ἀντιλήψεων.

Ἄλλὰ λέγονι καθάρως ἐπιστημονικοὶ τὸν ἀνάγκαν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν στείρα αὐτὴ δὸδ. Ἐξηγῶντας τὴν ἀδυναμία τοῦ ὄλιστικοῦ μονισμοῦ νὰ δώσῃ ἀπονητικὴ ἐρμηνεία τῶν ζωϊκῶν φαινομένων ἀνέφερε καὶ τὸ ἔξης παράδειγμα:

«Ἐάν τις ἐπιστήμων τοιοῦτον ἰδῶν (δηλ. ὄλιστὸν κῶ) ἐξήταξε διὰ πρώτην φοράν ἕνα ὄρολόν θι σὰς ἔλεγε ὅτι ἔλοι οἱ τροχοί, οἱ ἀξονες, οἱ βέλτες καὶ τὰ σουμπίνια εἰρσκοῦνται: «κατὰ σύμπτωσιν» ἐκεῖ. Καὶ ἐὰν τὸν ἐρωτοῦσας πῶς παρ' ὅλα αὐτὰ τὸ μηχανικὸν δεῖκνύει ἄκρ' ὅς τὴν ὥρα θὰ σὰς ἀπαντοῦσε:— Ἐφαλῶν κατὰ τύχην!»

Καὶ ὅμως ἡ ἀκατανόητος αὐτὴ ἀντιλήψις ἐκράτησε ἐπ' ὀκειστικῆς τὴν βιολογία μακρὰ ἀπὸ τὴν καρποφόρα δὸδ ὅπου εὐρίσκειται σήμερον.

Δὲν ὑπάρχει—εἶπεν ὁ καθ. G.—παρὰ φαινομενικὴ ἀντινομία μεταξὺ τοῦ φυσικοχημικοῦ νετερισμοῦ τῶν ζωτικῶν ἐπεξεργασιῶν καὶ τῆς βιολογικῆς τῶν σκοπιμότητος. Δυσκολία παρουσιάζεται μόνον μὲ τὴν ἐσφαλμένην μέθοδον τῶν ὄλιστῶν φυσιοδιδάκτων οἱ ὅποιοι παρῶντας ἀπὸ τὸν ἀνόργανον κόσμον εἰς τὸν ἐμβιον καίτοι ἀλλὰ ζουν κλίμακα φαινομένων, ἀρνοῦνται νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν.

Ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι, ἐνῶ εἰς τὸν ἀνόργανον κόσμον συναντοῦμε μόνον φαινόμενα, εἰς τὸν ὄργανικόν συναντοῦμε ὄργανα (Lipmann).

Καὶ ἡ λέξις «ὄργανον» περιέχει ἡδὴ τὴν ἐνοίαν τῆς σκοπιμότητος. Τὸ μάτι ἔχει γίνεσι γιὰ νὰ βλέπῃ, τὸ αὐτί διὰ νὰ ἀκούῃ. Καὶ ὅμως ἐβρέθησαν βιολόγοι ποῦ ἐτόλμησαν νὰ ὑποστηρίξουν ὅτι τὸ μάτι βλέπει... κατὰ τύχην! Ἄλλὰ τὰ φαινόμενα προσεκμογῆς καὶ σκοπιμότητος εἶναι τόσον προφανῆ, τόσον θαυμαστά καὶ τόσον ἀφθονα εἰς τὸ ζωϊκὸ βασίλειον, ὅστε ἡ συστηματικὴ παραγκώνισις των δὲν μπορεῖσεν παρὰ νὰ δηγῆσῃ εἰς μίαν ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν τοῦ συνόλου τῶν ζωϊκῶν λειτουργιῶν.

Οἱ ὄλισταὶ βιολόγοι προσπαθεῦντες νὰ ὑποβιβάσουν τὰ πάντα εἰς τὸ φυσικοχημικὸ ἐπίπεδον παραμελοῦν τὸ βιολογικώτερον μέρος τῆς ἐπιστήμης των. Ὁ καθ. G. προτείνει μίαν ἄλλην μέθοδον: «Ἄντι, λέγει, νὰ ξεκινᾶμε ἀπὸ τὰ μονοκύτταρα ζῶα καὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ μελετήσωμε τὰ θηλαστικὰ ὑπὸ τὸ ποῖμα τῆς πρωτιστολογίας, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπευθυνθοῦμε εἰς τὸ τελειότερον τῶν ἐμβίων ζῶων καὶ κατόπιν νὰ κατέλθωμε τὴν βελθιδοσὶ τοῦ ζωϊκοῦ βιολογικοῦ ἀναζητοῦντες παντοῦ τὴς φυσιολογικῆς λειτουργίας τῶν ὄποιων ὁ ἄνθρωπος κατέχει: τὴν πηρσετέρικὴν ἔκφρασι». Ἡ νέα αὐτὴ μέθοδος φαίνεται καταπληκτικὰ γόνιμη καὶ ἐπιτερεῖ τὴν ἐρινητα φαινομένων, ὅπως ἡ μνήμη τῶν πρωτοζῶων καὶ τῶν λευκοκυττάρων τοῦ τρίτωνος, ποῦ ἀπὸ φυσικοχημικῆς πλευρᾶς εἶναι ἀκατανόητα.

Ὁ καθ. G. συμπραίνει ὅτι κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ζωῆς εἶναι ἡ σκοπιμότης. Σκοπιμότης εἶναι ἄνθρωπος κεντρικὴ, ὄχι διελεμένη εἰς μυστηριώδη ζωϊκῆν ἐνέργειαν, ὄχι ἐλάθους ἀλλὰ πάντως θαυμαστὴ εἰς τὸ σύνολόν της, ἐξασφαλίσει τὴν διατήρησιν καὶ τὴν πρόδον τῆς ζωῆς.

Ἡ δευτέρη διάλεξις ἀπὸ τὸν καθ. τῆς Φιλοσοφίας τῶν ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Nancy Ruyer εἶχε ὡς θέμα: Ἡ Συνεπίσθις καὶ ἡ ζωῆ.

Βιολογισμὸς εἰς τὰ νεώτερα δεδομένα τῆς ἐπιστήμης ὁ ἐμιλητὴς ἀπέδειξε διὰ τῆς εἰς αὐτοῦ ἀπαγωγῆς ὅτι ἡ συνεπίσθις, δηλ. ἡ ἐνοία τοῦ ἐγῶ, δὲν μπορεῖ νὰ ἐν οπιωθῇ εἰς κανένα ὀρισμένον σημεῖον τοῦ ἀνθρωπίνου σωματος καὶ ἰδαίτερα τοῦ ἐγκεφάλου. Αἱ νέαι χειρουργικαὶ μέθοδοι (λευκοτομία, λοβυτομία κλπ) μὲς ἀπαγορεύουν πλέον τὴς αὐθιρετες ταυότητες τῆς συνεπίσθις μὲ τὴν ἐγκεφαλικὴν οὐσία ἢ μὲ δποδηῖσθετε ἄλλο τμήμα τοῦ ἀνθρωπίνου ὄργανισμοῦ.

Ὁ καθ. Ruyer ὑποθέτει: ὅτι καὶς ἐνὸργανον

στοιχείο κατέχει ένα είδος πρωταρχικής συνειδήσεως (δέν πρέπει να γίνεται σύγχυσις με τόν ψυχολογικόν όρον: συνείδησις) πού τό ξεχωρίζει από τήν άμορφο όλη. Η συνείδησις αυτή δέν είναι μία δευτερεύουσα ανάδυσις (emergence) τής ζωής αλλά μία βασική ιδιότης της και ιδιαιτέρα στήν μορφή. Πρόκειται περί υποθέσεως βέβαια πού περιέχει και κάπως αυθαίρετες γενικεύσεις, όπως κάθε φιλοσοφική θεώρησις τής ζωής—άλλά έχει τό πλεονέκτημα να βασίζεται σε νεώτερα πειραματικά δεδομένα διδόντας έτσι στον χριστιανό βιολόγο πολύτιμα όπλα γιά τήν άπελευθέρωσι τής επιστήμης του από τήν σκλαβιά τού ντετερμινισμού.

Ο καθ. ηγής τής Ζωολογίας στό Πανεπιστήμιο τής Basel A. Portmann όμιλησε γιά τίς βιολογικές βάσεις ενός νέου άνθρωπιμοού.

Ξεκινώντας από τήν βαθεία άγνοια πού έχει ή επιστήμη άκόμη και σήμερα σχετικά με τήν καταγωγή τού ανθρώπου, επέκρινε τήν άντεπιστημονική άφέλεια με τήν όποία θεωρούν μερικοί τόν πίθηκο ως πρόγονο τού homo sapiens.

«Οί έρευνες επί τής πιθανής καταγωγής μας δέν μάς δίδουν τό κλειδί τής άνθρωπίνης φύσεώς μας. Άντιθέτως ή εκάστοτε κοσμοθεωρία μας καθορίζει τήν έρμηνεία πού δίδουμε στις παλαιοντολογικές ανακαλύψεις μας. Μία ψυχχαναλυτική μελέτη τών ψυχοειδωφών θα μάς έδίδεκε πλλά σχετικώς με τόν τρόπο με τόν όποιον έρμηνεύουν τά φαινόμενα».

Και όμως τό κέντρον τής βιολογίας δέν είναι ή έρευνα τής καταγωγής τού ανθρώπου αλλά ή μελέτη τής πρωτοτυπίας του πού τόν ξεχωρίζει από όλα τά άλλα δημιουργήματα. Τόν άνθρωπο πρέπει να τον άντικρούσω όπως μάς παρουσιάζεται σήμερα και όχι να βλέπωμε διαρκώς στό πρόσπο το τόν άπόγονο τού πίθηκου.

«Σήμερα, είπε ο καθ. Portmann, πρέπει να υπερνικήσωμε πνευματικά τίς ένστικτώδεις διαθέσεις μας».

Και όμως, παρά όλα αυτά πολλά έχομε να διαχθούμε άκόμη από τά ζωα. Όρισμένα πτηνά έχουν άντικαταστήσει τόν έντόν τοϋ είδους των άγώνων, με τήν άνάγκη αιτία. Ένώ οί άνθρωποι...

Η βιολογική σημασία τής κοινωνικής ζωής άπηχοόλησε επί μικρόν τόν καθ. Portmann.

Η κοινωνική ζωή με τίς συνέπειές της είναι ήδη βαθεία ριζωμένη σε πολλά είδη ζωών. Άλλά στον άνθρωπο παίρνει μία ξεχώρη σημασία. Ένα παράδειγμα τής επιδράσεως της στην σωματική ή ζωή είναι οί παρατηρήσεις τού Dr. Wolff στη Ν. Υόρκη: Βρέφη πού κατά τό πρώτον έτος τής ηλικίας των εστερήθησαν τής άπαιτουμένης στοργής δέν κατώρθωσαν, παρά τάς τελευταίας βρεφκομικές μεθόδους να άποκτήσουν τό κανονικόν βάρος. Έφ' όσον κατά τό πρώτον ήδη έτος τής ζωής τού άτόμου, μία κοινωνική άξία—ή στοργή, έχει τόση σημασία στη σωματική του ανάπτυξη, πόσο μάλλον στα επόμενα.

Ο καθ. Portmann έτελείωσε δείχνοντας τήν βιολογική άναγκαιότητα μιας Ισραρχίας άξιών

και μιας υπεύθυνης ζωής τού συγχρόνου ανθρώπου.

Η έντύπωσις από τίς διαλέξεις αυτές είναι ότι ή σύγχρονη βιολογία, συνδυάζοντας τίς τεχνικές τελεσιποιησείς με μία όγιη κοσμοθερία βαδίζει με σούβλα και σταθερότητα προς μία περιοδο δημιουργικής καρποφορίας.

Γενεύη, Δεκέμβριος 1950 Β. ΚΙΟΥΤΣΗΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οί άναγνώστει των «Ακτίων» ξέρουν πιά τήν λαμπρή χριστιανική έργασία πού γίνεται με κέντρο τήν Έλβετία, τό Bossey. Είμαστε βέβαιοι πώς θα τους ευχαριστήσιν να μάθουν πώς, σάν έκφρασις μιας μεγάλης διαθνοϋς σχετικής προσπάθειας έγινεν στο Bossey και τοϋτο τό καλοκαίρι, ένα άλλο διεθνές συνέδριο, κοινωνιολόγων αυτή τή φορά. Τριάντα και πλέον επιστήμονες κοινωνιολόγοι, νομικοί και θεολόγοι μαζεύτηκαν από διάφορα κράτη γιά να συζητήσουν πάνω στο ζωτικό θέμα τών σχέσεων πού υπάρχουν και πρέπει να υπάρχουν άνάμεσα στους κοινωνιολόγους και τούς θεολόγους καθώς και γιά τήν βοήθεια πού ή κοινωνιολογία μπορεί να προσφέρει τήν Έκκλησία.

Βασικό θέμα τού συνεδρίου ήταν πρώτον να δοθι μία γενική ιδέα γιά τήν συμβολή πού ή κοινωνία μπορεί να προσφέρει γιά μία υπεύθυνη όρασι τής εκκλησίας κατά τήν έκπλήρωσι τής άποστολής της μέσα στον κόσμο και δεύτερον να διεχθι με ποιόν τρόπο και κατά πόσον ή κοινωνιολογική έρευνα και μέθοδος μπορεί να βοηθήσιν τήν εκκλησία να όη τόν έαυτό της πιο ρεαλιστικά και να γίνι έτσι πιο άποτελεσματική κατά τήν όρασι της. Και, πριν από όλα έρχεται τό βασικό έρώτημα, κατά πόσον ή κοινωνιολογία μπορεί να νοήσιν τήν κοινωνική πραγματικότητα (άνεξάρτητα από τό μυστηριακό χαρακτήρα) αυτή πού λέμε Έκκλησία.

Ο Γάλλος καθηγητής R. Mehl άντιμετωπίζοντας τό έρώτημα αυτό παίρνει τήν άρνητική πλευρά, πρώτα, τού ζητήματος και μάς λέει ότι θα μπορούσαμε να πούμε ότι δέν μπορεί να έμβιβθών ή κοινωνιολογία στο νόημα τής Έκκλησίας διότι:

α) Η κοινωνιολογία μπορεί να άσχοληθι με τό Corpus Christianum δηλαδή τήν Χριστιανωσύνη και όχι με τό Corpus Christi δηλαδή τήν Έκκλησία.

β) Η κοινωνιολογία είναι κάτι τό έξωτερικό. κάτι πού δύσκολα μπορεί να έμβιβθών στον πνευματικό κόσμο, και

γ) Η κοινωνιολογία δέν έχει τά κριτήρια πού χρειάζεται γιά να διακρίνη γεγονότα θρησκευτικής φύσεως από άλλα είδη γεγονότων.

Άλλ' όμως μπορούμε να πούμε πώς αυτά είναι δυσκολίες και όχι έμπόδια πού δέν μπορούν να ξεπερασθών. Όπως ο ίδιος καθηγητής μάς λέει, τό φιλοσοφικό και επιστημονικό κλίμα μέσα στο όποιο ζούμε τώρα, μπορεί να μάς βοηθήσιν στην υπερνίκησι αυτή. Η κοινωνιολογία

μπορεῖ νὰ ἐμβαθύνῃ στὸ πνευματικὸ περιεχόμενον τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ ἐκεῖνον ποὺ θέλει:

1. Νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τίς σχέσεις ποὺ ὑπάρχουν μεταξὺ τῆς μορφῆς τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς φύσεως τοῦ μηνύματος ποὺ αὐτὴ φέρνει στὸν κόσμον.

2. Νὰ φροντίσῃ γιὰ μιὰ καλύτερη ὀργάνωσι τῆς ἐκκλησίας.

3. Νὰ φέρῃ σὲ ἐπαφὴ τὴν ἐκκλησία μὲ ἄλλες ἐκφάνσεις τῆς κοινωνίας διευκολύνοντάς τιν στὸ ἔργο τῆς τοῦ εὐαγγελισμοῦ.

★

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀξίζει νὰ ἀναφερθῇ πῶς ὁ γνωστός καθηγητῆς τῆς Νομικῆς J. Ellul ἔδωκε σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν εἰκόνα τῆς χρησιμότητος τῆς κοινωνιολογίας γιὰ τὴν ἐκκλησία. Ἡ κοινωνιολογία, λέγει ὁ Ellul, εἶναι χρήσιμη διότι πρῶτον περιγράφει τὸν κόσμον μὲσα στὸν ὅποιο ἡ ἐκκλησία ζῆ καὶ κινεῖται. Δεύτερον, περιγράφοντας τὸν κόσμον ἐμφανίζει στὴν ἐκκλησία τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς καὶ τὴν σύγχρονη δυστυχία. Καὶ τρίτον, διότι ὅταν ἡ ἐκκλησία ὁρᾷ στὸν κόσμον ἀμέσως γίνεται ἀντικείμενον μελέτης ἀπὸ κοινωνιολογικὴ πλευρὰ, δίνοντας στὴν κοινωνιολογία τὴν εὐκαιρία νὰ προβάλῃ στὴν ἐκκλησία τὴν ἀναγκαῖα δρᾶσι μὲσα στὴν κοινωνία καὶ νὰ κρίνῃ τὴν δρᾶσι τῆς αὐτῆς δηγιώντας εἰς μιὰ ὀρθὴ καὶ δημιουργικὴ μεταρρύθμισι.

Ἄν δὲ ὁ κοινωνιολόγος ἔχει συναίσθησι τῶν δυσκολιῶν ποὺ ἔχει νὰ ἀντιμετώπισῃ καὶ τοῦ ὅτι ἡ κοινωνιολογία περιρρίζεται ἀπὸ τὴν μεταφυσικὴ καὶ τὴν ἔσχωριστὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ χριστιανικὴ ἀποκάλυψι γιὰ τὸν ἄνθρωπον, θὰ ἀποφύγῃ τὰ ἐπικίνδυνα σημεῖα στὴν κοινωνιολογικὴ ἔρευνα. Καὶ τὰ σημεῖα αὐτὰ κατὰ τὸν ἴδιο καθηγητῆ J. Ellul εἶναι:

1) Ἡ προσπάθεια τοῦ κοινωνιολόγου νὰ ὑποκαταστήσῃ μὲ ἀνθρώπινους Νόμους τὸν ὑπερφυσικὸ Νόμον καὶ τὴν Διδασκαλία τοῦ Κυρίου.

2) Τὸ ὅτι ἡ κοινωνιολογία μπορεῖ νὰ βλάψῃ, εἰς ἀντιθέσει, τὰς ἐκκλησιαστικὰς θέσεις καὶ τὰς ἀνάπτυξι τοῦ προσκάρου εἰς βάρους τοῦ αἰωνίου γίνουσι δεκτικὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

3) Ὁ καὶ μεγαλύτερος κίνδυνος εἶναι ὅτι ἡ χρῆσις τῆς κοινωνιολογίας μπορεῖ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ὀρθοδοξία καὶ νὰ δηγιῆσῃ στὴν ἀυτοπραξία (autopraxy).

Ἡ γνώσις ὧν σημεῖων πὺν κίνουσι ἐπικίνδυνη τὴν κοινωνιολογία γιὰ τὴν ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ φεῖζουσι ὅτι τοὺς κοινωνιολόγους ὅτι τοὺς θεολόγους Ἄρκει ὁ κοινωνιολόγος νὰ ἔχῃ συναίσθησι τῶν περιορισμῶν ποὺ προβάλλουσι ἀπὸ τὸν ὑπερφυσικὸ παράγοντα.

Τὰ σημεῖα ποὺ ἀναπτύχθησαν πὺν πάνω εἶναι τὰ βασικὰ ἐκεῖνα σημεῖα ποὺ ἀπασχόλησαν τὸ συνέδριον καὶ ποὺ, ὅπως εἶπαμε τοποθετοῦσα τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων ποὺ ὑφίστανται ἀνάμεσα στὴν κοινωνιολογία καὶ τὴν ἐκκλησία δηγιῶντας συγχρόνως στὴ λύσι τοῦ προβλήματος.

Μὰ ἐκτός ἀπὸ τὴν μελέτη αὐτῆ τῶν συγκεκριμένων σημείων ποὺ εἶδαμε ἀξίζει νὰ δοθῇ καὶ μιὰ γενικὴ εἰκόνα ποὺ νὰ παρουσιάζῃ τὰ γενικὰ συμπεράσματα στὰ ὁποῖα κατέληξε τὸ συνέδριον.

Ἔτσι, μπορεῖ ν' ἀναφερθῇ ἡ ἔρευνα σχετικῶς καὶ μὲ τὸν ὅρον ποὺ χρησιμοποιοῦν πολλοὶ καὶ εἰδικώτερα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, «χριστιανικὴ κοινωνιολογία». Πάνω τὸ θέμα αὐτὸ ὑπῆρχαν δύο τάσεις μετὰ τῶν συνέδρων. Ἡ πρώτη, ποὺ πιστεύει ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ χριστιανικὴ κοινωνιολογία καὶ ἡ δευτέρα ποὺ πιστεύει ὅτι ὅπως δὲν μποροῦμε νὰ ἔχωμε χριστιανικὴ ἱστορία, φυσικὴ κ.λ.π. * δὲν μποροῦμε νὰ ἔχωμε καὶ χριστιανικὴ κοινωνιολογία παρὰ μόνον κοινωνιολογία μὲ βάσι τὴν χριστιανικὴ κοσμοθεωρία.

Πάντως γενικὴ συμφωνία ὑπῆρξε στὸ γεγονός ὅτι ὑπάρχει βαθεῖα σχέσηις τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ χριστιανικοῦ τρόπου μὲ τὸν ὅποιον σκέπτεται ὁ κοινωνιολόγος, τοῦτο, ἀφοῦ μάλιστα ἡ κοινωνιολογία ἔχει σάν θέμα στὴν ἔρευνα τῆς τὸν ἀνθρώπινον πόνο καὶ ἐφ' ὅσον αὐτὴ συμβάλλει γιὰ νὰ δημιουργηθῇ μιὰ καλύτερη καὶ πὺν ἀρμονικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων μὲσα στὴν κοινωνία.

Καὶ ὅταν ἡ βασικὴ ἐρώτησις «ποῖος θὰ φτιάξῃ τὸν ἀληθινὸν κοινωνικὸν δηγιητῆ» ἦλθε σάν μιὰ βασικὴ ἀπορία, τότε, σάν ὁμολογία ἐλὸν ἐτονίσθηκα ἡ ἀνάγκη νὰ καταρτισθοῦν ἐκεῖνοι ποὺ θὰ τάξουσι τὸν ἑαυτὸ τους στὴν ὑψηλὴ θέσι τοῦ δηγιῶσι τὴν κοινωνία μὲσα καὶ τὴν ἐκκλησία.

Κι' ἀκόμα, ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ συνεδρίου στὸ Bossey μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀληθινῆς ἀγάπης καὶ ἀδελφωσύνης ποὺ ἐπικρατοῦσε ἀνάμεσα στοὺς συνέδρους εἶναι ἡ ζωντανὴ ἐγγύησις γιὰ μιὰ καλύτερη κοινωνία, καὶ ἡ ἐγγύησις αὐτὴ ἔχει βασικὴν πράγματι σπουδαιότητα, ἀφοῦ ἔχει τὴν προέλευσι τῆς ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα, μὲσα στὴν ὁποῖα ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες, ποὺ ἔλαβαν μέρος στὸ συνέδριον, θέλουσι νὰ ἐντάξουσι τὴν προσπάθειά τους.

Δ. Σ.

* Βλ. Π. Μ. σελ. (τ. η), Ἄκτινες τ. 1948 σελ. 502.

Δυπούμεθα, διότι, ἐλλείψει χώρου, εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναβάλωμεν τὰς βιβλιοκρισίας καὶ τὴν ἀλληλογραφίαν ἐλὸν τὸ ἐπόμενον.

Παριδικὸν «Ἀκτινες», ὀργανωτῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων» — Ἐκδ. Χριστ. Ἐνώσ. «Ἀκτινες». Γραφεῖα: ὁδὸς Καρύστη 14, Ἀθῆναι (1) Τηλ. 55-028 — Θεσσαλονικῆς: Ἄγ. Σοφίας 88. — Πειραιῶς: Τσαμαδοῦ καὶ Κολοκοτρώνη 67. — Ἰγυθῆνος: Ἄ. Γ. Σταματῆς, κατοικία: Παικίλης 5 Ἀθῆναι. — Ἐτησια συνδρομὴ δρ. 25.000, ἐξωτερικοῦ δολλ. Β ἢ Δ. Ἀγγλίας 1 /-. — Πρωτ. τυπωγραφία: Ἄ. Παπακωνσταντίνου, Μαυρομηχάλη 176 — Χειρόγραφα, δημοσιευόμενα ἢ μὴ, δὲν ἐπιστρέφονται.